

Stichting DLO

Centrum voor Visserijonderzoek (CVO)

Wettelijke Onderzoek Taken WOT-05 Visserijonderzoek

Jaarverslag 2014

S.W. Verver

CVO rapport: 15.006

Publicatiedatum: 13 maart 2015

Stichting DLO
Centrum voor Visserijonderzoek (CVO)
Postbus 68
1970 AB IJmuiden
Tel. 0317-487418
Fax. 0317-487326

Bezoekadres:
Haringkade 1
1976 CP IJmuiden

© 2015 CVO

De Stichting DLO- Centrum voor
Visserijonderzoek is geregistreerd in
het Handelsregister Gelderland
nr. 09098104,
BTW nr. NL 8089.32.184.B01

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van het Ministerie van
Economische Zaken en beschrijft de voortgang van de
Wettelijke Onderzoekstaken uitgevoerd in 2014 in programma
WOT-05 Visserijonderzoek.

CVO rapport NL V5

Inhoudsopgave

Inleiding	6
I Algemeen.....	9
II De inhoudelijke rapportage over 2014	10
III Financiële rapportage over 2014.....	16
English Summary	21
Lijst met afkortingen gebruikt in dit programma.....	23
Annex Projectverslagen 2014	27
1 Toestandsbeoordeling en beleidsadviezen visserij.....	28
1.1 Algemeen	28
1.2 Aanpak van het onderzoek	28
1.3 Onderdelen	28
1.3.1 Advisering via ICES	28
1.3.2 Advisering via STECF	30
1.3.3 Advisering via SPRFMO	31
1.3.4 Advisering aan Coastal States.....	31
1.3.5 Ondersteunende WOT	31
1.3.6 Kennisverspreiding en Communicatie.....	31
1.3.7 Regionale Adviesraden.....	32
1.4 Rapporten, werkdocumenten en publicaties.....	32
1.5 Nota's.....	33
1.6 Presentaties	33
1.7 Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties	34
1.8 Pers	35
1.9 Vergaderingen en werkgroepen	35
1.10 English summary	38
2 Marktbemonstering zeevisserij	40
2.1 Algemeen	40
2.2 Projectbeschrijving.....	40
2.3 Onderdelen	41
2.3.1 Marktbemonstering demersale vis	41
2.3.2 Marktbemonstering pelagische vis	43
2.3.3 Marktbemonstering Noorse kreeft en garnalen	44
2.3.4 Bemonstering CECAF	44
2.3.5 Overige activiteiten	45
2.4 Rapporten, werkdocumenten en publicaties.....	45
2.5 Nota's.....	45
2.6 Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties	45
2.7 Vergaderingen en werkgroepen	45
2.8 English summary	45
3 Bestandsopnamen op zee	47
3.1 Algemeen	47
3.2 Onderdelen	47
3.2.1 International Bottom Trawl Survey (IBTS)	47
3.2.2 Makreel- en horsmakreel eisenveys	48
3.2.3 Akoestische survey op blauwe wijting (IBWSS)	48
3.2.4 Haringsveys.....	49
3.2.5 Platvisveys.....	50
3.2.6 Coördinatie.....	52
3.2.7 Database en software	53
3.3 Rapporten, werkdocumenten en publicaties.....	54
3.3.1 ICES werkgroep rapporten en werkdocumenten	54
3.3.2 IMARES en CVO rapporten	54
3.3.3 Nota's.....	54
3.3.4 Reisplannen.....	55
3.3.5 Pers.....	55
3.3.6 Blogs	55
3.3.7 Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties	55
3.4 Vergaderingen en werkgroepen	56
3.5 English summary	58
4 Monitoring bijvangsten.....	60
4.1 Algemeen	60
4.2 Beschrijving onderdelen.....	60

4.2.1	Discards demersale visserij	62
4.2.2	Discards pelagische visserij	63
4.2.3	Bijvangst zeezoogdieren in de pelagische visserij	64
4.2.4	Discards garnalenvisserij	64
4.2.5	Discards staand want visserij	65
4.2.6	Coördinatie en terugkoppeling discardbemonstering	65
4.3	Rapporten, werkdocumenten en publicaties	66
4.4	Posters en presentaties	66
4.5	Nota's	66
4.6	Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties	67
4.7	Vergaderingen en werkgroepen	67
4.8	Relevante meetings	68
4.9	English summary	68
5	Visserijstatistiek	70
5.1	Algemeen	70
5.2	Onderdelen	70
5.2.1	Databases	70
5.2.2	Kwaliteitscontrole	72
5.2.3	Websites	72
5.2.4	Standaardbewerking van gegevens	72
5.2.5	Internationale coördinatie	73
5.3	Rapporten, werkdocumenten en publicaties	73
5.4	Nota's	74
5.5	Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties	74
5.6	Vergaderingen en werkgroepen	74
5.7	English summary	75
6	Vis en visserijonderzoek IJsselmeer en Markermeer	76
6.1	Algemeen	76
6.2	Onderdelen	76
6.2.1	Surveys IJsselmeer en Markermeer	76
6.2.2	Oeverbemonstering IJsselmeer en Markermeer	76
6.2.3	Registratie migrerende en diadrome vis	77
6.3	Integrale rapportage van resultaten	77
6.4	Rapporten, werkdocumenten en publicaties	77
6.5	Nota's	77
6.6	Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties	78
6.7	Vergaderingen en werkgroepen	78
6.8	English summary	78
7	Aalonderzoek	79
7.1	Algemeen	79
7.2	Onderdelen	79
7.2.1	Monitoren glasaal	79
7.2.2	Schieraalindex	80
7.2.3	Vangstregistratie	80
7.2.4	Landelijke aalbemonstering	80
7.2.5	Visserijonafhankelijke bemonstering	81
7.2.6	Sterfte uittrekkende schieraal	81
7.2.7	EU rapportage en evaluatie	81
7.3	Rapporten, werkdocumenten en publicaties	81
7.4	Nota's	81
7.5	Pers	81
7.6	Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties	81
7.7	Vergaderingen en werkgroepen	82
7.8	English summary	82
8	Bestandsopnamen schelpdierbestanden	83
8.1	Algemeen	83
8.2	Onderdelen	83
8.2.1	Bestandsopname litorale mosselbanken	83
8.2.2	Bestandsopname kokkels	84
8.2.3	Bestandsopnamen Amerikaanse zwaardschedes	85
8.2.4	Bestandsopnamen Japanse oesters	85
8.3	TMAP	86
8.4	Projectmanagement	86
8.5	Rapporten, werkdocumenten en publicaties	86
8.6	Nota's en brieven	86
8.7	Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties	86
8.8	Vergaderingen en werkgroepen	86

8.9	English summary	87
9	Recreatieve visserij.....	88
9.1	Algemeen	88
9.2	Projectbeschrijving.....	88
9.3	Onderdelen	89
9.3.1	Screening Survey	89
9.3.2	Diary Survey	90
9.3.3	Veldwerk.....	91
9.3.4	Recreatieve visserij met vaste vistuigen, staand want.....	91
9.4	Rapporten, werkdocumenten en publicaties.....	91
9.5	Nota's.....	91
9.6	Vergaderingen en werkgroepen	91
9.7	English summary	92
10	Programma management WOT-05 Visserijonderzoek	94
10.1	Algemeen	94
10.2	Onderdelen	94
10.2.1	Management van programma WOT-05 Visserijonderzoek	94
10.2.2	Management van de EU data collectie (DCF)	94
10.2.3	Wet op de dierproeven.....	96
10.2.4	Kennisverspreiding en Communicatie.....	96
10.2.5	Kwaliteitsmanagement.....	96
10.3	Rapporten, werkdocumenten en publicaties.....	97
10.4	Nota's.....	97
10.5	Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties	97
10.6	Vergaderingen en werkgroepen	97
10.7	English summary	99
11	Vrije ruimte	100
11.1	Algemeen	100
11.2	Onderdelen	100
11.2.1	Coastal States Norwegian spring spawning herring	100
11.2.2	Benchmark Noordzee tong assessment (WKFLAT)	100
11.2.3	ICES advies voor Noordzee horsmakreel	100
11.2.4	Management Plan makreel	100
11.2.5	Makreel eisurvey in de Noordzee	100
11.3	Rapporten, werkdocumenten en publicaties.....	101
11.4	Nota's.....	101
11.5	Vergaderingen en werkgroepen	101
11.6	English summary	101

Inleiding

Deze voortgangsrapportage informeert het Ministerie van Economisch Zaken (EZ) over het onderzoek dat in 2014 is uitgevoerd binnen het programma WOT-05 Visserijonderzoek van DLO. In dit programma worden wettelijke onderzoekstaken uitgevoerd die betrekking hebben op het beheer van de visserij op zee, in Nederlandse kust- en binnenwateren en in de aquacultuur. De inhoud van dit programma is in 2010 vastgesteld in een Uitvoeringsovereenkomst tussen het toenmalige ministerie van EL&I en de Dienst Landbouwkundig Onderzoek (DLO) van Wageningen UR voor de periode 2011-2015. Bij deze uitvoeringsovereenkomst zijn voor deze periode werkafspraken gemaakt welke de basis vormen voor de jaarlijkse werkplannen.

Het format gebruikt bij deze voortgangsrapportage komt overeen met het format in voorgaande jaren en sluit aan op het werkplan voor 2014. De tabellen met financiële informatie in deze rapportage zijn een samenvatting van een uitgebreidere rapportage. Deze uitgebreide financiële verantwoording wordt afzonderlijk aan EZ verstrekt door DLO. Voor het Opdrachtsgeversoverleg is een beknoptere voortgangsrapportage gemaakt conform het format zoals overeengekomen tussen EZ en DLO.

WOT onderzoek bij DLO

Het Ministerie van EZ stelt eisen met betrekking tot de kwaliteit, onafhankelijkheid en betrouwbaarheid van de uitvoering van wettelijke onderzoekstaken (WOT). Naar aanleiding van het in 2001 tussen DLO en toenmalige Ministerie van LNV overeengekomen WDT¹ statuut, waarin deze eisen zijn verwoord, heeft DLO een aantal WOT-units opgericht. Deze WOT-units staan los van de contractresearch organisaties van DLO. Het WOT onderzoek dat betrekking heeft op de visserij is ondergebracht bij het Centrum voor Visserijonderzoek ([CVO](#)). Deze WOT-unit is gestationeerd bij het Institute for Marine Resources and Ecosystem Studies ([IMARES](#)) in IJmuiden.

De uitvoering en administratie van de onderzoeksprojecten is door het CVO uitbesteed aan IMARES. Het CVO is met IMARES een meerjarige overeenkomst aangegaan welke de kwaliteit, onafhankelijkheid en betrouwbaarheid van het onderzoek, die conform het WDT-statuuut is vereist, garandeert. Deze overeenkomst wordt jaarlijks geëvalueerd en zo nodig aangepast.

Structuur en inhoud van het onderzoeksprogramma

Het onderzoek was in 2014 onderverdeeld in 9 kernprojecten. In deze projecten wordt het onderzoek uitgevoerd dat in de Uitvoeringsovereenkomst is afgesproken. Daarnaast zijn de aansturing van het programma en de vrije ruimte van het programma ondergebracht in afzonderlijke projecten. De vrije ruimte was bedoeld om knelpunten van het Ministerie van EZ gedurende 2014 op te lossen.

¹ WDT staat voor Wettelijke en Dienstverlenende Taken. Dit is later veranderd in WOT: Wettelijke Onderzoek Taken

De wettelijke taken zijn jaarlijks aan relatief weinig verandering onderhevig. Het uitgevoerde werk in de projecten is beschreven in de Annex van dit rapport. Inhoudelijk bestaan de taken voornamelijk uit het verzamelen en bewerken van gegevens over de visserij en de visbestanden en het adviseren van het Ministerie van EZ en de Europese Commissie (EC) m.b.t. tot het beheer van de visserij en het maritieme milieu.

Voortgang in 2014

Met uitzondering van de eisurvey op Noordzee makreel en de haringlarvensurvey in het Kanaal in december, is het programma in 2014 volgens planning² gerealiseerd. De survey is naar 2015 verplaatst. Een aantal niet geplande activiteiten, zoals de aanvang van een benchmark assessment voor Noordzee tong en het ontwikkelen van een nieuw managementplan voor NEA makreel kon worden uitgevoerd binnen de begroting omdat deze onderdelen in de vrije ruimte kon worden ondergebracht. De omzet van het programma in 2014 was 6,075 k€ (inclusief BTW). In totaal is 436 k€ meegenomen naar 2015, bestaande uit niet gebruikte middelen vrije ruimte en geplande spaarbedragen voor aal en makreelonderzoek dat in 2015 zal worden uitgevoerd.

In 2014 zijn er drie audits geweest. Een audit hadden betrekking op kwaliteit van de aansturing en organisatie van het onderzoek (ISO 9001:2008). De tweede audit was een financiële audit door de Europese rekenkamer. De derde audit was een wetenschappelijke visitatie van IMARES waarbij het WOT onderzoek afzonderlijk werd beoordeeld. Alle audits hebben tot bevredigende resultaten geleid.

In 2014 is, naar aanleiding van de vernieuwde Wet op de Dierproeven, gewerkt aan hernieuwde aanvragen voor dierproeven en aan de verbetering van dierproefprotocollen.

KB-WOT

Voor de ontwikkeling van expertise en het in stand houden van de noodzakelijke kennisinfrastructuur voor het WOT programma, stelt het Ministerie van EZ een afzonderlijk budget beschikbaar. Voor de aan dit programma gekoppelde KennisBasis wordt jaarlijks een afzonderlijk werkplan en voortgangsrapportage gemaakt.

Europa

Europa heeft grote invloed op het WOT onderzoek in de lidstaten. Een groot deel van het onderzoek op zee wordt aangestuurd door Europese wetgeving. De meest invloedrijke wetgeving is de data collectie verordening (Data Collection Framework, DCF) die aangeeft welke informatie de lidstaten moeten verzamelen voor de ondersteuning van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB). Het onderzoek dat Nederland in het kader van de DCF voor Europa uitvoert is vastgelegd in een Nationaal Programma³. Het meeste recente Nationaal Programma besloeg de periode 2011-2013 en dit programma is integraal verlengd met de periode 2014-2016. Daarnaast zijn er Verordeningen

Onderzoeksprojecten in 2014
Toestandsbeoordeling en beleidsadviezen visserij
Marktbemonstering zeevisserij
Bestandsopnamen op zee
Monitoring bijvangsten
Visserijstatistiek
Vis en visserijonderzoek IJsselmeer en Markermeer
Aalonderzoek
Monitoring schelpdierbestanden
Recreatieve visserij
<i>Programma management</i>
<i>Vrije ruimte</i>

² Verver, S.W. 2014. WOT-05 Visserijonderzoek. Werkafspraken en werkplan 2014. Rapport nr. CVO 13.010

³ National Programme 2011-2013 – THE NETHERLANDS (drawing-up of the programme of the Data Collection Framework).

die de lidstaten verplichten te rapporteren over het effect van herstelmaatregelen voor aal, vangsten van diepzeevissen en bijvangsten van zeezoogdieren in de visserij. Ook moet informatie worden verstrekt over de vangsten van kabeljauw en paling in de recreatieve visserij. Bij de uitvoering en coördinatie van de DCF onderzoeken wordt nauw samengewerkt met andere lidstaten.

Bijdrage EMFF in financiering van het programma

De onderdelen in het programma die mede worden uitgevoerd in het kader van de DCF worden door het EMFF meegefinancierd. De bijdrage uit het EMFF bedraagt maximaal 80% van de declareerbare kosten.

I Algemeen

Programmanummer	WOT-05 Visserijonderzoek
Titel	Wettelijke Onderzoek Taken Visserijonderzoek
Werktitel	Wettelijk Visserijonderzoek
Programmaleider en trekkerinstituut/instelling	Sieto Verver, Centrum voor Visserijonderzoek
Uitvoerende instituten/instellingen	Centrum voor Visserijonderzoek (CVO), Institute for Marine Resources and Ecosystem Studies (IMARES)
Looptijd	2011 t/m 2015
Programmabudget	Zie Hoofdstuk III.
Karakter van het programma	WOT programma gericht op het uitvoeren van Wettelijke Onderzoek Taken voor de Nederlandse Overheid die betrekking hebben op de visserij. Het programma omvat een aantal uiteenlopende onderzoeken, met als gezamenlijk element dat ze vereist zijn op grond van enigerlei wettelijke regeling en een daaruit voortvloeiende langjarige looptijd
Potentiële gebruikers van de onderzoeksresultaten	Ministerie van EZ, EC (DG Maritime Affairs and Fisheries)
Samenstelling van de Adviescommissies in 2014	<p>voorjaar: ir. D.J. van der Stelt (DAD, waarnemend vz), Ir. M. Snijdelaar (DAD), W. Schermer Voest (DAD), ir. H. Offringa (DAD), ir. T. Kok (DAK), ing. S.W. Verver (CVO, programmaleider, adviseur), drs. F.A. van Beek (CVO, secretaris)</p> <p>najaar: drs. C.J.M. Verbogt (DAD, vz), Ir. M. Snijdelaar (DAD), W. Schermer Voest (DAD), ir. T. Kok (DAK), ing. S.W. Verver (CVO, programmaleider, adviseur), drs. F.A. van Beek (CVO, secretaris)</p>
Samenstelling van het Opdrachtgeveroverleg in 2014	<p>voorjaar: mr. J. Elsinghorst (DAD, vz), drs. C.J.M. Verbogt (DAD), drs. I.B. Ostendorf (DAK, secr.), ir. T. Kok (DAK, uitv. secr.), H. Soorsma (N&B) en ing. S.W. Verver (CVO, programmaleider, adviseur)</p> <p>najaar: dhr. T.J. Verhoef (DAD, vz), drs. C.J.M. Verbogt (DAD), drs. I.B. Ostendorf (DAK, secr.), Ir. M.D. van Schaardenburg (N&B), Ir. T. Kok (DAK, uitv. secr., verslag) en Ing. S.W. Verver (CVO, programmaleider, adviseur)</p>

II De inhoudelijke rapportage over 2014

Relevantie voor beleid van het Ministerie van Economische Zaken en bijdrage aan maatschappelijke thema's

Het Ministerie van Economische Zaken (EZ) is verantwoordelijk voor de uitvoering het visserijbeleid in Nederland. Het langetermijnbeleid voor de visserij is gericht op herstel, verduurzaming en vernieuwing. Binnen dit uitgangspunt wordt gestreefd de rationele economische exploitatie van de natuurlijke hulpbronnen en ontwikkeling van de visserij te bevorderen. Het visserijbeheer voor de zee wordt vastgesteld door de Europese Ministerraad en de Europese Commissie. In recente jaren is dit beheer in toenemende mate geïntegreerd met het beheer van het mariene ecosysteem.

Het beheer van de visserij en de visbestanden wordt sterk gestuurd door informatie. Een groot deel van deze informatie, in het bijzonder over de toestand van de visbestanden en mariene ecosystemen, wordt in dit programma verzameld. De informatie wordt (meestal in internationaal verband) vertaald naar beheersadviezen. De onderzoekstaken, die in dit programma worden uitgevoerd, worden verricht ten dienste van de uitvoering van op internationale (EG) en nationale wetgeving te baseren maatregelen, die betrekking hebben op het regelen van de visserij en het beschermen van visbestanden (GVB).

Wettelijke basis

De wettelijke basis van de onderdelen die in het programma worden uitgevoerd is in 2010 geëvalueerd ten behoeve van het vaststellen van een nieuwe Uitvoeringsoverkomst tussen het toenmalige Ministerie van EL&I en de Stichting DLO. De geactualiseerde lijst van de relevante wetgeving is opgenomen in het document: "[Werkafspraken en werkplan 2014](#)".

De beoogde doelgroepen en gebruikers van de onderzoeksresultaten

De belangrijkste doelgroepen van het programma zijn het Ministerie van Economische Zaken en de Europese Commissie die verantwoordelijk zijn voor het vaststellen en uitvoeren visstandbeheer in nationale en Europese wateren. De in dit programma verzamelde gegevens vormen samen met vergelijkbare informatie afkomstig van de andere Lidstaten de onderbouwing voor dit beleid. Daarnaast is het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (IenM), als nationaal waterbeheerder, een belanghebbende.

De informatie is tevens van belang voor de visserijsector, internationaal georganiseerd in de Regionale Adviesraden ([North Sea AC](#), [Pelagic AC](#) en [Long Distance AC](#)) die door de overheden in toenemende mate bij het visserijbeheer worden betrokken (co-management).

Belangrijke gebruikers van gegevens die in dit WOT programma verzameld worden, zijn ICES en STECF. Deze gebruiken de gegevens voor wetenschappelijk advisering van visserijbeheerders. Secundaire gebruikers van WOT gegevens verzameld in dit programma in 2014 waren RWS Waterdienst (DFS gegevens Schelde estuarium voor het MONEOS programma) en Waddenzeesecretariaat (omvang en ligging schelpdierbestanden voor TMAP) en Ministerie van EZ (voorbereiding rapportage Kaderrichtlijn Marien).

De beoogde (tussen)resultaten zoals beschreven in het werkplan van 2014

- a. Uitvoeren van de Nederlandse bijdrage aan een internationaal monitorprogramma waarin gegevens worden verzameld over visbestanden in internationale wateren en de Nederlandse visserij op deze bestanden. De verzameling van de gegevens is nodig om adviezen en ondersteuning aan het visserijbeleid te kunnen geven. De gegevens worden opgeslagen in een database;
- b. Adviezen en ondersteuning aan het Ministerie van EZ over de toestand en ontwikkeling van de in de Noordzee en aangrenzende delen van de Noordoost-Atlantische Oceaan aanwezige

- populaties van commerciële en niet-commerciële vissoorten en schaal- en schelpdieren (communautair Visserijbeleid) en de visserij daarop. Toelevering van de gegevens en beoordeling daarvan voor de Quality Status Rapporten (QSR);
- c. Bijdragen aan het tot stand komen van adviezen van ICES aan de EU inzake het beheer van aquatische ecosystemen, inclusief het TAC- en Quotabeleid voor ruim honderd verschillende bestanden van commercieel belangrijke vissoorten in de Noordzee en aangrenzende delen van de Noordoost-Atlantische Oceaan (communautair Visserijbeleid);
 - d. Adviezen ter ondersteuning aan het Ministerie van EZ inzake toestand en ontwikkeling van in het IJsselmeer aanwezige populaties van commerciële en niet-commerciële vissoorten, inclusief adviezen inzake het visstandbeheer (Visserijbeleid IJsselmeer);
 - e. Adviezen ter ondersteuning aan het Ministerie van EZ inzake toestand en ontwikkeling van commerciële en niet-commerciële schelpdierbestanden in de Nederlandse Kustwateren ten behoeve van een verantwoorde exploitatie van delen van deze bestanden, rekening houdend met de vastgestelde reserveringen ten behoeve van relevant geachte vogelbestanden (Visserijbeleid Kustvisserij). Bovendien een inventarisatie van plaats en biomassa van schelpdieren in het litoraal en sublitoraal in verband met het trilaterale monitoring programma als mede toelevering van de gegevens en beoordeling daarvan voor de Waddenzee QSR rapporten (uitvoering nationale regelgeving);
 - f. Voor aal is in de afgelopen jaren een voortdurende afname van het bestand in heel Europa vastgesteld. In 2008 hebben de lidstaten, waaronder Nederland, een nationaal aal beheerplan ingediend bij de Europese Commissie. De resultaten van het aalbeheerplan zijn voor het eerst geëvalueerd in 2012. In 2015 zal de tweede evaluatie plaatsvinden, waarbij gebruik gemaakt wordt van gegevens verzameld in dit programma is 2014.
 - g. Jaarlijkse rapportage van de omvang en ruimtelijke verspreiding van de bijvangst van zeezoogdieren in de Nederlandse visserij;
 - h. Schattingen van de omvang van de recreatieve visserij op kabeljauw en paling.
 - i. Onderhoud van nationale en regionale databases met gegevens over de visserij en visbestanden;
 - j. Toegang tot databases voor eindgebruikers die belang hebben bij het beleid en beheer van de visserij en aquatische ecosystemen;
 - k. Verbetering van de technieken en strategieën van monitoringsprogramma's, inclusief de kwaliteitsborging van de verkregen resultaten;
 - l. Voorlichting van en communicatie met de betrokken sector;

Gerealiseerde (tussen)resultaten

In het algemeen is de planning zoals beschreven in het programma ongewijzigd gerealiseerd. Voor een gedetailleerde omschrijving van de activiteiten, verwijzing naar resultaten en producten in 2014 wordt per project verwezen naar de bijlage in dit rapport.

- a. De inhoud van het internationale monitorprogramma van de visserij op zee is vastgelegd in een Besluit van de Commissie [2010/93/EG](#)⁴. De Nederlandse bijdragen aan dit monitorprogramma in 2014 zijn vastgelegd in een Nationaal Programma dat aan de Commissie is aangeboden en is door de Commissie goedgekeurd. De biologische bemonsteringen, die in dit Programma zijn beschreven, zijn uitgevoerd. In 2014 is bovendien een verslag van de activiteiten over 2013 aan de Commissie aangeboden.
- b. In de verslagperiode werden adviezen en ondersteuning in de beleidsvorming aan het Ministerie gegeven over de toestand en ontwikkeling van in de Noordzee en aangrenzende delen van de Noordoost-Atlantische Oceaan, aanwezige bestanden van commerciële en niet-

⁴ BESLUIT VAN DE COMMISSIE van 18 december 2009 tot vaststelling van een communautair meerjarenprogramma voor de verzameling, het beheer en het gebruik van gegevens in de visserijsector voor de periode 2011-2013 (Kennisgeving geschied onder nummer c(2009 10121) (2010/93/EU)

commerciële vissoorten. De toestandsbeoordelingen worden uitgevoerd in internationaal verband door ICES werkgroepen. De toestandsbeoordelingen zijn hoofdzakelijk gebaseerd op een evaluatie van twee bronnen van informatie: aanlandings- en inspanningsgegevens van de internationale vloot en onafhankelijke waarnemingen aan boord van onderzoeksvaartuigen. Ook werd meegewerkt aan een toestandsbeoordeling van Pacific horsmakreel in het SPRFMO gebied.

- c. In de verslagperiode werd in internationaal verband via [ICES](#) en [STECF](#) meegewerkt aan het tot stand komen van adviezen betreffende het beheer van mariene ecosystemen, inclusief het TAC-, Quota- en inspanningsbeleid en aanlandingsverplichting voor in de Noordzee en aangrenzende delen van de Noordoost-Atlantische Oceaan aanwezige bestanden van commerciële vissoorten. De adviezen worden gezamenlijk met wetenschappers uit andere landen in het Adviescomité (ACOM) van ICES opgesteld op basis van analyses van internationale gegevens zoals verzameld in dit programma.
Naast de advisering, die in ICES verband plaats vindt, werden adviezen uitbracht via het Scientific, Technical, and Economic Committee for Fisheries (STECF) en de subgroepen van dit comité. Dit comité rapporteert rechtstreeks aan de Europese Commissie over onderwerpen die specifiek voor het Europese visserijbeleid van belang zijn. Dit comité wordt ondersteund door een aantal werkgroepen waaraan medewerking werd verleend.
- d. De advisering aan het Ministerie over de toestand en ontwikkeling van de in het IJsselmeer aanwezige populaties van commerciële en niet-commerciële vissoorten, was gericht op de exploitatie door visserij in het IJsselmeer. De belangrijkste bron van informatie zijn de jaarlijkse bestandsopnames gemaakt van alle vissoorten in het IJsselmeer en Markermeer. In het najaar werden de routinebemonsteringen voor schubvis (met de boomkor) en voor aal (elektrokor) uitgevoerd.
In een monitorprogramma voor grensoverschrijdende bestanden van trekvis in de grote rivieren in de Nederlandse wateren werden visgegevens verzameld, waaronder de zalmachtigen, die werden gemonsterd via een opkoopregeling uit de bijvangsten van de beroepsvisserij in het IJsselmeer. Het programma wordt uitgevoerd in het kader van een internationaal herstelprogramma. De resultaten worden gepubliceerd in een integrale rapportage.
- e. Ter advisering aan en ter ondersteuning van het Ministerie inzake de beleidsvorming ten aanzien van een verantwoorde exploitatie van schelpdierbestanden in de Nederlandse kustwateren werden in de verslagperiode middels monitorprogramma's basisgegevens verzameld over de toestand en ontwikkeling van schelpdierbestanden (kokkel, mossel, Amerikaanse zwaardschede, strandschelp en Japanse oester) in de Waddenzee, de Oosterschelde, de Westerschelde en de Nederlandse kustzone. De resultaten zijn aan het Ministerie gerapporteerd ten behoeve van de uitvoering van het beleid zoals vastgelegd in het beleidsvoornemen.
- f. Voor aal is in de afgelopen jaren een voortdurende afname van het bestand in heel Europa vastgesteld. In 2008 hebben de Lidstaten, waaronder Nederland, een nationaal aal beheerplan ingediend bij de Europese Commissie. Een evaluatie van de resultaten van het beheerplan vindt plaats in 2015 waarbij gebruik wordt gemaakt van gegevens verzameld in dit programma in 2014.
- g. De bijvangsten van walvisachtigen in de Nederlandse pelagische visserij in Europese wateren zijn vrijwel nihil. Dit blijkt uit de resultaten van de monitoring van deze bijvangsten welke jaarlijks aan het Ministerie van EZ zijn gerapporteerd. De rapportage over jaren 2014 en 2015 vindt in 2015 plaats.
- h. Via een aantal surveys binnen de sportvisserij worden continue gegevens verzameld ten behoeve van het schatten van de vangsten (met name kabeljauw en aal) in de sportvisserij.
- i. De nationale databases met vangststatistiek en biologische informatie zijn voortdurend up to date gehouden. In samenwerking met andere EU Lidstaten werd meegewerkt aan de

ontwikkeling van een regionale database met gegevens die in het kader van de DCF zijn verzameld.

- j. De EU verplicht de LS een administratie bij te houden van gegevens die aan derden worden geleverd. De administratie wordt bijgehouden in een database. De resultaten worden jaarlijks gerapporteerd naar de EC.
- k. Ten behoeve van de kwaliteitsborging zijn de procedurebeschrijvingen van de routinebemonsteringen die in het programma worden uitgevoerd geactualiseerd. Deze worden, indien noodzakelijk, jaarlijks aangepast.
- l. Op een aantal websites is aandacht besteed aan communicatie en kennisverspreiding. De nieuwe KennisOnline⁵ website is ingericht door DLO en toont resultaten van onderzoek dat Wageningen UR uitvoert in opdracht van EZ. De informatie op de CVO⁶ en IMARES⁷ websites is gericht op het publiek. Daarnaast werd door middel van een aantal artikelen in vakbladen de resultaten van een aantal onderzoeken en de adviezen nader toegelicht. Evenals in vorige jaren zijn waarnemers van de sector mee geweest met een aantal IMARES surveys.

Toelichting op de afwijkingen tussen planning en realisatie en eventuele consequenties daarvan voor het werkplan 2014

Het WOT programma is in 2014 vrijwel geheel uitgevoerd. De meest in het oog springende afwijkingen zijn het annuleren van de makreelei-survey in de Noordzee en de haringlarvensurvey in het Kanaal in december.

De EC bereidt ontwikkelt een momenteel nieuwe richtlijnen over data collectie die aansluit bij het nieuwe Common Fisheries Policy (GVB), maar dat proces gaat bijzonder traag en er is in 2014 nauwelijks tot geen vooruitgang geboekt. De verwachting is dat de 3-jarige verlenging van de Europese verplichtingen voor de volledige periode (t/m 2016) wordt uitgediend

Evenals in eerdere jaren zijn Nederlandse onderzoekers in toenemende mate door ICES betrokken bij het ontwikkelen of evalueren van beheerplannen voor visbestanden. Deze activiteiten zijn vaak niet begroot omdat verzoeken van beheerders hiervoor in het lopende jaar komen en vragen om een snelle respons. In 2014 werden een aantal nieuwe beheersplannen voor garnaal, horsmakreel, Noordzee haring en makreel geëvalueerd. De medewerking hiervan is direct gefinancierd via EZ en via Vrije Ruimte.

Communicatie

Communicatie is een belangrijk onderdeel van het programma. De resultaten en conclusies van het onderzoek worden ten behoeve van de primaire gebruiker (lees: beleidsmedewerkers) in een begrijpelijke vorm aangeboden en zo nodig door de onderzoeker in een presentatie samengevat. Adviezen die in internationaal verband tot stand komen worden meestal zowel schriftelijk als mondeling toegelicht. De gebruiker is uiteindelijk verantwoordelijk voor de vertaling van de resultaten naar beleid. Of de resultaten ook werkelijk door de gebruiker worden gebruikt in de beleidsvorming is aan de gebruiker.

Belangwekkende resultaten en adviezen zijn, met instemming van de opdrachtgever, toegelicht in vakbladen die op de visserijsector gericht zijn en worden op de websites van CVO, KennisOnline of IMARES gepubliceerd. Er wordt naar gestreefd om wetenschappelijk relevante resultaten tevens te publiceren in wetenschappelijke tijdschriften. In de loop der jaren is de hoeveelheid publicaties door IMARES waarin gegevens worden gebruikt die in dit programma zijn verzameld toegenomen. Het produceren van gerefereerde publicaties is echter geen expliciet onderdeel van dit programma.

⁵ <http://www.wageningenur.nl/nl/Onderzoek-Resultaten/Projecten-EZ.htm>

⁶ <https://www.wageningenur.nl/nl/Expertises-Dienstverlening/Wettelijke-Onderzoekstaken/Centrum-voor-Visserijonderzoek-1.htm>

⁷ www.wageningenur.nl/nl/Expertises-Dienstverlening/Onderzoeksinstituten/imares.htm

Samenwerking

In toenemende mate wordt samengewerkt met de visserijsector. De sector, op internationaal niveau vertegenwoordigd in Advisory Councils (voormalige RAC's), heeft een eigen verantwoordelijkheid en adviseert de EC ten aanzien van beheersmaatregelen. De sector is ook betrokken bij het opstellen en evalueren van beheersplannen van de visserij en werkt hier vaak samen met de wetenschappers. In een aantal gevallen neemt de sector hier het voortouw.

Ook bij de bemonstering van vangsten wordt intensief samengewerkt met de sector. In een aantal gevallen is de bemonstering zelfs afhankelijk van medewerking van de sector. De kottersector is via een zelfbemonsteringsprogramma betrokken bij het verzamelen van discards. Op een aantal pelagische vriestrawlers worden door de bemanning vismonsters genomen t.b.v. de bemonstering van de vangsten. Binnenvissers zijn betrokken bij het verzamelen van gegevens over diadrome vis en bij de bemonstering van paling. De schelpdiersector geeft medewerking aan het uitvoeren van de jaarlijkse bestandsopnamen. Ook in het onderzoek naar de recreatieve visserij wordt door hengelaars structureel meegewerkt.

Met betrekking tot het onderzoek op zee wordt nauw met andere landen samengewerkt. De samenwerking wordt veelal gecoördineerd door ICES in planning groepen voor bestandsopnamen op zee, bemonstering van de recreatieve visserij, aalonderzoek voor het aalherstelplan, bemonsteren van aanvoer en bijvangsten. Daarnaast worden door landen gezamenlijk workshops georganiseerd om de kwaliteit van de bemonstering te verbeteren en expertise uit te wisselen. Deelname hieraan wordt gefinancierd uit de KB.

De coördinatie van de bemonsteringen die in de LS worden uitgevoerd in het kader van de DCF wordt gedaan door de Regionale Coördinatie Meetings (RCM's). In de praktijk kan dat resulteren in dat LS bemonsteringsverplichtingen van andere LS overnemen. Nederland participeerde in 2014 in de RCM Noordzee & Eastern Arctic, de RCM Westelijke wateren en de RCM Long Distance. Via de laatstgenoemde RCM wordt met Polen, Duitsland, Litouwen en Letland een gezamenlijk bemonstering van de vangsten van pelagische trawlers in de wateren van CECAF (West Afrika) uitgevoerd en gefinancierd. Met Duitsland wordt sinds 2013 gezamenlijk gepubliceerd over de resultaten van het discardonderzoek op de pelagische vloot en in de garnalenvisserij.

Ten aanzien van de nationale visserijstatistiek en de coördinatie van de onderzoeksverplichtingen die voortvloeien uit de Europese regelgeving (DCF) wordt met het LEI samengewerkt.

In het onderzoek naar de recreatieve visserij wordt samengewerkt met [Sportvisserij Nederland](#) en [TNS NIPO](#). In het zoetwateronderzoek werd afgelopen jaar samengewerkt met [Alterra](#), [LEI](#), [RWS](#) en andere regionale directies. Door de samenwerking was het mogelijk de resultaten van het zoetwateronderzoek gezamenlijk te rapporten.

Met het Ministerie van EZ vond met regelmaat *ad hoc* overleg plaats tussen de programmaleider en de voorzitter van de Adviescommissie met betrekking tot de onderzoeksprogrammering, de invulling van de vrije ruimte en financiële dekking van het programma. Ook met het Opdrachtgeversoverleg is constructief samengewerkt.

Overige relevante informatie

De in dit programma verzamelde gegevens en kennis worden tevens gebruikt voor onderzoek dat door IMARES voor EZ wordt uitgevoerd buiten dit programma.

De klanttevredenheid over het programma wordt gemeten via de beoordeling van het Opdrachtgeversoverleg van het programma. Zowel de werkplannen als uitvoering van het programma werden evenals in voorgaande jaren als goed beoordeeld.

IMARES en CVO beschikken over eigen kwaliteitssystemen en kwaliteitshandboeken op basis van de ISO 9001:2008 norm. Het huidige certificaat is geldig tot december 2015.

Project voortgang na 2014

Met uitzondering van het project vrije ruimte worden alle projecten die in 2014 zijn uitgevoerd voortgezet in 2015.

III Financiële rapportage over 2014

De beheersparagraaf omvat een samenvatting van financiële verantwoording van de uitvoering van het programma in 2014. Een gedetailleerde verantwoording zal los van deze rapportage worden aangeleverd via de reguliere afspraken tussen EZ en DLO.

De onderstaande tekst en tabellen in deze rubriek geven een samenvatting van deze rapportage. De financiële cijfers in de onderstaande tabellen hebben betrekking op de geboekte financiële omzet in 2014 en zijn afkomstig uit en in overeenstemming met het financiële jaaroverzicht van 2014 van IMARES. Om een vergelijking met het werkplan mogelijk te maken zijn de cijfers zowel inclusief als exclusief BTW gepresenteerd.

Transfer van middelen van 2013 naar 2014

Bij het opstellen van het werkplan voor 2014 was rekening gehouden met de beschikbaarheid van financiële middelen uit 2013. Het betreft hier een spaarbedrag⁸ voor het uitvoeren van projectonderdelen die niet jaarlijks worden uitgevoerd. Naast de spaarbedragen is met toestemming van het OO in 2014 de niet gebruikte vrije ruimte uit het budget van 2013 aangewend ter dekking van de begroting van 2014.

doorgeschoven naar 2014		
	excl. BTW	incl. BTW
spaarbedrag recreatieve visserij	44,000	53,240
geplande NAPRO Vrije Ruimte	53,742	65,280
extra NAPRO	47,500	57,475
Totaal (€)	145,242	175,743

Onderzoeksbudget voor 2014

Het in de subsidieverleningsbrief⁹ door EZ vastgestelde programmabudget inclusief additionele middelen was 6,337 k€ (incl. BTW). Inclusief de meegenomen middelen uit 2013 was in 2014 een budget van 6,513 k€ (incl. BTW) beschikbaar.

onderzoeksbudget 2014		
	excl. BTW	incl. BTW
Subsidieverleningsbrief	5,061,983	6,125,000
Q1 Additioneel WOT	175,207	212,000
NAPRO van 2013	145,242	175,743
Totaal (€)	5,383,432	6,512,743

Gerealiseerde omzet in 2014 en transfer van middelen naar 2015

De samenvattingstabel met de cijfers over 2014 geeft de opbouw van de beschikbare middelen en de uitputting aan. Alle cijfers in deze tabel zijn inclusief BTW. De kolommen met daarin de begroting en realisatie van de projecten zijn opgesplitst in arbeidskosten en materiele kosten. Dit op verzoek van het Ministerie van EZ om de p*q kosten zichtbaar te maken. De p*q informatie is weergegeven in kolom E (gepland) en H (gerealiseerd).

doorgeschoven naar 2015		
	excl. BTW	incl. BTW
spaarbedragen 2014	48,760	59,000
geplande NAPRO 2014	157,000	190,000
niet geplande NAPRO 2014	153,363	187,990
Totaal (€)	359,123	436,990

⁸ In de Uitvoeringsovereenkomst tussen DLO en EL&I is overeengekomen dat voor programmaonderdelen, die niet elk jaar worden uitgevoerd, moet worden gespaard zodat de programmabudgetten niet jaarlijks behoeven te worden aangepast.

⁹ DGA-AK / 13202877 Subsidieverleningsbrief DLO 2014 verplichtingnummer 1300016041

De gerealiseerde totale omzet is 6,075 k€ (kolom J). De transfer van financiële middelen van 2014 naar 2015 bestaat voor 59 k€ aan geplande spaarbedragen voor het uitvoeren van het aalonderzoek in 2015 en 190 k€ NAPRO. Hierbij dient opgemerkt te worden dat deze NAPRO voornamelijk bestaat uit financiële doorschuif ter dekking van 2015, inclusief de financiële dekking van de 2014 makreeleisurvey die naar 2015 is verplaatst.

Contrafinanciering

In 2014 vond geen contrafinanciering door derden plaats.

Kosten onderzoeksvaartuigen

De kostenrapportage is exclusief de kosten van de onderzoeksvaartuigen welke door EZ voor het WOT onderzoek beschikbaar worden gesteld. De bestandsopnamen schelpdieren werden deels met gecharterde bedrijfsvaartuigen uitgevoerd. De kosten hiervan zijn wel uit het programma gefinancierd.

EU datacollectie

Een deel van de kosten van het programma, die betrekking hebben op de gegevens die worden verzameld in het kader van de DCF, worden gecofinancierd uit de EMFF. Dit geldt ook voor de scheepskosten.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
Project-nr.	Projecttitel	Doorgeschoven uit budget 2013	Beschikbaar in 2014	Geplande inzet werkplan 2014 (arbeid) (p*q)	Geplande inzet werkplan 2014 (overige kosten)	Vrijgegeven gedurende 2014	Gerealiseerde inzet in 2014 (arbeid) (p*q)	Gerealiseerde inzet in 2014 (overige kosten)	Totaal in 2014 gerealiseerd	Doorgeschoven naar 2015 met bestemming
430-12090	Toestandsbeoordeling en beleidsadviezen visserij			495,389	38,720	534,109	440,546	93,562	534,109	0
430-12100	Marktbemonstering zeevisserij			936,496	210,035	1,146,531	927,323	106,067	1,033,390	113,141
430-12110	Bestandsopnamen op zee			1,337,201	135,515	1,472,716	1,269,747	58,419	1,328,166	144,550
430-12130	Monitoring bijvangsten			913,615	73,955	987,570	904,264	40,178	944,443	43,127
430-12140	Visserijstatistiek			189,825	4,780	194,605	178,699	15,906	194,604	0
430-12180	IJsselmeer en Markermeer			298,727	53,753	352,480	267,879	84,601	352,480	0
430-12185	Aalonderzoek			261,527	291,559	553,086	297,734	203,864	501,598	51,488
430-12080	Monitoring schelpdierbestanden			369,308	238,068	607,376	385,265	222,110	607,375	0
430-12160	Recreatieve visserij	53,240	53,240	107,472	122,815	230,287	112,292	117,996	230,287	0
430-12150	Programma management			255,397		255,397	231,695	23,702	255,397	0
430-12170	Vrije ruimte	122,755	122,755	0		178,586	85,521	8,383	93,904	84,682
Subsidieverleningsbrief DLO 2014 DGA-AK/13202877 van 13 december 2013			6,337,000							
Totaal (inclusief BTW)		175,743	6,512,955	5,164,957	1,169,200	6,512,743	5,100,965	974,788	6,075,753	436,990

aanvullende projectinformatie

L	M	N	O	P	Q
BAS-nr.	Projecttitel	Projectleider +instituut	Contactpersonen doelgroep (EZ)	Looptijd tot/met	Producten
WOT-05-406-001-IMARES	Toestandsbeoordeling en beleidsadviezen visserij	drs. F.A. van Beek, CVO	ir. H.R. Offringa	2015	zie sectie 1 bijlage
WOT-05-406-002-IMARES	Marktbemonstering zeevervisserij	ing. S.W. Verver, CVO	drs. C.J.M. Verbogt	2015	zie sectie 2 bijlage
WOT-05-406-003-IMARES	Bestandsopnamen op zee	ing. I.J. de Boois, IMARES	drs. C.J.M. Verbogt	2015	zie sectie 3 bijlage
WOT-05-406-004-IMARES	Monitoring bijvangst	drs. H.M.J. van Overzee, IMARES	drs. C.J.M. Verbogt	2015	zie sectie 4 bijlage
WOT-05-406-005-IMARES	Visserijstatistiek	ir. N.T. Hintzen, IMARES	drs. C.J.M. Verbogt	2015	zie sectie 5 bijlage
WOT-05-406-006-IMARES	IJsselmeer en Markermeer	dr. M. de Graaf, IMARES	ir. D.J. van der Stelt	2015	zie sectie 6 bijlage
WOT-05-406-007-IMARES	Aalonderzoek	dr. M. de Graaf, IMARES	ir. M. Snijdelaar	2015	zie sectie 7 bijlage
WOT-05-406-008-IMARES	Monitoring schelpdierbestanden	dr. K. Troost, IMARES	W.L.M. Schermer Voest	2015	zie sectie 8 bijlage
WOT-05-406-009-IMARES	Recreatieve visserij	dr. M. de Graaf, IMARES	ir. J.B.F. Vonk	2015	zie sectie 9 bijlage
WOT-05-406-011-IMARES	Programma management	ing. S.W. Verver, CVO	drs. C.J.M. Verbogt	2015	zie sectie 10 bijlage
WOT-05-406-010-IMARES	Vrije ruimte	ing. S.W. Verver, CVO	drs. C.J.M. Verbogt	2015	zie sectie 11 bijlage

PxQ tabel uitputting WOT-05 2014 (€, incl. BTW)

R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
	Personele kosten per categorie					Totaal personele kosten	Overige kosten	Totaal
Projectnaam	f1-6	f7-9	f10-11	f12	f13-14			
Toestandsbeoordeling en beleidsadviezen visserij	0	0	257,933	107,738	74,875	440,546	93,562	534,109
Marktbemonstering zeevisserij	81,444	752,022	93,857	0	0	927,323	106,067	1,033,390
Bestandsopnamen op zee	64,636	800,526	388,323	0	16,262	1,269,747	58,419	1,328,166
Monitoring bijvangsten	31,686	637,935	234,643	0	0	904,264	40,178	944,443
Visserijstatistiek	0	47,889	119,968	0	10,842	178,699	15,906	194,604
IJsselmeer en Markermeer	10,667	109,195	104,892	43,124	0	267,879	84,601	352,480
Aalonderzoek	3,298	68,853	174,182	51,401	0	297,734	203,864	501,598
Monitoring schelpdierbestanden	7,509	316,685	33,919	27,152	0	385,265	222,110	607,375
Recreatieve visserij	0	22,268	54,014	36,010	0	112,292	117,996	230,287
Programma management	0	4,239	91,766	0	135,689	231,695	23,702	255,397
Vrije ruimte	0	4,891	67,779	5,227	7,623	85,521	8,383	93,904
Totaal (incl. BTW)	199,241	2,764,503	1,621,278	270,653	245,291	5,100,966	974,788	6,075,754

English Summary

The programme WOT-05 Fishery Research is carrying out statutory research tasks related to the management of the fishery and aquaculture in the Netherlands. The programme is developed in consultation with the Ministry of Economic Affairs (EZ). The content and scope of programme has been agreed for the period 2011-2015. This report is a technical report and summarises the progress made in carrying out the work plan of 2014.

Fisheries policy makers and managers are dependent on up-to-date information. The aim of this programme is to contribute to the collection of essential data needed for the management of fisheries, fish stocks and aquaculture through sampling programmes in as well marine and inshore areas.

The data collection includes sampling programmes on fish species landed in fishing ports, discard and by-catch monitoring programmes on board of commercial vessels and scientific surveys using research vessels. In addition, monitoring programmes on shellfish (bivalves) are carried out in coastal waters to estimate the biomass of these resources. In national fresh waters also the eel stock and the stocks in IJsselmeer and Markermeer are monitored. The data have been used to provide advice which is also part of this programme.

The advice for marine stocks and fisheries is based on analyses of international data carried out by working groups. The main frame-works in which this was done were [ICES](#) and [STECF](#). These frameworks also play a role in the international co-ordination of the research carried out in this programme.

The programme is carried out by the Centre for Fisheries Research ([CVO](#)) and the Institute for Marine Resources and Ecosystem Studies ([IMARES](#)) in IJmuiden. The programme is financed by the Ministry of Economic Affairs and coordinated by Sietsma Verver (CVO)

The programme has been executed according to a pre-agreed work plan. It consists of eleven projects, each managed by a project manager. Each project consists of several sub-projects.

Research projects in 2014	
PROJECT	ACTIVITY
1. Assessment and advice	Stock assessment and advisory tasks mainly carried out in internationally coordinated frame-works such as ICES and STECF
2. Market sampling marine species	Sampling of biological parameters (age, length, sex, maturity) in landings of marine species in the Netherlands
3. Marine research vessel surveys	Collection of fishery independent data on fish stocks at sea with research vessels including data for ecosystem research
4. Monitoring by-catches	Sampling of discards and by-catches on board of commercial operating vessels
5. Fishery statistics	Compilation of statistics relating to catches and activity of the Dutch fishing fleet
6. Fish and fishery research IJsselmeer and Markermeer	Monitoring fish stocks in IJsselmeer Lake and Markermeer Lake by surveys
7. Eel research	Monitoring of the eel stocks in Dutch rivers and lakes. Monitoring escapement of silver eel.
8. Monitoring shellfish stocks	Monitoring by surveys of commercial exploited molluscs (blue mussel, cockle, spigula, pacific oyster)
9. Recreational fisheries	Monitoring of catch and effort of eel and North Sea cod and in Dutch recreational fisheries
10. Programme management	Planning and coordination of this programme
11. Ad hoc service and research	Research dealing with unforeseen management questions

This document contains two main sections: 1) a report presenting standard information requested by the Ministry discussing the progress made with the research targets set in the pre-agreed working programme and 2) an annex including technical progress reports of the individual projects. Scientific results are not discussed but references are given to the (scientific) products. Also a short version of this progress report is available

All the pre-agreed targets in the work plan have been met within the available financial budget.

The report format includes a financial summary over 2014. The total cost of the programme in 2014 was 6.1 million Euro. About 0.43 m€ of the 2014 budget was forwarded to 2015 part as a reservation of activities which are planned in 2015.

Lijst met afkortingen gebruikt in dit programma

afkorting	omschrijving
AC	Advisory Committee; adviesraad van de visserijsector, onderverdeeld in drie raden: North Sea AC , Pelagic AC en Long Distance AC
ACOM	Advisory Committee van ICES
ADG	Advice Drafting Group preparing ICES advice
Alterra	hét kennisinstituut voor de groene leefomgeving van Wageningen UR
AR	Annual Report (reporting annual progress to the EU on the national achievements of the DCF)
ASC	Annual Science Conference van ICES
ASH	Atlanto-Scandische haring survey
Billie Turf	portable software voor invoer van vangstgegevens aan boord van schepen
BTS	Beam Trawl Survey
BTW	Belasting (over de) Toegevoegde Waarde
CECAF	Committee for the Eastern Central Atlantic Fisheries
CMR	Corten Marine Research
CVO	Centrum voor Visserijonderzoek (WOT unit van DLO)
COST	Common Open Source Tool; EU project for developing statistical precision tools
CRU	Crustacean (garnaal en kreeftachtigen)
DAD	Directie Dierlijke Agroketens en Dierenwelzijn van het Ministerie van EZ
DAK	Directie Agro kennis, Cluster Onderzoek en Kennisvalorisatie van het Ministerie van EZ
DATRAS	Database Trawl Surveys (gespecialiseerde ICES database)
DCE	Een aantal verordeningen van de EU van kracht sinds 2009, waarin is vastgelegd welke biologische en economische gegevens door de Lidstaten moeten worden verzameld
DC-MAP	Data Collection Multi Annual Programme (2014-2020): opvolger van DCF
DCR	Voorloper van de DCF
DEF	demersale vis
DEC	Dierexperimentencommissie
DG	Directorate General
DIG	ICES operationele groep Data and Information Group
DNV	Det Norske Veritas (ISO auditor)
DYFS	Demersal Young Fish Survey
DLO	Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek
DTU Aqua	National Institute of Aquatic Resources of the Technical University of Denmark
DUAP	DATRAS User Advisory Panel
EC	European Commission
EG	Europese Gemeenschap
EIFAAC	European Inland Fisheries and Aquaculture Advisory Commission
EL&I	Het voormalige Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (in 2012 opgegaan in EZ)
EMFF	European Maritime and Fisheries Fund
EU	European Union
EWG	Expert Working Group van STECF
EZ	Ministerie van Economische Zaken
FIDAREQ	Database voor de opslag van dataverzoeken: Fisheries Data Requests
FishFrame	Regionale database voor de DCF
FRISBE	IMARES database met biologische informatie

afkorting	omschrijving
FRS	Marine Institute Aberdeen
GES	Good Enviromental Status
GIS	Geografisch informatiesysteem
GOV	Grand Ouverture Verticale (visnet gebruikt bij IBTS)
GPS	Global Positioning Sytem
GVB	Gemeenschappelijk Visserij Beleid
Havstovan	Faroe Marine Research Institute
HAWG	ICES Herring Assessment Working Group for the Area South of 62°N
IBPnew	ICES benchmark groep voor tarbot en zeebaars
IBTS	International Bottom Trawl Survey
IBTSWG	ICES International Bottom Trawl Survey Working Group
IBWSS	International Blue Whiting Spawning stock Survey
ICES	International Council for the Exploration of the Sea
IenM	Ministerie van Infrastructuur en Milieu (voorheen Ministerie van Verkeer en Waterstaat)
IEO	Instituto Español de Oceanografía
IHLS	International Herring Larvae Survey in the North Sea
IMARES	Institute for Marine Resources and Ecosystem Studies
IMROP	Mauritanian Institute for Oceanographic Research and Fisheries
LEI	Landbouwkunding Economisch Instituut
ISO	kwaliteit certificeringsnorm
LNv	het voormalige Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit nu EZ
LS	Lidstaat, Lidstaten
KBWOT	Kennisbasis budget voor expertiseonderhoud in WOT programma's
KennisOnline	Website van WageningenUR met onderzoeksprogrammering
Marinx	Onderzoeksbureau MARINX Scharendijke
MEGS	Mackerel Egg Survey
MIK-net	Method Isaac Kidd (planktonnet gebruikt bij IBTS)
MoU	Memorandum of Understanding
MSFD	Marine Strategy Framework Directive
MWTL	Monitoring van de Waterstaatkundige Toestand des Lands
NAPRO	Nog af te ronden programma onderzoek (niet uitgeput onderzoeksbudget)
NC	Nationale Correspondent (contactpersoon tussen Ministerie en EC over datacollectie)
NEAFC	North East Atlantic Fisheries Commission
NGO	non-governmental organisation
NHAS	North Sea Herring Acoustic Survey
NIOZ	Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee
NL	Nederland
NP	National Programme (Onderzoeks programma dat de Lidstaat jaarlijks aan de EC moet aanbieden met uitwerking van onderzoek dat t.b.v. de DCF wordt uitgevoerd)
NSSH	Norwegian spring spawning herring
NVWA	Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
OO	Opdrachtgeversoverleg
ORACLE	Brand of a Relational Data Base
OTB	code voor vistuig bodem trawl
PASMON	Vismonitoring met passieve vistuigen in zoete Rijkswateren in het kader van de MWTL
PD N2000	Programma Directie Natura 2000
PGCCDBS	ICES Planning Group on Commercial Catch, Discards and Biological Sampling

afkorting	omschrijving
PGDATA	ICES Planning Group on Data Needs for Assessment and Advice
PGRFS	ICES Planning Group on Recreational Fisheries Surveys
OSR	Quality Status Report
RCM	Regional Coordination Meeting
RDB	Regional Database
RDD	Random Digital Dialing
RFMO	Regional Fisheries Management Organisation (bijv. SPRFMO, CECAF)
RWS	Rijkswaterstaat
RWS Waterdienst	Samenvoeging van RIKZ, RIZA en het waterbouwkundig deel van DWW
SGPIDS	ICES Study Group on Practical Implementation of Discard Sampling Plans
SLU	Swedish University of Agricultural Sciences
SNS	Sole Net Survey
SPRFMO	South Pacific Regional Fisheries Management Organisation
STECE	Scientific Technical and Economic Committee for Fisheries
TAC	Total Allowable Catch
TBB	code voor vistuig boomkor
TMAP	Trilateral Monitoring and Assessment Program (Waddenzee)
TNS NIPO	Nederlands marktonderzoeksbureau
TI	Thünen-Institut; Institut für Seefischerei Hamburg. voorheen BFA Bundesforschungsanstalt für Fischerei (Hamburg, GER)
VBC	Visstand Beheer Commissie
VenW	voormalig Ministerie van Verkeer en Waterstaat (nu IenM)
VIRIS	Visserij Registratie en Informatie Systeem
VISSTAT	IMARES database met visserijgegevens
VMS	Vessel Monitoring System, satelliet volgsysteem om schepen te traceren
Waddenunit	onderdeel van het ministerie van EZ
WC	Web Conference
WDT	Wettelijke en Dienstverlenende taken (nu WOT)
WG	Working Group
WGBEAM	ICES Working Group on Beam Trawl Surveys
WGBYC	ICES Working Group for Bycatch of Protected Species
WGBIOP	ICES Working Group on Biological Parameters
WGCHAIRS	ICES Annual Meeting of Assessment Working Group Chairs
WGCATCH	ICES Working Group on Commercial Catches
WGCRAN	ICES Working Group on Crangon Fisheries and Life History
WGEEO	ICES Working Group on Ecosystem Effects of Fishing Activities
WGEEL	ICES/EIFAAC Working Group on Eels
WGEF	ICES Working Group on Elasmobranch Fishes
WGFAST	ICES Working Group on Fisheries Acoustics, Science and Technology
WGIPS	ICES Planning Group of International Pelagic Surveys (voorheen PGHERS)
WGISUR	ICES Working Group on Integrating Surveys for the Ecosystem Approach
WGMEGS	ICES Working Group on Mackerel and Horse Mackerel Egg Surveys
WGMIXFISH	ICES Working Group on Mixed Fisheries Advice for the North Sea,
WGNEW	ICES Working Group on new MoU species
WGNSSK	ICES Working Group on the Assessment of Demersal Stocks in the North Sea and Skagerrak
WGRFS	ICES Working Group on Recreational Fisheries Surveys
WGWIDE	ICES Working Group on Widely Distributed Stocks (consists of parts of former WGNPBW and WGMHSA)
WKBWNSSH	ICES The Blue Whiting/Norwegian Spring-Spawning (Atlanto-Scandian) Herring Workshop

afkorting	omschrijving
WKESST	ICES Workshop of SSGESST expert groups chairs
WKIDP	ICES Workshop on Integrated DATRAS Products
WKWHMAC	ICES Workshop to evaluate the EU management plan for Western Horse Mackerel
WKNARC2	ICES Workshop of National Age Readings Coordinators
WKNAMMM	ICES Workshop on Northeast Atlantic mackerel monitoring and methodologies including science and industry involvement
WKPELA	ICES Benchmark Workshop on Pelagic stocks
WKPICS3	ICES Workshop on Practical Implementation of Statistical Sound Satch Sampling Programmes
WOT	Wettelijke Onderzoeks Taken
WUR	Wageningen UR is het samenwerkingsverband tussen Wageningen University en Stichting DLO

Annex Projectverslagen 2014

1 Toestandsbeoordeling en beleidsadviezen visserij

1.1 Algemeen

Dit project omvat de biologische advisering aan de nationale en internationale beheerders van visserij-activiteiten en mariene ecosystemen. De belangrijkste doelgroepen zijn de [Europese Commissie](#) en Directie Dierlijke Agroketens en Dierenwelzijn van het [Ministerie van Economische Zaken](#).

Een groot deel van de adviezen komen tot stand door samenwerking met andere landen via de International Council of Exploration of the Sea ([ICES](#)) en het Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries, ([STECF](#)) van de EC. De adviezen zijn gebaseerd op gegevens die zijn verzameld in de overige projecten van dit programma en vergelijkbare informatie verzameld in andere landen.

Vrijwel alle werkzaamheden in het werkplan voor 2014 zijn volgens planning gerealiseerd.

1.2 Aanpak van het onderzoek

Het werkprogramma omvat de volgende onderdelen:

- a) Advisering via ICES
- b) Advisering via STECF
- c) een aantal ondersteunende activiteiten

Met uitzondering van het onderzoek aangegeven in sectie 1.3.5 behoren alle onderdelen in dit project tot de categorie strikte WOT.

1.3 Onderdelen

1.3.1 Advisering via ICES

De biologische adviezen voor het beheer van de zeevisserij in Europese wateren kwamen tot stand door middel van internationale samenwerking van visserijbiologen via de International Council for the Exploration of the Sea (ICES). ICES hanteert de volgende structuur voor de productie van adviezen:

- Data workshops (data verwerking)
- Expertgroepen (data analyse)
- Advies schrijfgroepen (opstellen concept adviezen)
- adviescomité ACOM (vaststellen adviezen)

De hierboven beschreven onderdelen worden uitgevoerd in een strak gepland tijdschema en vinden, uitgezonderd de data workshops, voornamelijk in de eerste helft van het jaar plaats.

1.3.1.1 Data Workshops

Ten behoeve van een benchmark assessment van Noordzee tong in 2015 is eind 2014 een data compilatie workshop gehouden (WKFLAT). Deze was niet in de planning van het programma opgenomen en daarom gefinancierd uit de 'vrije ruimte'. De benchmark assessment wordt in 2015 afgerond.

1.3.1.2 **Expertgroepen**

De toestandsbeoordeling en vangstprognoses van de door de visserij geëxploiteerde zeevisbestanden wordt uitgevoerd door experts in internationale werkgroepen. Alle betrokken landen leveren gegevens over de visserij en visbestanden toe aan deze werkgroepen. De gegevens zijn afkomstig van de bemonsteringsprogramma's van de aanvoer, discards, bestandsopnamen met onderzoeksvaartuigen en vangststatistiek. Deze bemonsteringsprogramma's zijn onderdeel van de DCF en worden in alle betrokken landen uitgevoerd.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen zogenaamde 'update' en 'benchmark' toestandsbeoordelingen. Bij de eerste wordt de 'assessment' gedaan via een eerder in een benchmark proces overeengekomen standaard procedure en worden alleen de meest recente gegevens toegevoegd. Bij de benchmark (om de zoveel jaar) wordt de standaard procedure geëvalueerd (data en model) en zo nodig herzien. Bij de opzet van de benchmark worden ook de stakeholders betrokken. In 2014 werd meegewerkt aan een benchmark assessment voor westelijke makreel.

Nederland heeft bijgedragen aan de toestandsbeoordelingen van de voor ons land belangrijkste visbestanden door het aanleveren van gegevens aan de werkgroepen en participatie in deze groepen. De volgende soorten zijn voor Nederland van belang: haring, schol, tong, wijting, kabeljauw, Noorse kreeft en horsmakreel in de Noordzee en haring, makreel, horsmakreel en blauwe wijting in westelijke wateren. Naast het uitvoeren van toestandsbeoordeling worden door de expertgroepen vangstprognoses en concept adviezen gemaakt.

De rapporten van deze expertgroepen zijn publiekelijk beschikbaar op de ICES website. Door de Nederlandse deelnemers aan de vergaderingen werd voor EZ een verslag van de vergadering gemaakt en zijn in een aantal gevallen de resultaten met belanghebbende beleidsmedewerkers doorgesproken.

Ter voorbereiding van deze werkgroepen werden in een aantal gevallen werkdocumenten of publicaties gemaakt waarin onderzoeksresultaten zijn samengevat of specifieke problemen werden gepresenteerd.

Medewerkers van IMARES bekleedden in 2014 het voorzitterschap van de volgende ICES expertgroepen: Jan Jaap Poos (WGNEW) en Bram Couperus (WGBYC). Vanaf 2015 is Niels Hintzen voorzitter van de haringwerkgroep (HAWG)

1.3.1.3 **Adviesschrijfgroepen**

De adviesschrijfgroepen (ADG) bestaan uit experts die, per regio, op basis van de concept adviezen van de expertgroepen het ICES advies schrijven dat vervolgens door ACOM moet worden bekrachtigd. De samenstelling van de groepen wordt deels door ICES vastgesteld om de onafhankelijkheid van de adviezen en een goede balans in de benodigde expertise te waarborgen. Belangrijke aandachtspunten van de schrijfgroepen zijn communicatie en consistentie. De groepen waaraan werd deelgenomen staan in onderstaande tabel.

1.3.1.4 Adviescomité (ACOM)

ACOM is verantwoordelijk voor de ICES adviezen. De feitelijke adviezen worden door de advies-schrijfgroepen opgesteld en door ACOM via video conferenties bekrachtigd.

IMARES zet hierbij een team in dat de concept-adviezen evalueert en participeert in de video conferenties. Het team in 2014 bestond uit Thomas Brunel, Niels Hintzen, Jan Jaap Poos, David Miller, Floor Quirijns, Martin Pastoors en Nathalie Steins, en neemt een deel van het werk van het ACOM lid uit handen. In 2014 is aan 13 video conferenties meegewerkt. In de overige gevallen is, na evaluatie van de conceptadviezen, akkoord gegaan met het advies en is afgezien van deelname aan de video conferenties. De adviezen zijn in de regel enkele dagen na de conferenties openbaar gemaakt op de [ICES website](#).

IMARES heeft naar aanleiding van de adviezen van de belangrijkste visbestanden in de Noordzee een presentatie gegeven voor EZ en stakeholders waarin een toelichting werd gegeven. In overleg met EZ is afgezien van een formele presentatie van de adviezen voor de pelagische visbestanden later in het jaar.

De jaarlijkse strategische bijeenkomst van ACOM was in december. Verder kwam ACOM tijdens de Annual Science Conference (ASC) een aantal keer bijeen. Het Nederlands lid van ACOM in 2014 was Floor Quirijns (IMARES). Plaatsvervangende leden waren Martin Pastoors en Nathalie Steins (IMARES) en Lisette Enserink (Waterdienst).

1.3.1.5 Niet standaard adviezen van ICES

Naar aanleiding van de resultaten van de benchmark voor NEA makreel is het ICES vangstadadvies voor makreel in 2014 tussentijds herzien. Bovendien is er gewerkt aan nieuw meerjarig management plan voor NEA makreel. Deze activiteiten waren niet voorzien en zijn gefinancierd uit de vrije ruimte van het programma.

Ook heeft ICES, op verzoek van Nederland, advies gegeven op basis van een meerjarig management plan voor horsmakreel in de Noordzee. De evaluaties voor management options zijn door IMARES uitgevoerd en extern gefinancierd.

Deelname aan overige ICES groepen in 2014
Workshop on Redfish Management Plan Evaluation, WKREDMP
Annual Meeting of Advisory Working Group Chairs, WGCHAIRS
Workshop on North Sea horse mackerel management plan, WKHOMMP
Joint ICES-MYFISH Workshop to consider the basis for FMSY ranges for all stocks, WKMSYREF3

1.3.2 Advisering via STECF

Het Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries ([STECF](#)) is het reguliere adviesorgaan van de EC met betrekking tot de visserij en kwam drie maal per jaar bijeen om de Europese Commissie te adviseren over diverse onderwerpen die door de Commissie per vergadering worden vastgesteld. De agenda werd hoofdzakelijk door de EC per vergadering vastgesteld. De adviezen van STECF hadden zowel betrekking op het visserijbeleid als op het visserijonderzoek, economie en technische aangelegenheden.

De experts in STECF zijn door de EC geselecteerd en benoemd voor een aantal jaren. Nederland had in 2014 slechts één vertegenwoordiger in STECF (Hans van Oostenbrugge, LEI). Deelname aan STECF is uit LEI middelen gefinancierd.

1.3.2.1 **STECF expertgroepen (EU)**

De expertgroepen ondersteunen STECF door het voorbereiden van de onderwerpen op de agenda van STECF. De experts worden door de EC uitgenodigd om via de website van STECF hun belangstelling tot deelname aan de vergadering te tonen. Veelal wordt in de overweging tot deelname ook het belang van de agenda voor NL meegenomen. De EC besluit daarna wie voor welke vergadering uit te nodigen.

De expertgroepen waaraan in 2014 medewerking is verleend hadden betrekking op de zaken rond de ontwikkeling rond technische maatregelen, de aanlandingsverplichting, de nieuwe data collectie verordening en het effort regime van de EC.

Deelname aan STECF expertgroepen in 2014

EWG 14-03: Management plan evaluations
EWG 14-02 en 14-17: Revision of the DCF
EWG 14-06 en 14-13: Fishing Effort regimes
EWG 14-07: Review Annual Report
EWG 14-11: Landing obligation

1.3.3 **Advisering via SPRFMO**

Een bijdrage is geleverd aan de toestandsbeoordeling van horsmakreel in de Pacific via een wetenschappelijke werkgroep die opereert onder de South Pacific Regional Fisheries Management Organisation (SPRFMO). Niels Hintzen (IMARES) is vicevoorzitter van deze werkgroep.

1.3.4 **Advisering aan Coastal States**

Op ad hoc basis is door de Coastal States, die betrokken zijn bij de visserij op Atlanto-Scandische haring, advies gevraagd over de verspreiding (zonal attachment) van deze vissoort. De Nederlandse bijdrage aan de uitwerking van dit verzoek werd gefinancierd uit de vrije ruimte van het programma.

1.3.5 **Ondersteunende WOT**

De ondersteunende WOT heeft betrekking op activiteiten die nodig zijn om de advisering aan EZ mogelijk te maken evenals het verlenen van kleine *ad hoc* bijdragen aan EZ aan beleidsonderwerpen die niet voorzien waren. Een deel van de activiteiten is soms uit de KennisBasis gefinancierd.

- Een klein deel van het onderzoeksbudget is gereserveerd voor ondersteuning en opdrachten van EZ op een aantal verschillende beleidsterreinen (korte vragen). De belangrijkste onderwerpen hadden betrekking op de aanlandplicht, analyse van VMS gegevens en het zogenaamde vlootverslag.
- In januari vond de Annual Meeting of ICES Assessment Working Group Chairs, WGCHAIRS plaats. Deze coördinatiemeeting is uitsluitend bedoeld voor de voorzitters van ICES assessment werkgroepen, RCM's en de belangrijkste ICES coördinatie groepen. De NL voorzitters die aan deze vergadering hebben deelgenomen zijn JanJaap Poos (WGNEW) en Bram Couperus (WGBYC)

1.3.6 **Kennisverspreiding en Communicatie**

Alle adviesrapporten van de internationale expertgroepen van ICES en STECF zijn toegankelijk op de websites van deze organisaties. Ten behoeve van beleidsmedewerkers op het Ministerie zijn van de belangrijke vergaderingen samenvattingen gemaakt van de hoofdpunten. Van belangwekkende ontwikkelingen in de voor Nederlands belangrijke visbestanden zijn presentaties gegeven voor het Ministerie en de visserijsector.

Nationale rapporten die voortkomen uit dit programma zijn ook publiekelijk toegankelijk op de CVO website. Via vakbladen wordt regelmatig informatie verspreid over de ontwikkelingen in de visserijmogelijkheden en het visserijbeheer. Via een gezamenlijk persbericht van het Ministerie en IMARES is de pers geïnformeerd over de vangstadvisies van ICES voor 2015.

1.3.7 Regionale Adviesraden

Regionale Adviesraden (AC) zijn samengesteld uit stakeholders uit de visserijsector en NGO's. Een van hun taken is het adviseren de EU m.b.t. het visserijbeheer. In 2014 werd een aantal vergaderingen van de Pelagische AC bijgewoond. De belangrijkste onderwerpen die aan de orde kwamen waren de vangstmogelijkheden voor 2015 en de discardban die vanaf 2015 voor een aantal type visserij van kracht wordt. De rol van de onderzoekers in deze vergaderingen is meestal adviserend of toelichtend.

1.4 Rapporten, werkdocumenten en publicaties

- ICES-ACOM 2014. Report of the Herring Assessment Working Group for the Area South of 62°N (HAWG), 10 - 20 March 2014. Copenhagen, Denmark. [ICES CM 2014/ACOM:06](#)
- ICES-ACOM 2014. Report of the Working Group on the Assessment of Demersal Stocks in the North Sea and Skagerrak (WGNSSK), 30 April – 7 May 2014, ICES Headquarters, Copenhagen. [ICES CM 2014/ACOM:13](#)
- ICES-ACOM 2014. Report of the Joint EIFAAC/ICES/GFCM Working Group on Eel. 3–7 November 2014, Rome, Italy. [ICES CM 2014/ACOM:18](#) REF. ACOM, WGRECORDS, SSGEF, FAO, EIFAAC & GFCM
- ICES-ACOM 2014. Report of the Working Group on Elasmobranch Fishes (WGEF), 17–26 June 2014, Lisbon, Portugal. ICES CM 2014/ACOM:19
- ICES-ACOM 2014. Report of the Report of the Working Group on Widely Distributed Stocks (WGWIDE). 26 August - 1 September 2014, ICES Headquarters, Copenhagen, Denmark. [ICES CM 2014/ACOM:15](#) REF. ACOM
- ICES-ACOM 2014. Report of the Working Group on Assessment of New MoU Species (WGNEW). 24 -28 March 2014. ICES HQ, Copenhagen, Denmark. [ICES CM 2014/ACOM:21](#) REF. SSGSUE
- ICES-ACOM 2014. Report of the Working Group on Mixed Fisheries Advice for the North Sea (WGMIXFISH-NS). 26-30 May 2014, ICES HQ, Copenhagen, Denmark. [ICES CM 2014/ACOM:22](#) REF. ACOM
- ICES-ACOM 2014. Report of the Working Group on the Ecosystem Effects of Fishing Activities (WGECO), 8–15 April 2014, Copenhagen, Denmark [ICES CM 2014/ACOM:26](#)
- ICES-ACOM 2014. Report of the Benchmark Workshop on Pelagic Stocks (WKPELA). 17–21 February 2014 Copenhagen, Denmark. [ICES CM 2014/ACOM: 43](#)
- ICES-ACOM 2014. Report of the Workshop on Redfish Management Plan Evaluation (WKREDMP). 20–25 January, Copenhagen, Denmark. [ICES CM 2014/ACOM:52](#)
- ICES-ACOM 2014. Evaluation of a multi-annual plan including an index based HCR for North Sea horse mackerel, 17-18 June 2014, IJmuiden, the Netherlands. [ICES CM 2014/ACOM:55](#)
- Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) – Revision of DCF (STECF-14-02). 2014. Publications Office of the European Union, Luxembourg, [EUR 26573 EN](#), JRC89196, 103 pp.
- Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) – DCF Revision - part 4 (STECF-14-07). 2014. Publications Office of the European Union, Luxembourg, [EUR 26612 EN](#), JRC 89788, 77 pp.
- Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) – Evaluation of 2013 MS DCF Annual Reports & Data Transmission (STECF-14-13) 2014. Publications Office of the European Union, Luxembourg, [EUR 26811 EN](#), JRC 91550, 257 pp.
- Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) – Evaluation of Fishing Effort Regimes in European Waters - Part 1 (STECF-14-12). 2014. Publications Office of the European Union, Luxembourg, [EUR 26812 EN](#), JRC 91542, 480 pp.
- Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) – Landing Obligation in EU Fisheries - part II (STECF-14-01). 2014. Publications Office of the European Union, Luxembourg, [EUR 26551 EN](#), JRC 88869, 67 pp.
- Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) – Landing Obligations in EU Fisheries - part 3 (STECF-14-06). 2014. Publications Office of the European Union, Luxembourg, [EUR 26610 EN](#), JRC 89785, 56 pp.
- Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) – Landing Obligations in EU Fisheries - part 4 (STECF-14-19). 2014. Publications Office of the European Union, Luxembourg, [EUR 26943 EN](#), JRC 93045, 96 pp.

Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) – Preparations for future data collection under the revised DCF. (STECF-14-24). 2014. Publications Office of the European Union, Luxembourg, [EUR 26954 EN](#), JRC 93103, 44 pp.

Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) – Evaluation of Fishing Effort Regimes in European Waters - Part 2 (STECF-14-20). 2014. Publications Office of the European Union, Luxembourg, [EUR 27027 EN](#), JRC 93183, 844 pp.

1.5 Nota's

Beek, F.A. van, S.W. Verver en A.S. Couperus. 2014. Verslag van de STECF EWG 14-02 vergadering op 14-28 februari 2014 in Hamburg: DCF revision (part 4). Nota CVO/14.IMA0196.FvB.jd

Beek, F.A. van, 2014. Verslag van de STECF EWG 14-17 vergadering op 14-20 oktober 2014 in Hamburg: Preparations for future data collection under the revised DCF. Nota CVO/14.IMA0849.FvB.ro

Boois, I. de, 2014. Report STECF-EWG 14-07. Nota CVO/14.IMA0627-IdB-bc

Brunel, T., C. van Damme and S. Fässler. 2014. Report on WKPELA meeting 17-21 February 2014. ICES HQ. Nota CVO/14.IMA0252.FvB.jd

Brunel, T. and D.C.M. Miller. 2014. Report of the meeting of the Working Group on Widely Distributed Stocks (WGWIDE) in 2014. Nota CVO/14.IMA0876.TB.lcs

Couperus, A.S. en J.J. Poos. 2014. Report of the 2014 meeting of the ICES Annual Meeting of Assessment WG Chairs in Copenhagen (Denmark). Nota CVO/14.IMA0195.FvB.jd

Helmond, A.T.M. 2014. Report of meeting of STECF EWG 14-11 on the Landing Obligation Varese, Italy, 8-12 Sep. 2014. Nota CVO/14.IMA0008.EvH.ro

Hintzen, N. and S. Fässler 2014. Report on the meeting of the ICES Herring Assessment Working Group (HAWG), 11-20 March 2014, Copenhagen. Nota CVO/14.IMA0335.SV.jd

Hintzen, N. 2014. Report on the SPRFMO Science Working Group meeting held from 1st-7th of October 2014 in Honolulu (USA). Nota CVO/14.IMA0832.NH.ro

Kamp, P. van de, 2014. Report on meeting of the STECF expert working group on Evaluation of Fishing Effort Regimes in European Waters – Part 1 (STECF-14-06), 9-13 June 2014, Ispra, Italy. Nota CVO/14.IMA0506.PK.mw

Kamp, P. van de, 2014. Report on meeting of the STECF expert working group on Evaluation of Fishing Effort Regimes in European Waters – Part 2 (STECF-14-13), Sept. 29th-Oct. 3th 2014 Ispra, Italy. Nota CVO/14.IMA0877.PK.mw

Miller, D.C.M., A. Coers and F.A. van Beek. 2014. Report of the meeting of the ICES Working Group on the Assessment of Demersal Stocks in the North Sea and Skagerrak in Copenhagen, held from 30 April – 7 May 2014. Nota CVO/14.IMA0460.DCM.mw

Pastoor, M.A., 2014. Report of the ICES ACOM meeting, Copenhagen, 3-6 December 2013. Nota CVO/14.IMA0009.FvB.jd

Piet, G.J. 2014. Verslag van de vergadering van de ICES Working Group on ECOSystem effects of fishing (april 2014). Nota CVO/14.IMA0655.GJP.mb

Poos, J.J. 2014. Report of the 2013 meeting of the ICES Working Group on Mixed Fisheries Methods (WGMIXFISH-METH) in Copenhagen (Denmark). Nota CVO/14.IMA0020.FvB.jd

Poos, J.J. and A. Coers. 2014. Report of the 2014 meeting of the ICES Working Group on Assessment of New MoU Species (WGNEW) in Copenhagen (Denmark). Nota CVO/14.IMA0349.JJP.mw

Poos, J.J. 2014. Report of the 2014 meeting of the ICES Working Group on Mixed Fisheries Advice for the North Sea (WGMIXFISH-NS) in Copenhagen (Denmark). Nota CVO/14.IMA0536.JJP.mw

Poos, J.J. 2014. Report of the 2014 meeting of the ICES Working Group on Elasmobranch Fisheries in Lisbon (Portugal). Nota CVO/14.IMA0737.JJP.mw

Steins, N.A., and D.C.M. Miller. 2014. ICES Advisory Committee (ACOM) Meeting 2-5 December 2014. Nota CVO/14.IMA0981.NS.lcs

1.6 Presentaties

Miller, D.C.M., 2014. Setting TAC for IIIa herring. Presentation for the Pelagic AC meeting on 1 October 2014.

Miller, D.C.M. and A. Coers. 2014. North Sea horse mackerel. Presentation for the Pelagic AC meeting on 9 July 2014.

Pastoor, M.A. 2014. Towards a discard atlas. Presentation for the Pelagic AC meeting on 5 February 2014.

Quirijns, F., 2014. Vangstadvisen van ICES voor 2015. Presentatie voor Ministerie van EZ en visserijsector op 30 juni 2014

Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties

- Coers, A., and D.C.M. Miller, D.C.M. 2014. Evaluation of a multi-annual plan including an index based HCR for North Sea horse mackerel. [IMARES Report C097/14](#)
- Hammen, T. van der, J.J. Poos, H.M.J. van Overzee, H.J.L. Heessen and A.D. Rijnsdorp. 2014. Data evaluation of data limited stocks: Horse mackerel, Seabass, Greater Silver Smelt, Turbot and Brill. IMARES [Report C166/13](#)
- Hintzen, N.T., B. Roel, D. Benden, M. Clarke, A. Egan, R.D.M. Nash, N. Rohlf and E.M.C. Hatfield. 2014. Managing a complex population structure: exploring the importance of information from fisheries-independent sources. ICES Journal of Marine Science, doi: 10.1093/icesjms/fsu102
- ICES-ACOM 2014. Report of the Workshop on the Development of Quantitative Assessment Methodologies based on LIFE-history traits, exploitation characteristics, and other key parameters for Data-limited Stocks (WKLIFE III). 28 October–1 November 2013, Copenhagen, Denmark. [ICES CM 2013/ACOM:35](#)
- ICES-ACOM 2014. Report of the Workshop to draft recommendations for the assessment of Descriptor D3 (WKD3R). 13-17 January 2014. Copenhagen, Denmark. [ICES CM 2014/ACOM:50](#) REF. ACOM, SCICOM
- ICES-ACOM 2014. Workshop on North Sea horse mackerel management plan (WKHOMMP). 17–18 June 2014, IJmuiden, the Netherlands. [ICES CM 2014/ACOM:55](#) REF. ACOM
- ICES-ACOM 2014. Evaluation of a multi-annual plan including an index based HCR for North Sea horse mackerel. 17-18 June 2014, IJmuiden, the Netherlands. [ICES CM 2014/ACOM:56](#) REF. ACOM
- ICES-ACOM 2014. Report of the Workshop to review the 2010 Commission Decision on criteria and methodological standards on good environmental status (GES) of marine waters; Descriptor 3 - commercial fish and shellfish. 4-5 September 2014, ICES Headquarters, Denmark. [ICES CM 2014/ACOM:59](#)
- ICES-ACOM Report of the Working Group on Mixed Fisheries Methods (WGMIXFISH-METH), 20-24 October 2014, Nobel House, London, UK. [ICES CM 2014/ACOM:23](#)
- ICES-ACOM 2014. Report of the Joint ICES-MYFISH Workshop to consider the basis for FMSY ranges for all stocks (WKMSYREF3), 17–21 November 2014, Charlottenlund, Denmark. [ICES CM 2014/ACOM:64](#) REF. ACOM
- ICES-SSGEF 2014 Report of the Working Group on Crangon Fisheries and Life History (WGCRAN). 6-8 May 2014. Hamburg, Germany. [ICES CM 2014/SSGEF:08](#) REF. SCICOM, ACOM
- Miller, D., M. Pastoors; A. Coers and S. Uhlmann. 2014. Delineating catch quotas for Dutch demersal fisheries: a theoretical pilot study. [IMARES Report nr. C081/14](#)
- Oostenbrugge, H. van. 2014. Report of the STECF Plenary Meeting, Copenhagen, 7-11 juli 2014. CEI nota Overzee, H.M.J. van, M.L. Kraan en F.J. Quirijns. 2014. Beleidsondersteunend onderzoek haaien en roggén. IMARES Rapport C009/14)
- Poos, J.J. 2014. On the FMSY reference point for Turbot in the North Sea. Working Paper for ADGNS 2014
- Piet, G.J., 2014. Verslag van de ICES WKD3R. Nota CVO/14. IMA0105.FvB.jd
- Quirijns, F.J. en M.A.M. Machiels. 2014. Ontwikkelingen boomkorvisserij met wekkerkettingen in de Nederlandse kustzone. IMARES rapport C043/14
- Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) – 45th Plenary Meeting Report (PLEN-14-01). 2014. Publications Office of the European Union, Luxembourg, [EUR 26616 EN](#), JRC 89783, 86 pp.
- Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) – 46th Plenary Meeting Report (PLEN-14-02). 2014. Publications Office of the European Union, Luxembourg, [EUR 26810 EN](#), JRC 91540, 117 pp
- Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) – 47th Plenary Meeting Report (PLEN-14-03). 2014. Publications Office of the European Union, Luxembourg, [EUR 26944 EN](#), JRC X93037, 138 pp.
- Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) -Evaluation/scoping of Management plans - Evaluation of the multiannual management plan for the North Sea stocks of plaice and sole (STECF-14-03). 2014. Publications Office of the European Union, Luxembourg, [EUR 26615 EN](#), JRC 89797, 57 pp.
- Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) – Landing Obligation in EU Fisheries - part II (STECF-14-01). 2014. Publications Office of the European Union, Luxembourg, [EUR 26551 EN](#), JRC 88869, 67 pp.
- Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) – Landing Obligations in EU Fisheries - part 3 (STECF-14-06). 2014. Publications Office of the European Union, Luxembourg, [EUR 26610 EN](#), JRC 89785, 56 pp.
- Steenbergen, j. and I. Tulp. 2014. Report of the meeting of WGCRAN, 6-8 May, Ti, Hamburg, Germany. Nota CVO/14. IMA0513.JS.mw

1.8

Pers

Visserijnieuws 2014. Pelagische TAC-adviezen: alles lager. *Managementplannen, MSY of gebrek aan data drukken adviezen*. Visserijnieuws 2014 (34)40

1.9

Vergaderingen en werkgroepen**ICES vergaderingen**

Workshop on Redfish Management Plan Evaluation (WKREDMP) Kopenhagen, 20-25 januari 2014	David Miller Jan Jaap Poos
WGCHAIRS Kopenhagen, 28-30 januari 2014	Bram Couperus Jan Jaap Poos
Redfish Management Plan Drafting Group (ADGREDMP) Kopenhagen, 11-13 februari 2014	David Miller JanJaap Poos
Benchmark Workshop on Pelagic Stocks (WKPELA) Kopenhagen, 17-21 februari 2014	Thomas Brunel
Herring Assessment Working Group for the Area South of 62 N (HAWG) Kopenhagen 10-19 maart 2014	Niels Hintzen Sacha Fässler
Working Group on Assessment of New MoU Species (WGNEW) Kopenhagen, 24-28 maart 2014	Jan Jaap Poos Aukje Coers
Working Group on the Ecosystem Effects of Fishing Activities (WGECO) Kopenhagen, 8–15 April 2014	GerJan Piet
Working Group on the Assessment of Demersal Stocks in the North Sea and Skagerrak (WGNSSK) Kopenhagen, 30 april – 7 mei 2014	Frans van Beek Aukje Coers David Miller
Working Group on Mixed Fisheries Advice (WGMIXFISH-ADVICE) Kopenhagen, 26-30 mei 2014	Jan Jaap Poos
North Sea Advice Drafting Group (ADGNS) Kopenhagen, 3-6 juni 2014	Frans van Beek
Celtic Sea Advice Drafting Group (ADGCS) Kopenhagen, 9-13 juni 2014	Floor Quirijns
Workshop on North Sea horse mackerel management plan (WKHOMMP). IJmuiden, 17-18 juni 2014.	David Miller Aukje Coers
Working Group on Elasmobranch Fishes (WGEF) Lissabon, 17-26 juni 2014	Jan Jaap Poos
Presentatie vangstadviezen voor Noordzee visbestanden Den Haag, 30 juni 2014	Floor Quirijns
Horse mackerel, anchovy and sardine advice drafting Group (ADGHANSA) Kopenhagen, 2-4 juli 2014	David Miller
Working Group on Widely Distributed Stocks (WGWIDE) Kopenhagen, 26 augustus – 1 september 2014	David Miller Thomas Brunel

Advice drafting group on widely distributed fish stocks (ADGWIDE) Kopenhagen, 22-24 september 2014	Thomas Brunel
Working Group on Mixed Fisheries Advice (WGMIXFISH-Methods) Kopenhagen, 20-24 oktober 2014	Jan Jaap Poos
Joint GFCM/EIFAAC/ICES Working Group on Eels (WGEEL) Rome, 3-7 november 2014	Martin de Graaf
Joint ICES-MYFISH Workshop to consider the basis for FMSY ranges for all stocks (WKMSYREF3) Charlottenlund, 17-21 november 2014	David Miller
Advisory Committee (ACOM) Kopenhagen, 2-5 december 2014	Nathalie Steins David Miller

EU vergaderingen

STECF EWG 14-02 Revision of the DCF Hamburg, 24-28 februari 2014	Sieto Verver Frans van Beek Bram Couperus
Bay of Biscay anchovy & NS flatfish management plan evaluations (EWG 14-03) Varese 10-14 maart 2014	David Miller Aukje Coers
STECF EWG 14-06: Fishing effort Part 1 Ispra, 9-13 juni 2014	Peter van der Kamp
EWG 14-07: Evaluation of 2013 MS DCF Annual Reports & Data Transmission Oostende, 23-27 juni 2014	Ingeborg de Boois
EWG 14-11: Landing Obligations in EU Fisheries - part 4 Varese, Italie, 8-12 september 2014	Edwin van Helmond
EWG 14-13: Fishing effort Part 2 Ispra, 29 september – 3 oktober 2014	Peter van der Kamp
EWG 14-17: Preparations for future data collection under the revised DCF Hamburg 20-24 oktober 2014	Frans van Beek

Overige bijeenkomsten

SAM meeting mackerel Kopenhagen, 23-24 januari 2014	Thomas Brunel
Pelagic AC working group meeting on discards Den Haag, 5 februari 2014	Martin Pastoors
Intern overleg pelagisch onderzoek IJmuiden, 31 maart 2014	Cindy van Damme David Miller Thomas Brunel Frans van Beek Sieto Verver Sascha Fässler Martin Pastoors

Pelagic AC working group meeting Den Haag, 10 april 2014	Martin Pastoors Floor Quirijns
Presentatie resultaten HAWG Den Haag, 17 april 2014	Niels Hintzen
Overleg met sector over WGNSSK IJmuiden, 23 april 2014	Frans van Beek Aukje Coers David Miller
Presentatie Adviezen Noordzee Den Haag, 30 juni 2014	Floor Quirijns Nathalie Steins
Pelagic AC working group meeting Den Haag, 9 juli 2014	Niels Hintzen David Miller
Pelagic AC Executive Committee meeting Den Haag, 10 juli 2014	Niels Hintzen
Vooroverleg met pelagische sector over WGWIDE IJmuiden, 19 augustus 2014	David Miller Thomas Brunel Frans van Beek
Scoping workshop on mixed-fisheries management for North Sea demersal stocks Brussel, 29-30 september 2014	Jan Jaap Poos
SPRFMO Hawai, 30 september- 11 oktober 2014	Niels Hintzen
Pelagic AC working group meeting Den Haag, 1 oktober 2014	David Miller

1.10 English summary

project title: Assessment and advice (project number 430-12090)

project: This project includes the following elements

1. provision of advice through ICES;
2. provision of advice through STECF;
3. a limited number of supporting activities which are essential to be able to carry out fish stock assessments and providing advice.

Advice for the management of marine fish stocks in the northeast Atlantic is given by ICES. The advice is produced by expert drafting groups based on reviewed assessments of fish stocks or marine ecosystems and agreed by ACOM, the advisory committee of ICES. The Dutch contribution to all stages of this process is carried out in this project. The meetings visited in 2014 are listed in the tables above. The Dutch member of ACOM in 2014 was Floor Quirijns. The [ICES advice](#) is available through the ICES website.

Other advice has been provided through STECF, the scientific advisory body of the European Commission. Dutch member is Hans van Oostenbrugge (LEI). The STECF is supported by a number of Expert Working Groups which prepare and analyse information for STECF. These expert groups dealt with a variety of subjects. A number of meetings of these expert groups have been attended. The groups attended by Dutch experts for this project are listed in section 1.3.2.1.

During the year, the Ministry was kept informed on the developments within this project. Products of this project are available from the websites of [CVO](#) and [ICES](#).

Dutch participation in ACOM web conferences in 2014				
Conference date	Web Conference	Topics	Prepared by	WebEx attended
7-feb	WCNSCT	Request on NS cod TAC	Floor Quirijns	no webex
19-feb	WCSandeel	Sandeel advice	Floor Quirijns	no
25-feb	WCREDMP	Redfish management plan	Martin Pastoors	no
5-mrt	WCNSCT2	Request on NS cod TAC - 2	Floor Quirijns/Martin Pastoors	no webex
11-mrt	WCBOS	Bay of Biscay sole	Floor Quirijns	no webex
19-mrt	WCD3	Assessment of descriptor 3	Floor Quirijns	no
21-mrt	WCREDMP2	Redfish management plan	?	?
9-apr	WCBYC	Bycatch of cetaceans and other protected species (EC)	Martin Pastoors	yes
2-mei	WCSalmon	Salmon advice	Floor Quirijns	no
5-mei	WCICAP	Icelandic capelin advice	Nathalie Steins	no webex
6-mei	WCMME	Marine mammals: biodiversity (D1, D2, D4, D6) (OSPAR)	Lisette	no
7-mei	WCMAC	Update of 2014 mackerel advice	Floor Quirijns	yes
9-mei	WCMON	CEMP sediment monitoring and JAMP monitoring in biota and sediments (OSPAR)	Lisette Enserink	no webex
21-mei	WCVME	NEAFC and EU requests on Vulnerable Marine Habitats (NEAFC and EU)	Floor Quirijns	no webex
27-mei	WCBS	Baltic fish stock advice	Nathalie Steins	yes
28-mei	WCDEEP	Deep advice	Floor Quirijns	no webex

10-jun	WCANW	Arctic North/Western fish stock advice	Nathalie Steins	yes
17-jun	WCD4	Proposal on indicators for descriptor 4 of MSFD (food webs)	Floor Quirijns	no webex
18-jun	WCNS	North Sea fish stock advice	Floor Quirijns	yes
20-jun	WCBBI	Bay of Biscay fish stock advice	Nathalie Steins	no
25-jun	WCCS	Celtic Sea fish stock advice	Floor Quirijns	yes
4-jul	WCFISH	Interaction between wild and captured fish stocks (OSPAR)	Lisette Pauline	yes
9-jul	WCHANSA	Anchovy and sardine advice	Nathalie Steins	yes
27-aug	WCVMS	Spatial and temporal description and analysis of bottom fishing intensity (OSPAR)	Lisette Enserink	no webex
29-sep	WCWIDE	Widely distributed fish stock advice	Nathalie Steins	yes
2-okt	WCPOUT	Norway pout advice	Floor Quirijns	no webex
6-okt	WCCAP	Barents Sea capelin advice	Nathalie Steins	yes
7-okt	WCEF	Elasmobranch advice	Floor Quirijns	yes
8-okt	WCResolution	Resolution approval WebEx	Floor Quirijns	no
9-okt	WCPAND	Pandalus advice	Floor Quirijns	no
28-okt	WCCRAN	Crangon advice	Floor Quirijns	no webex
29-okt	WCNEPH	Celtic Sea Nephrops advice	Floor Quirijns	no
6-nov	WCGrenadier	Grenadier catch reporting (EU and NEAFC requests)	?	?
11-nov	WCREopening	Reopening of advice	Nathalie Steins	yes
11-nov	WCHAD	Evaluation of the Performance of the Long-Term Management Plan for North Sea Haddock (EU and Norway)	?	?
20-nov	WCHERTAC		?	?
9-dec	WCEEL	Eel advice	Nathalie Steins	no webex
11-dec	WCANTAC	Anchovy TAC advice	David Miller	yes

2 Marktbemonstering zeevisserij

2.1 Algemeen

Het project marktbemonstering zeevisserij omvat de bemonstering van de aanvoer van de belangrijkste commerciële vissoorten in Nederland. Deze bemonstering vindt plaats op zowel Nederlandse als buitenlandse schepen die in Nederland vis aanvoeren. Het project is een voortzetting van de langjarige bemonstering die rond 1957 gestart is.

Sinds 2002 is het verzamelen van marktbemonsteringsgegevens een onderdeel van de DCR en de opvolgende wetgeving DCF, welke de Lidstaten verplichtingen oplegt ten

aanzien van de bemonsteringswijze en bemonsteringsintensiteit van de aanvoer in de Lidstaten.

In 2011 is een driejarig programma (2011-2013) gestart dat voortvloeit uit het huidige EU Data Collection Framework (DCF). Dit driejarig programma is in 2013 verlengd voor de periode 2014-2016. De bemonstering is, afgezien van kleine aanpassingen, over de jaren gelijk en continue.

De verzamelde data wordt centraal in een database opgeslagen en wordt in 2015 in de vorm van lengte- en leeftijdsverdelingen per vissoort beschikbaar gesteld aan diverse ICES werkgroepen voor het uitvoeren van toestandsbeoordelingen van de visbestanden. Daarnaast wordt de data, conform de vereisten van de DCF, op verzoek geleverd aan andere belanghebbenden zoals AC's en coördinatie vergaderingen.

De verplichting tot het uitvoeren van dit project vloeit direct voort uit de DCF en daarmee behoren de taken tot de strikte WOT taken.

2.2 Projectbeschrijving

In de Nederlandse visafslagen worden monsters verzameld van de belangrijkste commerciële vissoorten. In beginsel worden van alle bemonsterde vissoorten de leeftijdssamenstelling bepaald en worden andere biologische kenmerken zoals gewicht, geslacht, rijpheidstadium en gonadengewicht geregistreerd. De gegevens worden, in combinatie met soortgelijke gegevens verzameld in andere landen, bestandsopnamen met onderzoeksvaartuigen en informatie uit het discardonderzoek, gebruikt voor populatie dynamische analyses die het mogelijk maken veranderingen in de visbestanden inzichtelijk te maken. Deze analyses worden hoofdzakelijk uitgevoerd in internationale ICES werkgroepen.

Tot 2009 was de bemonstering van de lengte- of leeftijdssamenstelling van de aanvoer voornamelijk gericht op het verkrijgen van informatie op soort- of bestandsniveau. Sinds het van kracht worden van de DCF in 2009 is de aandacht verschoven naar het bemonsteren van vloten, waarbij de aandacht verspreid is over de verschillende vlootsegmenten. De omschakeling van soort naar vlootbemonstering heeft tot gevolg gehad dat er, met ingang van 2009, meer soorten bemonsterd dienden te worden dan voorheen. Met name het aantal soorten waarvan de lengtesamenstelling van de vangst wordt gemeten is met ongeveer 20 uitgebreid. De bemonstering van andere biologische kenmerken zoals gewicht, geslacht, rijpheidstadium en gonadengewicht vindt nog steeds op bestandsniveau plaats.

De belangrijkste vlootsegmenten van Nederland zijn, nog steeds, de boomkor- en de pelagische vloot. Deze vloten dienen dan ook bemonsterd te worden, maar ook de garnalenvloot en bijvoorbeeld de twinrigvisserij worden bemonsterd. Hoewel de vlootsegmenten het uitgangspunt vormen voor de bemonstering, zijn het uiteindelijk vismonsters die verzameld dienen te worden. De verdere rapportage richt zich dan ook op verslaglegging van de bemonstering van de vissoorten.

De belangrijkste demersale vissoorten voor de Nederlandse kottervloot zijn; schol, tong, schaar, tarbot en kabeljauw. De demersale vloot is qua omvang en in economisch opzicht de belangrijkste component van de Nederlandse visserij. Voor de Nederlandse vloot van vriestrawlers en spanners zijn haring, makreel, horsmakreel en blauwe wijting de belangrijkste pelagische vissoorten. Daarnaast worden ook de zilversmelt en Atlanto-Scandische haring aangevoerd en bemonsterd. De vangst van deze schepen is in gewicht groter maar in geldwaarde minder dan die van de kottervloot. De bemonstering van Nederlandse schepen die in gebieden buiten Europa vissen, zoals in CECAF of Pacifische wateren valt buiten de scope van dit project.

2.3 Onderdelen

2.3.1 Marktbemonstering demersale vis

Ten behoeve van de jaarlijkse toestandsbeoordeling visbestanden in die gebieden waar de Nederlandse vloot vist, worden routinematig, jaarlijks, een aantal monsters verzameld in de belangrijkste Nederlandse visafslagen. Basaal gezien is er sprake van twee typen bemonstering, de zogenoemde lengtebemonstering en de leeftijdsbemonstering. Het laatste type bemonstering is uitgebreider dan alleen het verzamelen van de leeftijd van de vis, aangezien er ook andere biologische parameters worden verzameld zoals geslacht en rijpheid.

2.3.1.1 Lengtebemonstering

De lengtebemonstering vindt in principe plaats op de afslag, tussen het sorteren en verkoop van de vis in. In de meeste gevallen heeft IMARES voldoende toegang tot de vis en kan de vis gemeten worden voordat de handel plaats heeft. Bij een aantal kwetsbare en duurere soorten, zoals zeebaars, wil de handel niet dat de vis gebruikt wordt voor bemonstering in verband met mogelijke waardevermindering. De monsters van deze vissoorten worden dan gekocht.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal geplande en gerealiseerde lengtemonsters per vissoort voor 2014.

Evenals in eerdere jaren, blijkt uit deze tabel dat in een aantal gevallen het aantal geplande monsters niet is gehaald of dat soms het aantal monsters is overschreden. De planning is, wegens het verlengen van het meerjaren bemonsteringsplan uit 2011-2013, gebaseerd op gemiddelde aanlandingen in de jaren 2007-2008, terwijl de bemonstering is geheel afhankelijk is van de aanvoer in de afslagen. Verandering in vispatronen ten opzichte van de jaren 2007-2008 of seizoenseffecten hebben hun weerslag op de beschikbaarheid van vissoorten in 2014.

Vis meten in de afslag (foto: N. Steins)

In een aantal gevallen wordt het geplande aantal monsters overschreden omdat er relatief veel aanvoer was. Dit is bijvoorbeeld het geval bij mul.

In alle gevallen waar het aantal monsters totaal niet gehaald wordt, is dat toe te schrijven aan de (veel) lagere of zelfs geen aanvoer van die soorten ten opzichte van de ingeschatte aanvoer op basis van de gegevens uit 2007-2008. In die periode werd bijvoorbeeld relatief veel zwarte koolvis aangevoerd, terwijl dat in 2014, net als in voorgaande jaren nauwelijks het geval was. Dit geldt ook voor soorten als heek en schelvis, bemonsteren was derhalve praktisch onmogelijk. Als de aanvoer van deze soorten in de toekomst laag blijft, dan verdwijnen deze soorten weer van de planning. Over het algemeen zijn dit geen soorten, gezien de gemiddeld lage aanvoer, waarbij Nederland een groot belang heeft.

Lengtebemonstering 2014				
Soort	Gebied	Aantal geplande monsters	Aantal gerealiseerde monsters	Realisatie
bot	27.IV,VIIId	36	32	89%
griet	27.IV,VIIId	36	37	103%
heek	27.IV,VIIId	36	21	58%
heek	27.VI	36	0	0%
kabeljauw	27.IIIaN	0*	0	0%
kabeljauw	27.IV,VIIId	40	31	78%
mul	27.IV,VIIId	24	27	113%
poon, Engelse	27.IV,VIIId	24	22	92%
poon, grauwe	27.IV,VIIId	24	24	100%
poon, rode	27.IV,VIIId	24	25	104%
schar	27.IIIaN	0*	0	0%
schar	27.IV,VIIId	36	34	94%
scharretong	27.IV,VIIId	36	0	0%
schelvis	27.IV,VIIId	36	12	33%
schol	27.IIIaN	0*	0	0%
schol	27.IV,VIIId	48	52	108%
tarbot	27.IV,VIIId	36	36	100%
tong	27.IV,VIIId	48	47	98%
tongschar	27.IV,VIIId	36	29	81%
wijting	27.IV,VIIId	36	34	94%
zeebaars	27.IV,VIIId	24	23	96%
zeeduivel	27.IV,VIIId	36	24	67%
zwarte koolvis	27.IV,VIIId	36	3	8%
zwarte koolvis	27.VI	36	0	0%
Totaal		724	513	71%

* De verplichting tot bemonsteren van de aanlandingen van deze soorten uit gebied IIIa is overgedragen aan Denemarken.

Geconcludeerd kan worden dat de belangrijkste soorten in voldoende mate zijn bemonsterd.

2.3.1.2 Leeftijdsbemonstering

In tegenstelling tot de lengtebemonstering worden de leeftijdsmonsters meestal op het laboratorium van IMARES verwerkt na aankoop in de visafslag. Voor de meeste soorten is de restwaarde nihil na

onderzoek. In een aantal gevallen zoals bij tarbot en griet is de restwaarde zodanig hoog dat de vis weer naar de afslag wordt gebracht en verkocht wordt om de kosten van de bemonstering te beperken. Tegenwoordig is het ook in sommige gevallen mogelijk deze soorten te bemonsteren na aankoop in de afslagen en dan direct terug te verkopen op de afslag na bemonstering.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal geplande en gerealiseerde leeftijdsmonsters per vissoort voor 2014.

Leeftijdsbemonstering demersale vis 2014				
Soort	Gebied	Aantal geplande monsters	Aantal gerealiseerde monsters	Realisatie
bot	27.IV,VIIId	18	18	100%
griet	27.IV,VIIId	16	16	100%
kabeljauw	27.IV,VIIId	20	20	100%
rog, blond*	27.IV,VIIId	36	20	56%
rog, gevlekt*	27.IV,VIIId	36	16	44%
rog, stekel*	27.IV,VIIId	36	23	64%
schar	27.IV,VIIId	16	16	100%
schol	27.IV,VIIId	64	64	100%
tarbot	27.IV,VIIId	16	16	100%
tong	27.IV,VIIId	64	64	100%
tongschar	27.IV,VIIId	16	16	100%
zeebaars	27.IV,VIIId	0	0	0%
Totaal		338	289	86%

* Bij roggen wordt geen leeftijd bepaald, er worden wel uitgebreide lengtemonsters genomen waarbij lengte, gewicht, geslacht en in geval van mannelijke dieren geslachtsrijpheid wordt bepaald.

Zeebaars wordt, op basis van de DCF, in beginsel eens per 3 jaar bemonsterd, terwijl andere soorten ieder jaar bemonsterd worden. Conform de planning zijn er in 2013 zeebaarsmonsters genomen, derhalve zijn er in 2014 geen monsters genomen.

Over het algemeen zijn de geplande aantallen monsters gehaald, alleen voor roggen is dat niet gelukt. Der reden hiervoor is, evenals in eerdere jaren, de sterke aanvoerreductie gedurende het jaar.

2.3.2 Marktbemonstering pelagische vis

Pelagische vis wordt niet verhandeld op een afslag maar gaat bij binnenkomst van de schepen direct de vrieshuizen in, waar de reeds aan boord diepgevroren vis opgeslagen wordt. Er is geen toegang tot de vis mogelijk, derhalve worden de monsters aan boord verzameld door personeel aan boord van de trawlers dat door IMARES is geïnstrueerd. De diepgevroren monsters en bijbehorende gegevens worden door IMARES medewerkers opgehaald in de haven na aankomst van het schip en de monsters worden op IMARES verwerkt.

De lengte- en leeftijdsbemonstering lopen gelijk op bij pelagische monsters aangezien van alle monsters een complete lengteverdeling gemaakt wordt alvorens daaruit een naar lengte gestratificeerd leeftijdsmonster te selecteren.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal geplande lengte- en leeftijdsmonsters voor de pelagische bemonstering in 2014.

Lengte- en leeftijdsmonsters pelagische vis 2014				
Soort	Gebied	Aantal geplande monsters	Aantal gerealiseerde monsters	Realisatie
blauwe wijting	27.All	75	75	100%
haring	27.I,IIa	20	8	40%
haring	27.IV,VIIId	107	129	120%
horsmakreel	27.All	50	92	184%
horsmakreel	27.IV,VIIId	50	8	32%
makreel	27.All	39	30	77%
makreel	27.IV,VIIId	10	19	190%
zilversmelten	27.All	12	12	100%
totaal		363	373	103%

De realisatie wijkt in een aantal gevallen af van de geplande bemonstering. Deze afwijking wordt veroorzaakt door het "volgen" van de vloot. De monsters worden genomen aan boord van geselecteerde schepen, waardoor de locatie van de monsternamen afhankelijk is van de keuze voor de visgronden door de reder of schipper. De bemonstering volgt hiermee de vloot, waardoor er wel een goede dekking van de actuele visserijactiviteiten is, maar er soms afgeweken wordt van de planning. Op soortsniveau is aan het geplande aantal monsters voldaan, bij haring zijn er vanwege de grote spreiding van de vloot meer monsters genomen om deze spreiding goed te kunnen bemonsteren.

2.3.3 Marktbemonstering Noorse kreeft en garnalen

Buiten de vissoorten om worden ook twee soorten schaaldieren bemonsterd; Noorse kreeft (*Nephrops norvegicus*) en gewone garnaal (*Crangon crangon*). De bemonstering van deze soorten neemt een bijzondere positie in omdat van deze soorten geen leeftijd bepaald kan worden, maar wel het geslacht en, in geval van vrouwelijke exemplaren, de rijpheid. In deze gevallen wordt er over uitgebreide lengtemonsters gesproken.

Bemonstering vond hoofdzakelijk plaats op de afslag, waar monsters aangekocht worden voor verdere verwerking op IMARES. Onderstaande tabel geeft de geplande en gerealiseerde bemonstering voor 2014 weer.

Lengtemonsters kreeftachtigen 2014					
Soort	Gebied	Aantal uitgebreide monsters	Aantal geplande monsters	Aantal gerealiseerde uitgebreide monsters	Aantal gerealiseerde monsters
gewone garnaal	27.IV,VIIId	6	24	6	24
Noorse kreeft	27.IV,VIIId	24	24	23	23

2.3.4 Bemonstering CECAF

Tijdens de RCM Long Distance Fisheries zijn tussen Nederland, Duitsland, Polen, Litouwen en Letland afspraken gemaakt voor de bemonstering van de vangsten (inclusief discards) van de pelagische vloot van de EU die vist in de wateren van Mauritanië. De bemonstering is via CMR uitbesteed aan het Mauritaanse onderzoeksinstituut IMROP. De verzamelde gegevens voor de periode 2012-2013 zijn inmiddels opgeslagen in de centrale IMARES database. Eind 2014 is de

overeenkomst met Duitsland, Polen, Litouwen en Letland up to date gebracht om het vervallen van de directe co-financiering vanuit de EU (loopt nu via nationale EMFF) vast te leggen.

2.3.5 Overige activiteiten

De data van de lengte- en leeftijdsmonsters voor de marktmonitoring wordt door IMARES opgeslagen in een centrale database (FRISBE). De bemonsteringsgegevens worden, conform de verplichtingen in de DCF, op verzoek ook beschikbaar gesteld aan andere belanghebbenden en de data is beschikbaar gemaakt voor evaluatie en coördinatie van de bemonstering in de Regionale Database FishFrame welke bij ICES in Kopenhagen *gehost* wordt.

In 2014 is deelgenomen aan de voor dit project van belang zijnde ICES Planning Group on Commercial Discards and Biological Sampling (PGCCDBS) welke in februari gehouden werd op de Azoren. Dit was tevens de laatste vergadering in deze setting. De taken van zijn door ICES voor de toekomst anders belegd in 3 specialistische groepen, ICES Working Group on Commercial Catches, WGCATCH. ICES Planning Group on Data Needs for Assessment and Advice, PGDATA (data kwaliteit) en ICES Working Group on Biological Parameters, WGBIOP (biologische parameters).

Alle activiteiten rondom de marktmonitoring zijn beschreven in een Handboek. Dit Handboek is voor 2014 up-to-date gebracht aan het begin van 2014. Eind 2014 is het handboek voor 2015 gemaakt, welke aan begin 2015 gepubliceerd is.

2.4 Rapporten, werkdocumenten en publicaties

ICES-ACOM 2014. Report of the Planning Group on Commercial Catches, Discards and Biological Sampling (PGCCDBS) 18 -22 February 2014 Horta (Azores), Portugal. [ICES CM 2014/ACOM:34](#)
Verver, S.W. 2014. Handboek marktmonitoring 2014. Intern CVO rapport; CVO 13.012

Amendment to Multi-lateral agreement between Germany, Latvia, Lithuania, The Netherlands and Poland for biological data collection of pelagic fisheries in CECAF waters. Update 2014, signed by all countries.

2.5 Nota's

Verver, S.W. 2014. Report of the meeting of the Planning Group on Commercial Catch, Discards and Biological Sampling (PGCCDBS). Horta, 17-21 February 2014. Nota CVO/14/IMA0336.SV.jd

2.6 Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties

ICES-ACOM. 2014. Report of the Workshop on Statistical Analysis of Biological Calibration Studies (WKSABCAL). 13-18 October 2014, Lisbon, Portugal. [ICES CM 2014/ACOM:35](#) REF. PGCCDBS

2.7 Vergaderingen en werkgroepen

Planning Group on Commercial Catches, Discards and Biological Sampling (PGCCDBS) Horta, Azores, Portugal, 17-21 februari 2014	Sieto Verver
--	--------------

2.8 English summary

project title: Market sampling marine fish stocks (project number 430 12100)

project: Samples of commercial landings have been taken in fish ports in the Netherlands or obtained directly from commercial vessels. These are analysed on biological parameters (age, length, sex, growth and maturity stage). The sampling intensity is defined by the DCF and depends on the amount of landings from the stock in the Netherlands. In 2014, the following demersal stocks were sampled for length in the North Sea-area: flounder, brill, hake, cod, red mullet, grey gurnard, tub gurnard, red gurnard, dab, megrim, haddock, plaice, sole, turbot, lemon sole, whiting, anglerfish, saithe, *Nephrops* and *Crangon*. The following demersal stocks were sampled for age and other biological parameters: flounder, brill, cod, rays, dab, plaice, turbot, sole and sea bass. In addition to the demersal sampling, pelagic stocks were sampled as well. These samples were

derived from fisheries throughout the Northeast Atlantic area for the following stocks: blue whiting, herring, horse mackerel, mackerel and greater argentine. In general the number of samples taken met the target set for each species.

The biological data were stored in the central database of IMARES and will mainly be used to construct age compositions for the fleet's landings in the Netherlands which are used by ICES assessment working groups in 2015 for stock assessments.

3 Bestandsopnamen op zee

3.1 Algemeen

Alle bestandsopnamen, die in dit project worden uitgevoerd zijn een onderdeel van de DCF. De meeste bestandsopnamen worden uitgevoerd in samenwerking met visserijonderzoeksinstituten uit andere Europese landen en alle bestandsopnamen worden gecoördineerd door de International Council for the Exploration of the Sea (ICES).

De bestandsopnamen met zeegaande onderzoeksvaartuigen verschaffen visserij-onafhankelijke schattingen van de jaarlijkse aanwas aan jonge vis en de hoeveelheid volwassen vis, en zijn daarom een belangrijk onderdeel van de toestandsbeoordeling van een aantal commerciële zeevisbestanden. Behalve gegevens over de commerciële soorten, wordt ook informatie verzameld over alle niet-commerciële vissoorten en het macro-benthos die in de vangsten voorkomen. Hierdoor vormen de bestandsopnamen de belangrijkste informatiebron voor de bestudering van veranderingen die optreden in de mariene visfauna door bijvoorbeeld effecten van visserij of klimaatverandering. Tevens maakt dit de bestandsschatting tot een bron van informatie ten behoeve GES indicatoren.

De digitalisering van meeste gegevens die tijdens de bestandsopnamen worden verzameld, gebeurt op zee. Hiervoor is het programma Billie Turf ontwikkeld, waarin alle karakteristieken van de vis-, ei- en larvensurveys kunnen worden ingevoerd. Gegevens over de positie, waterdiepte, beviste afstand, etc. worden direct vanaf de GPS en het scheepssysteem digitaal opgeslagen. Na iedere survey worden de met Billie Turf ingevoerde data na een controle volgens vaste procedures toegevoegd aan de centrale database op IMARES voor biologische gegevens: FRISBE. Vanuit deze database worden subsets van de gegevens vervolgens toegeleverd aan internationale databases bij ICES of aan collega-instituten om analyses van de complete datasets mogelijk te maken. Sinds 2011 wordt aan boord van alle schepen ook de informatie op de brug direct digitaal opgeslagen.

De resultaten van de surveys zijn beschikbaar op de website www.cvo.wur.nl. Tijdens de blauwe wijting survey, makreel eisurvey, haring echosurvey en BTS Tridens is een weblog bijgehouden. Deze zijn te vinden via <http://www.wageningenur.nl/nl/Expertises-Dienstverlening/Onderzoeksinstituten/imares/Weblogs.htm>

3.2 Onderdelen

3.2.1 International Bottom Trawl Survey (IBTS)

De R.V. 'Tridens' nam als coördinerend vlaggenschip deel aan de International Bottom Trawl Survey (IBTS) in de Noordzee en het Skagerrak/Kattegat gedurende de weken 4-8. Overige deelnemende landen waren Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Noorwegen, Schotland en Zweden. Tijdens deze survey wordt overdag de visfauna bemonsterd met een ottertrawl (GOV), en 's nachts wordt op haringlarven gevist met een planktonnet (MIK). De gegevens worden gebruikt bij de toestandsbeoordelingen van verschillende commerciële soorten (o.a. haring, kabeljauw, schelvis, wijting) om de sterkte van de jongste jaarklassen te schatten en om de bestandsschatting (stock assessment) te kalibreren. Daarnaast zijn de gegevens van deze bestandsopnamen belangrijk voor het

onderzoek naar veranderingen in het Noordzee ecosysteem, en naar de invloed die de visserij op het ecosysteem heeft.

In 2014 heeft de IBTS te lijden gehad van schade aan de netten, slecht weer en een ééndaagse werkonderbreking van de bemanning. Ondanks alle tijdverlies is het toch gelukt om de benodigde monsters te verzamelen. Dit is mede te danken aan tijdig herverdelen van de stations tussen Frankrijk en Nederland.

Tijdens iedere trek is de net geometrie gemeten met behulp van het MARPORT systeem. De stand van de borden en net opening is afhankelijk van de diepte maar o.a. ook van de lengte van de vislijn. De hoeveelheid vislijn die wordt uitgezet is afhankelijk van de diepte en is voor de Nederlandse situatie vastgelegd. De bordenspreiding zat in de eerste trekken steeds boven de maximale internationale richtlijn. De vislijn in enkele gevallen ingekort om de netgeometrie binnen de internationale richtlijn te krijgen. Bij 15 trekken is de netopening niet goed gemeten en bij veel van de andere trekken zijn de metingen twijfelachtig, mede omdat tijdens de reis onduidelijk was of de internationale richtlijn voor het meten van de netopening gold vanaf de bovenpees naar beneden (na overleg in de IBTSWG is dit het geval) of, zoals in andere jaren aan boord van de Tridens gebeurde, boven de onderpees. Daarom is het MARPORT systeem een aantal keer verplaatst, wat geen wenselijke situatie is. Vanaf 2015 zal het systeem op een vaste positie op de bovenpees geïnstalleerd worden.

Tijdens de IBTS is geëxperimenteerd met de boxcore en zijn de benthosschaaf en onderwatercamerasysteem uitgeprobeerd met als doel om inzicht te krijgen in de technische mogelijkheden aan boord. Deze testen lopen vooruit op toekomstige voorbereiding van taken, bijvoorbeeld voor het verzamelen van ecosysteem informatie voor bepaalde MSFD indicatoren. Op wat kleine praktische zaken na kunnen alle activiteiten tijdens de IBTS in technische zin worden uitgevoerd. Om werkelijk monsters te verzamelen zullen extra mensen mee moeten uit ander budget om de monsters aan boord te kunnen verwerken en goede waarnemingen te doen.

3.2.2 Makreel- en horsmakreel eisureys

De driejaarlijkse makreeleisurvey in de Noordzee zou in 2014 door Nederland en Noorwegen worden uitgevoerd. Echter Noorwegen trok zich op het laatste moment terug. In overleg met EZ en de EC werd de planning daarom aangepast. De survey zou nu in vier weken (in plaats van de geplande drie) worden uitgevoerd, waarbij de één (extra) week gefinancierd zou worden uit de vrije ruimte. Tijdens de eerste week was het weer niet al te mooi maar kon wel gemonsterd worden. Aan het begin van de tweede week bleek het schip technisch defect. De problemen waren zo ernstig dat besloten is om de survey af te breken en te verschuiven naar 2015. De communicatie tussen IMARES, Ministerie van EZ en de Rijksrederij hierover verliep goed en soepel.

3.2.3 Akoestische survey op blauwe wijting (IBWSS)

In maart-april nam IMARES met de R.V. 'Tridens' gedurende drie weken deel aan de International Blue Whiting Spawning stock Survey in het gebied ten westen van de Britse Eilanden. De EU participatie en financiering van deze survey zijn geregeld tussen de belangrijkste lidstaten die blauwe wijting vangen (Denemarken, Ierland, Nederland, Frankrijk, Duitsland en Spanje). De deelnemende landen zijn Noorwegen, EU (de Tridens met aan boord Nederlandse, Duitse en Deense onderzoekers en het Ierse schip de R.V. Explorer), Rusland en de Faeröer.

De plankton torpedo wordt gebruikt voor het vissen om makreeleieren

Het doel van de survey is het maken van een schatting van de grootte van het bestand van blauwe wijting gedurende de paaitijd, welke wordt gebruikt als een "tuning index" in de toestandsbeoordeling van deze soort door de ICES Working Group for Widely Migrating Stocks (WGWISE).

Door transecten te varen in het gebied wordt met behulp van akoestische apparatuur de totale hoeveelheid blauwe wijting geschat. Daarnaast wordt er gevist met een pelagische trawl om de lengte- en leeftijdssamenstelling van de soort te bepalen.

In 2014 was het alleen gedurende de eerste week van de survey slecht weer, maar aangezien in deze periode slechts gestoomd moest worden, heeft dit de bemonstering niet negatief beïnvloed. Door het goede weer in de overige periode kon de survey geheel worden uitgevoerd. Net als vorig jaar is de survey vanuit IJmuiden gecoördineerd, wat de kwaliteit ten goede is gekomen omdat het hele gebied systematisch is bestreken. De IMARES visgegevens zijn op de dag na binnenkomst gecontroleerd, in de database geïmporteerd en aan de postmeeting aangeleverd.

Tijdens de survey is gebruik gemaakt van Twitter en een weblog <http://www.wageningenur.nl/nl/Expertises-Dienstverlening/Onderzoeksinstituten/imares/Weblogs/Survey-Blauwe-wijting.htm> om volgers op de hoogte te houden van de survey. Na de survey is een artikel in Visserijnieuws gepubliceerd over de survey. Direct na de blauwe wijtingsurvey worden in een internationale bijeenkomst de gegevens van de survey opgewerkt. Deze vond in 2014 plaats in Tórshavn.

3.2.4 Haringsurveys

*Potjes met haringlarven
aan boord van de Tridens*

In 2014 werd in internationaal verband meegewerkt aan drie verschillende haringsurveys, de Haringlarven Surveys (IHLS), de Haring Echo Survey in de Noordzee (NHAS), en de Atlanto-Scandische Haring Survey (ASH).

3.2.4.1 Haringlarven Surveys (IHLS)

In de Noordzee en in het Kanaal worden door drie haringlarvensurveys uitgevoerd in januari en september/oktober en december. De surveys in januari en december duren elk een week en worden in de zuidelijke Noordzee en het Kanaal uitgevoerd, de survey in het najaar nam twee weken in beslag en vond plaats in de westelijk centrale Noordzee. Deze surveys worden in samenwerking met Duitsland uitgevoerd en geven waardevolle informatie over de omvang van het volwassen haringbestand. De gegevens wordt gebruikt door de ICES haring assessment werkgroep (HAWG) bij de toestandsbeoordeling.

De haringlarvensurveys in januari en september zijn uitgevoerd met R.V. 'Tridens'. Beide surveys zijn goed verlopen.

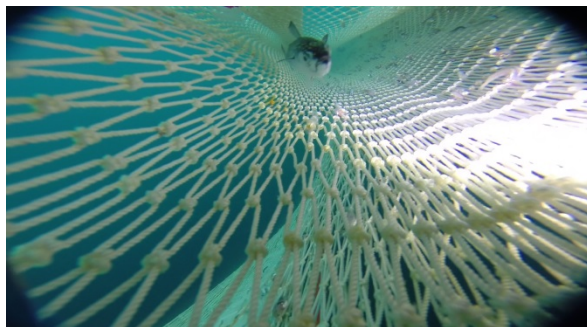
De survey in december zou in verband met de refit van de Tridens worden uitgevoerd met R.V. 'Zirfaea', maar die reis is afgelast vanwege slechte weersomstandigheden. Voor R.V. 'Tridens' was het weer goed genoeg geweest om uit te varen, maar het alternatieve schip is beduidend kleiner, kan minder hard stomen en ondervindt eerder belemmeringen bij slecht weer. Uitval van één van de haringlarvensurveys in december/januari betekent dat niet bekend is hoeveel haringlarven in het zuidelijk gebied aanwezig zijn. Hierdoor is het niet mogelijk is om een goede index te berekenen van het aantal haringlarven die als maat voor het voortplantingssucces van haring in de bestandschattingsmodellen wordt meegenomen door de ICES HAWG.

3.2.4.2 Haring Echo Survey (NHAS)

In juni/juli nam de R.V. 'Tridens' gedurende vier weken deel aan de internationale haring akoestische survey in de Noordzee. Naast Nederland nemen Schotland, Duitsland, Denemarken en

Noorwegen deel aan de survey. Het doel van de survey is het maken van een schatting van de grootte van de Noordzee haring populatie. Deze schatting wordt gebruikt als een “tuning index” door de ICES Herring Assessment Working Group (HAWG) om de omvang van de populatie vast te stellen.

Door transecten te varen in het gebied wordt met behulp van echoapparatuur de totale hoeveelheid haring en sprot geschat. Daarnaast wordt er gevist met een pelagische trawl om de lengte-, geslachtsrijpheid- en leeftijdssamenstelling van de soorten te bepalen. Gedurende de eerste kalibratieweek is extra aandacht besteed aan de ontwikkeling van

Onderwateropname van makreel tijdens de NHAS

technische werkzaamheden, de overige 3 weken is de werkelijke bestandsopname uitgevoerd. Door de kalibratieweek als losse week in te plannen is er voldoende tijd om de survey goed uit te voeren.

Tijdens de survey zijn onder water opnames gemaakt met GoPro camera's. Hierop is onder andere te zien dat makreel in het net mee zwemt en is ook goed te zien hoe het net in het water staat

Tijdens de survey is een weblog bijgehouden door de onderzoekers aan boord. Deze is te lezen op <http://www.wageningenur.nl/nl/Expertises-Dienstverlening/Onderzoeksinstituten/imares/Weblogs/Survey-haring-en-sprot.htm>

3.2.4.3 Atlanto-Scandische Haring Survey (ASH)

In EU-verband werd in 2014 een bijdrage geleverd aan de internationale akoestische survey op Atlanto-Scandische Haring (ASH). Naast de EU, nemen in deze survey de volgende landen deel: Noorwegen, IJsland, Faeröer en Rusland. Deze survey levert ook data op voor de bestandschatting van blauwe wijting. In 2014 werd deze survey uitgevoerd door de R.V. 'Dana' uit Denemarken met

Hydrografische waarnemingen op het Deense onderzoeksvaartuig 'Dana' tijdens de ASH

aan boord onderzoekers uit Denemarken, Duitsland, Zweden, Engeland, Ierland en Nederland. Voor Nederland zijn twee IMARES medewerkers mee geweest, één tijdens de eerste en één tijdens de tweede helft van de survey. Naast het verzamelen van hydro-akoestische gegevens voor de bestandsschatting van haring en blauwe wijting, worden tijdens deze survey ook planktonmonsters verzameld met een WP2-net en worden er hydrografische metingen verricht. De survey levert een schatting van de omvang van het Atlanto-Scandische haring bestand op, welke wordt gebruikt bij de toestandsbeoordeling door de ICES Working Group on Widely Migrating Stocks (WGWIDE).

Platvissurveys

Er werden door Nederland drie verschillende platvissurveys uitgevoerd, te weten de Beam Trawl Survey (BTS), de Demersal Young Fish Survey (DYFS) en de Sole Net Survey (SNS). De surveys vinden plaats in verschillende gebieden en zijn gericht op verschillende leeftijdsgroepen van de belangrijkste commerciële

soorten schol en tong. De surveys worden gecoördineerd door de ICES Working Group on Beam Trawl Surveys ([WGBEAM](#)).

De gegevens worden o.a. gebruikt door verschillende ICES assessment werkgroepen, waaronder de Working Group on the Assessment of Demersal Stocks in the North Sea and Skagerrak ([WGNSSK](#)) en de Working Group on Crangon Fisheries and Life History ([WGCRAN](#)).

Uitzoeken van de vangst aan boord van de Tridens (links) en de Isis (rechts) tijdens de boomkorsurvey

3.2.5.1 Beam Trawl Survey (BTS)

De Beam Trawl Survey (BTS) werd in de periode augustus/ september uitgevoerd, door de R.V. 'Isis' gedurende vijf weken in de zuidoostelijke Noordzee en door de R.V. 'Tridens' gedurende vier weken door in de westelijke, centrale en zuidoostelijke Noordzee. Het standaard vistuig voor beide schepen is een 8-meter boomkor. Doel van deze internationale survey is het verkrijgen van visserijonafhankelijke schattingen van de dichtheid van de meest algemene (oudere) leeftijds-groepen van tong en schol t.b.v. stock assessment. Behalve gegevens over demersale vissen, levert deze survey ook unieke gegevens over het voorkomen van macro-epibenthos in het onderzoeks-gebied. De BTS wordt tevens uitgevoerd door België, Engeland en Duitsland in de Noordzee. Frankrijk voert een tongsurvey uit in de Golf van Biskaje. Engeland voert ook een BTS uit in het Kanaal en de Ierse zee. De surveys zijn internationaal niet gestandaardiseerd maar er wordt wel gezamenlijk gerapporteerd in ICES verband (WGBEAM).

In 2014 zijn op de Tridens wederom vertegenwoordigers vanuit de visserij(platvis)sector meegeevaren, wat heeft geleid tot een beter beeld van de survey bij de sector en betere communicatie tussen IMARES en de sector over de boomkorsurveys. In Visserijnieuws zijn diverse artikelen over de BTS verschenen.

Opname met SPI camera (links, dwarsdoorsnede bodem) en met GoPro camera in de twee meter boomkor (rechts) tijdens BTS Tridens

De BTS Isis startte met vertraging omdat het schip nog niet vaarklaar was (eerste dag na de vakantie) omdat de tuigen nog niet aan boord waren. De survey heeft te lijden gehad van slecht weer, waardoor slechts 68 van de 82 geplande trekken zijn uitgevoerd. Wel zijn alle geplande kwadranten minstens eenmaal bevist.

De BTS Tridens is soepel verlopen. Het schip was in de week voor de survey vaarklaar gemaakt door de Rijksrederij. Alleen op de allereerste dag was het weer te slecht om te kunnen vissen. Tijdens de survey is naast het reguliere vistuig ook gevist met de 2 meter boomkor en zijn foto's gemaakt met een SPI camera. Er zijn onderwateropnames gemaakt met GoPro camera's op zowel de 8 meter boomkor, 2 meter boomkor, SPI camera en CTD. Er is één gepland station niet bevist en één station is verlegd.

Tijdens de BTS Tridens is een weblog bijgehouden: <http://www.wageningenur.nl/nl/Expertises-Dienstverlening/Onderzoeksinstituten/imares/Weblogs/Boomkorsurvey.htm>.

3.2.5.2 Sole Net Survey (SNS)

De Sole Net Survey (SNS) richt zich specifiek op het verkrijgen van indices voor het schatten van de omvang van de jaarklassen van tong en schol op 1-, 2- en 3-jarige leeftijd, die van belang zijn bij het opstellen van vangstprognoses. De survey wordt uitgevoerd langs de kust van Nederland, Duitsland en Denemarken in september binnen de geplande tijd volledig uitgevoerd door de R.V. 'Isis'.

3.2.5.3 Demersal Young Fish Survey (DYFS)

De Demersal Young Fish Survey (DYFS) is een internationale bestandsopname (België, Duitsland, Nederland in de zuidoostelijke Noordzee, Engeland in de zuidwestelijke Noordzee), uitgevoerd met een garnalenvistuig, gericht op garnalen en 0- en 1-jarige tong en schol in de continentale kustgebieden van de Noordzee en aangrenzende estuaria. De survey bemonstert bovendien de veranderingen in de fauna van deze gebieden. Het Nederlandse deel van de DYFS werd uitgevoerd langs de kust van Zeeland tot Denemarken met de R.V. 'Isis' (vijf weken in september en oktober), in de Zeeuwse estuaria met de R.V. 'Schollebaar' (drie weken in september) en in de Waddenzee door de R.V. 'Stern' (vijf weken in augustus en september).

De DFS in de Waddenzee en in de Ooster- en Westerschelde zijn zonder problemen verlopen. De DFS in de kustzone met de Isis leek in eerste instantie vertraging op te gaan lopen maar is uiteindelijk zonder problemen afgerond.

3.2.6 Coördinatie

Internationale coördinatie

Alle surveys worden in internationaal verband gecoördineerd middels verschillende ICES planning- en werkgroepen. De tabel in sectie 3.4 geeft een overzicht van deze groepen, waar en wanneer ze hebben plaatsgevonden, en wie de deelnemers namens IMARES waren.

De IBTS survey wordt gecoördineerd door de ICES International Bottom Trawl Survey Working Group [IBTSWG](#). Nederland coördineert in deze groep de IBTS in het eerste kwartaal in de Noordzee. De eisurveys op makreel worden gecoördineerd door de ICES Working Group on Mackerel and Horse Mackerel Egg Surveys [WGMEGS](#). Sinds 2014 is Cindy van Damme (IMARES) samen met Finlay Burns (Schotland) voorzitter van deze groep. De haringsurveys in de Noordzee (IHLS en NHAS), de ASH en de blauwe wijting survey worden gecoördineerd door de ICES Working Group for International Pelagic Surveys [WGIPS](#). De platvissurveys worden gecoördineerd door de ICES Working Group on Beam Trawl Surveys [WGBEAM](#).

Projectteam Surveys Zout

In 2014 vergaderde het projectteam 'Surveys Zout' vijf keer regulier, met als doel het gezamenlijk stroomlijnen van een goede uitvoering van de verschillende bestandsopnames. Behalve de

voortgang en evaluatie van de surveys, werden o.a. kwaliteitsborging en aanschaf van nieuw materiaal besproken. Hiernaast heeft nagenoeg elke survey afzonderlijk een voorbespreking gehouden met alle betrokkenen (voor zover aanwezig), alsmede een nabespreking om eventuele verbeterpunten vast te stellen.

In het kader van expertise-uitwisseling zijn met een aantal andere landen afspraken gemaakt voor het uitwisselen van medewerkers op een budget neutrale basis. Medewerkers van IMARES hebben extra akoestische experts geleverd gedurende de ASH op het Deense onderzoeksvaartuig Dana.

Vaartuigen

In 2014 is een aantal maal overlegd met EZ en de Rijksrederij (RWS) over de inzet, aanpassing en mogelijke vervanging van schepen. Voor de Tridens is eind 2013 besloten om een refit in het najaar van 2014 te doen. Tijdens de refit zal de Tridens worden verbouwd en voorzien van een dropkiel. Hierdoor zal de kwaliteit van de akoestische bestandsopnamen toenemen en de inzetbaarheid van de Tridens toenemen. IMARES heeft in 2014 de Rijksrederij frequent van informatie voorzien omtrent de dropkiel. Daarnaast is technische expertise ingebracht rondom het data acquisitie systeem.

Kwaliteit

In januari 2014 is voor de vijfde maal het kennisniveau van IMARES medewerkers op het gebied van demersale vis en macro-zoobenthos onderzocht. Een jaarlijkse test van het kennisniveau geeft inzicht in de kwaliteit van de identificatie van demersale vis- en benthos soorten en biedt de mogelijkheid om het kennisniveau te verhogen indien noodzakelijk.

In oktober is een haringlarven determinatie workshop georganiseerd voor de medewerkers die de monsters van de MIK bemonstering en de IHLS survey uitzoeken.

In december 2014 is in teamverband gezamenlijk een halve dag gewerkt aan de aanpassing van het handboek bestandsopnamen zout en de update wordt begin 2015 gepubliceerd.

3.2.7 Database en software

Alle gegevens van de vissurveys (BTS, SNS, DYFS, IBTS), de ei- en larvensurveys (IHLS, makreel- en horsmakreel eisurvey) alsmede de gegevens van de vistrekken uit de akoestische surveys (NHAS, blauwe wijtingsurvey) zijn opgeslagen in de centrale IMARES database FRISBE. Voordat de gegevens in de database worden opgeslagen, worden ze via een standaardprocedure gecontroleerd. De centrale opslag van de akoestische data bij IMARES is in ontwikkeling.

Daarnaast worden kopieën van de survey gegevens opgeslagen in internationale databases.

Een kopie van de Nederlandse BTS en IBTS-gegevens surveygegevens is opgeslagen in de internationale Database for TRawl Surveys (DATRAS) bij ICES in Kopenhagen en beschikbaar voor de diverse ICES assessment werkgroepen zoals HAWG, WGNSSK en WGNEW. In oktober 2014 heeft de ICES Workshop on Integrated DATRAS Products (WKIDP) geïnventariseerd welke programmatuur op dit moment beschikbaar is om producten uit DATRAS te genereren en welke wensen er leven ten aanzien van nieuwe geïntegreerde producten. Op basis hiervan zijn voorstellen gedaan voor nieuwe standaard output.

De data van de horsmakreel en makreel eisurveys zijn ondergebracht bij de visserijinstituten IEO (Spanje) en FRS (Schotland) en sinds december 2012 ook publiek beschikbaar via <http://eggsandlarvae.ices.dk/>. De akoestische data van de blauwe wijting survey zijn toegevoegd aan een internationale database welke gehuisvest is op het visserijinstituut van de Faeröer-eilanden. De vangstgegevens van de haringssurveys in de Noordzee zijn toegevoegd aan internationale databases, welke zijn ondergebracht op het Duitse visserijinstituut TI (IHLS-gegevens), het Deense visserijinstituut DTU Aqua (NHAS gegevens) en het Faeröer instituut Havstovan (ASH gegevens).

3.3 **Rapporten, werkdocumenten en publicaties**

3.3.1 **ICES werkgroep rapporten en werkdocumenten**

- Armstrong, E., P. Copland, S. Fässler, B. Couperus, C. Nolan, C. O'Donnell, C. Kvamme, S. Lusseau, N. Rohlf, M. Schaber, E. Torstensen and K.J. Staehr, 2014. The 2013 ICES Coordinated Acoustic Survey in the Skagerrak and Kattegat, the North Sea, West of Scotland and the Malin Shelf area. Working Document to WGIPS (Jan 2015) and WGWIDE (Aug 2014)
- Costas, G., F. Burns and C. van Damme. 2014. Review of the Mackerel SSB estimated from the Egg survey data applying the updated Methodology. Working Document to WGWIDE-2014
- Fässler, S., S. Gastauer, T. Pasterkamp, K. Bakker, E. Armstrong, D. Thijssen, M. Schaber, D. Gallagher, C. O'Donnell, E. Mullins, G. Johnston, N. Keogh, M. Oudejens, A. Pronyuk, S. Kharlin, T. Sergeeva, Y. Firsov, A. Krysov, Å. Høines, Ø. Tangen, V. Anthonypillai, J.A. Jacobsen, L. Smith, J.A. Thomassen, P. Vestergaard. 2014. International Blue Whiting Spawning Stock Survey (IBWSS) Spring 2014. Working Document to WGIPS (Jan 2015) and WGWIDE (Aug 2014)
- ICES- SSGESST 2014. Report of the Working Group of International Pelagic Surveys (WGIPS). 20-24 January 2014. [ICES CM 2014/SSGESST:01](#) REF. SCICOM, WGISUR, ACOM, WGWIDE & HAWG
- ICES-SSGESST 2014. 2nd Interim Report of the International Bottom Trawl Survey Working Group (IBTSWG) 31 March - 4 April 2014. Hamburg, Germany. [ICES CM 2014/SSGESST:11](#) REF. SCICOM & ACOM
- ICES-SSGESST 2014. Report of the Working Group on Mackerel and Horse Mackerel Egg Surveys (WGMEGS), 7-11 April 2014, Reykjavik, Iceland. [ICES CM 2014/SSGESST:14](#) REF. SCICOM, WGISUR, ACOM & WGWIDE
- ICES WGBEAM report (in prep)
- Rybakov M., Y. Firsov, T. Sergeeva, I. Prokopchuk, Ø. Tangen, V. Anthonypillai, G. Skaret, E.K. Stenevik, Å. Høines, K.A. Mork, A. Slotte, K.J. Stæhr, B. Couperus, M. Kloppmann, S. Gastauer, G.J. Óskarsson, S. Sveinbjörnsson, H. Valdimarsson, L. Smith, H. Debes, E. í Homrum, P. Vestergaard, J. Arni Thomassen. 2014. International Ecosystem Survey in the Nordic Sea (IESNS) in April-June 2013. Working Document to WGIPS (Jan 2015) and WGWIDE (Aug 2014)
- Rybakov, M., Y. Firsov, M. Nosov, O. Goncharova, Ø. Tangen, V. Anthonypillai, K. Utne, 2, Å. Høines, K. A. Mork, W. Melle, E.K. Stenevik, J.J. Stæhr, B. Couperus, M. Kloppmann, G. J. Óskarsson, S. Sveinbjörnsson, H. Valdimarsson, L. Smith, E. í Homrum, P. Vestergaard, J.A. Thomassen. 2014. International Ecosystem survey in Nordic Sea (IESNS) in April-June 2014. Working Document to WGIPS (Jan 2015) and WGWIDE (Aug 2015)

3.3.2 **IMARES en CVO rapporten**

- Bolle, L., A. Dijkman-Dulkes, T. Pasterkamp, M. de Vries en H. Wiegerinck. 2015. Reisverslagen 2014 van de Sole Net Survey (SNS) en Demersal Fish Survey (DFS). IMARES intern rapport 15.001
- Boois, I.J. de, en R.A. Bol. 2014. Reisverslag BTS 2014. IMARES intern rapport 14.009
- Boois, I.J. de, 2014. Species identification workshop 2014: demersal fish and macro-zoobenthos. Internal IMARES report 14.008 - [Confidential]
- Damme, C.J.G. van, and C. Bakker. 2014. Herring larvae surveys 2012-2013: Survey reports and results. IMARES intern rapport 14.001
- Damme, C.J.G. van, and C. Bakker. 2014. Herring larvae surveys 2013-2014: Survey reports and results. IMARES intern rapport 14.014
- Damme, C.J.G. van, 2014. Atlantic mackerel and horse mackerel egg survey 2013: Dutch participation. Report C100/14
- Damme, C.J.G. van, and C. Bakker 2014. North Sea mackerel egg survey in 2014. Imares report C106/14
- Damme, C.J.G. van, and C. Bakker 2014. No herring larvae survey in December 2014. CVO Nota CVO/14.IMA1002
- Damme, C.J.G., K. Bakker, L. Bolle, I. de Boois, B. Couperus, R. van Hal, H. Heessen, R. Hoek en S. Fässler. 2014. Handboek en protocollen voor bestandsopnamen en routinematige bemonsteringen op het water. Versie 8, december 2013. CVO rapport: 14.005
- Fässler, S.M.M. 2014. North Sea hydro acoustic herring survey. survey report for R.V. "Tridens" 23 June-18 July. Internal IMARES report 14.005
- Hal, R. van, 2014. Reisverslag IBTS-Q1 2014. IMARES rapport C087/14

3.3.3 **Nota's**

- Boois, I. de, en L. Bolle. 2014. Report ICES Working group on beam trawl surveys (WGBEAM) 2014. Nota CVO/14.IMA0652-IB-mw
- Damme, C.J.G. van, 2014. Report on the ICES Working Group for Mackerel and Horse mackerel Egg Surveys (WGMEGS), 7-11 April 2014, at MRI, Reykjavik, Iceland. Nota CVO/14.IMA0348.SV.jd

Damme, C.J.G. van, 2014. North Sea mackerel egg survey in 2014. Nota CVO/14.IMA0351.SV.jd
 Damme, C.J.G. van, and C. Bakker 2014. No herring larvae survey in December 2014. Nota 14.IMA1002.SV.jd
 Fässler, S.M.M. and S. Gastauer. 2014. Report on the ICES Working Group for International Pelagic Surveys (WGIPS), 20 – 24 January 2014, at ICES HQ, Copenhagen, Denmark. Nota CVO/14.IMA0294.SF.lcs
 Hal, R. van 2014. Report of the meeting of the IBTS Working Group in Hamburg, Germany, held 31 March-4 April 2014. Nota CVO/14.IMA0548.FvB.jd

3.3.4 Reisinplannen

Bolle, L., 2014. Reisprogramma DFS & SNS najaar 2014
 Boois, I. de, 2014. Reisprogramma BTS 2014. Isis en Tridens
 Damme, C. van, 2014. Reisprogramma haringlarvensurvey januari 2014. Damme, C. van, 2014. Reisprogramma haringlarvensurvey september 2014.
 Damme, C. van, 2014. Reisprogramma haringlarvensurvey december 2014.
 Damme, C. van, 2014. Reisprogramma Makreel en Horsmakreel eisurvey mei - juni 2014
 Hal, R. van, 2014. Reisplan Nederlandse IBTS Q1 2014
 Fässler, S., 2014. Cruise plan Tridens Hydro acoustic survey – Blue whiting 2014
 Fässler, S., 2014. Cruise plan herring acoustic survey 2014 Tridens

3.3.5 Pers

Visserijnieuws 2014. 'Tridens' wordt na refit weer state of the art. Dropkeel ingebouwd bij Maaskant. Visserijnieuws special (34)23: Hollandse Nieuwe & Pelagische Visserij.
 Visserijnieuws 2014. UK 45 en OD1 doen weer onderzoek op zee. (augustus 2014) <http://www.visserijnieuws.nl/component/content/article/70-archief-2011/8803-uk-45-en-od-1-doen-weer-onderzoek-op-zee.html>
 Visserijnieuws 2014. Overal schol, groot tot klein. Boomkorsurvey Tridens en Isis. Visserijnieuws (34)36
 Visserijnieuws 2014. Opvallende vergelijking. OD1 en UK45 vissen deels samen op tijdens de bedrijfssurvey. Visserijnieuws (34)35
 Visserijnieuws 2014. Boomkorsurvey Tridens. Waarnemer Jan de Boer. Visserijnieuws (34)35
 Visserijnieuws 2014. Veel meer tong te vangen. Bedrijfssurvey met OD1 en UK45. Visserijnieuws (34)34
 Visserijnieuws 2014. UK45 en OD1 doen weer onderzoek op zee. Bedrijfssurvey gaat vierde jaar in. Visserijnieuws (34)32
 Visserijnieuws 2014. Presentatie visserij-surveys. Informatieochtend 29 maart. Visserijnieuws (34)10
 Visserijnieuws 2014. Beamtrawlsurveys Tridens ten einde. Waarnemer zien veel broed. Visserijnieuws (34)38 <http://www.visserijnieuws.nl/component/content/article/70-archief-2011/8844-waarnemers-zien-veel-broed.html>

3.3.6 Blogs

blog beamtrawl survey Tridens II. <http://beamtrawlsurvey.blogspot.nl/>
 blog haring surveys <http://herringsurvey.blogspot.nl/>
 blog blauwe wijting survey <http://bluewhittingsurvey.blogspot.nl/>
 blog IBTS <http://internationalbottomtrawlsurvey.blogspot.nl/>

3.3.7 Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties

Boois, I. de. 2014. Report of the ICES Workshop on Integrated DATRAS Products (WKIDP) Nota 14.IMA0961.IB.ro
 Boois, I. de. 2014. Verslag van de meeting van de ICES Working Group on Integrating Surveys for the Ecosystem Approach (WGISUR) in 2014. Nota CVO/14.IMA0299.IB.mb
 Damme, C.J.G. van, and I. Pennock 2014. Report on the ICES Workshop on the Identification of Clupeoid larvae (WKIDCLUP), 1-5 September 2014, at TI, Hamburg, Germany. Nota 14.IMA0762.CvD.lcs
 Damme, C. van. 2015 Report on the meeting of the ICES Working Group 2 on North Sea Cod and Plaice Egg Surveys in the North Sea (WGEGGS2). 8 Oct 2014 by WebEx. Nota CVO/15.IMA0208.CvD.mw
 Damme, C. van. 2015 Report on the meeting of the ICES Working Group on Atlantic Larval and Egg Surveys (WGALES). 1-5 Dec 2014 San Sebastian. Nota CVO/15.IMA0207.CvD.mw
 Fässler, S.M.M. 2014. Report of the meeting of the ICES Working Group on Fisheries Acoustic Science & Technology (WGFASST), held from 6-9 May 2014; the Study Group on Calibration of Acoustic Equipment (SGCAL), held on 10 May 2014; and the Working Group on acoustic multi-frequency Target Classification (WGTC), held on 3-4 May 2014. Nota 14.IMA0644.SF.bc

ICES-SSGESST 2004. Report of the Working Group on Integrating Surveys for the Ecosystem Approach (WGISUR). 21-23 January 2014, Nantes, France. ICES [CM 2014/SSGESST:03](#) REF. SCICOM & ACOM

ICES-SSGESST 2014. First Interim Report of the Working Group on Target Classification (WGTC). 3-4 May 2014, New Bedford, USA. [ICES CM 2014/SSGESST:06](#) REF. SCICOM, WGFAST, & ACOM

ICES-SSGESST 2014. Report of the Working Group on Fisheries Acoustics, Science and Technology (WGFAST). 6-9 May 2014, New Bedford, Massachusetts, USA. [ICES CM 2014/SSGESST:07](#) REF. SCICOM & ACOM

ICES-SCICOM 2014. Report of the Working Group on Improving use of Survey Data for Assessment and Advice (WGISDAA). 21-23 January 2014. Nantes, France. [ICES CM 2014/SSGESST:12](#) REF. SCICOM & WGECCO

ICES-SSGESST 2104. Report of the Workshop on Integrated DATRAS Products (WKIDP). 7-9 October 2014, ICES Headquarters, Copenhagen [ICES CM 2014/SSGESST:17](#) REF. ACOM, DIG, SCICOM

ICES-SSGESST 2013. Report of the Working Group on Nephrops Surveys (WGNPS). 5-8 November 2013, Barcelona, Spain. [ICES CM 2013/SSGESST:21](#)

Rasenberg, M.M.M., M.A.M.Machiels, R.R. Nijman, J.A.M.Wiegerinck en G.J. Rink. 2014. [Verslag bedrijfssurvey 2013](#) IMARES Rapport C010/14

Sluis, M.T., en R. van der Hal. 2014. Collecting marine litter during regular fish surveys. [IMARES Report C065/14](#)

3.4 Vergaderingen en werkgroepen

Internationale coördinatie van surveys in 2014 door ICES			
Groep	Locatie en datum	Survey	Deelname IMARES
International Bottom Trawl Survey Working Group (IBTSWG)	Lissabon 31 maart - 4 april 2014	IBTS	Ralf van Hal
Working Group of International Pelagic Surveys (WGIPS)	Kopenhagen, 20-24 januari 2014	IHLS IWBSS NHAS ASH	Sven Gastauer Sacha Fässler
ICES Working Group on Beam Trawl Surveys (WGBEAM)	Hamburg, 6-9 mei 2014	BTS, DYFS, SNS	Ingeborg de Boois Loes Bolle
Working Group on Mackerel and Horse Mackerel Egg Surveys (WGMEGS)	Reykjavik, 7-11 april 2014	MEGS	Cindy van Damme
Post cruise meeting for the International Blue Whiting Spawning stock survey (IBWSS) for blue whiting	Tórshavn, 22-25 April 2014	IWBSS	Blue Whiting survey
Working Group on Integrating Surveys for the Ecosystem Approach (WGISUR). Joint meeting with Working Group on Improving use of Survey Data for Assessment and Advice (WGISDAA)	Nantes, 21-23 januari 2014		Ingeborg de Boois
Working Group on Fisheries Acoustic Science & Technology (WGFAST)	New Bedford, USA, 6-9 mei 2014		Sven Gastauer Sacha Fässler Dirk Burggraaf

Study Group on Calibration of Acoustic Equipment (SGCAL)	New Bedford, USA, 10 mei 2014		Sven Gastauer Sacha Fässler
Working Group on acoustic multi-frequency Target Classification (WGTC), held on 3-4 May 2014.	New Bedford, USA, 3-4 mei 2014		Sven Gastauer Sacha Fässler
Workshop on the identification of clupeid larvae (WKIDCLUP)	Hamburg, 1-5 september 2014	IHLS	Cindy van Damme
Working Group on Atlantic Fish Larvae and Eggs Surveys (WGALES)	San Sebastian, 1-5 december 2014	IHLS MEGS	Cindy van Damme

overige vergaderingen in 2014		
Groep	Locatie en datum	Deelname IMARES
Voorbespreking IBTS 2014	IJmuiden, 15 januari 2014	Ralf van Hal opstappers Tridens
Evaluatie haringlarvensurvey dec/jan 2014	IJmuiden, januari 2014	Cindy van Damme opstappers Tridens, labmedewerkers
Evaluatie IBTS 2014	IJmuiden, maart 2014	Ralf van Hal opstappers Tridens
Evaluatie MIK bemonstering 2014	IJmuiden, maart 2014	Cindy van Damme opstappers Tridens, labmedewerkers
Voorbespreking makreeleisurvey 2014	IJmuiden, april 2014	Cindy van Damme opstappers Tridens, labmedewerkers
Voorbespreking haringlarvensurvey september 2014	IJmuiden, augustus 2014	Cindy van Damme opstappers Tridens, labmedewerkers
Voorbespreking BTS 2014	IJmuiden, juli 2014	Ingeborg de Boois opstappers
Voorbespreking DFS/SNS 2014	IJmuiden, augustus 2014	Loes Bolle opstappers
Evaluatie BTS 2014	IJmuiden, oktober 2014	Ingeborg de Boois opstappers
Evaluatie DFS/SNS 2014	IJmuiden, december 2014	Loes Bolle opstappers
Determinatietoets en -workshop demersale vis en benthos	IJmuiden, 15 januari 2014	IMARES staf
Intern overleg inrichting ruimtes Tridens i.v.m. refit	27 januari 2014	Sieto Verver, Ingeborg de Boois
Overleg Tridens en aansturing schepen met Jan van Dijk,	IJmuiden, 5 februari 2014	Sieto Verver, Ingeborg de Boois

Overleg met Rijksrederij over refit Tridens,	Rijswijk, 17 maart 2014	Sieto Verver, Ingeborg de Boois
Overleg vaartuigen met Rijksrederij en EZ gebruikers (Carlijn Bergshoef, Nazan Karama, Jan Visser (allen RR); John Nam, Harry Heidekamp (EZ)	Den Haag, juli 2014	Sieto Verver, Ingeborg de Boois
Overleg refit Tridens, (met Jan van Dijk en 5 personen van de Rijksrederij)	Rijswijk, 6 augustus 2014	Sieto Verver, Ingeborg de Boois, Kees Bakker, Sascha Fässler
Overleg Isis met Wim Groen,	IJmuiden, 18 juni 2014	Ingeborg de Boois
Telefonisch overleg Isis met Jan Visser	IJmuiden, 7 augustus 2014	Sieto Verver
Overleg Isis met Wim Groen en Roland Bisschop,	IJmuiden, 19 september 2014	Sieto Verver, Ingeborg de Boois
Overleg met DEC contactpersoon WUR (Jan v.d. Meulen)	IJmuiden, 3 april 2014	Olvin van Keeken, Ingeborg de Boois, Henk van der Mheen, John Schobben, Sieto Verver
Overleg met DEC contactpersoon WUR (Jan v.d. Meulen)	IJmuiden, 23 september 2014	Olvin van Keeken, Henk van der Mheen, John Schobben, Sieto Verver

3.5 English summary

project title: Research vessel monitoring surveys at sea (project number 430 12110)

project: In 2014, the Netherlands carried out a number of research vessel surveys to investigate the development of specific fish stocks. The surveys and the stocks they are targeting are listed in the table below. All surveys are part of the DCF and most of them were carried out in collaboration with other countries. The surveys are coordinated by ICES planning groups. The egg surveys on mackerel and horse mackerel are carried out once every three years. The other surveys are carried out on an annual basis.

There were a number of difficulties with the project in 2014:

- R.V. Tridens faced serious technical problems during the North Sea Mackerel and horse mackerel egg survey, which resulted in postponing the survey to 2015.
- The herring larvae survey in December was planned to be carried out by R.V. Zirfaea, as the refit of R.V. Tridens took place from October 2014-March 2015. The weather conditions were too bad for R.V. Zirfaea to carry out the sampling and so, the survey was cancelled.

The acoustic surveys on Atlanto-Scandic herring in the Norwegian Sea and blue whiting in waters west of Ireland are EU surveys. This means that the EU is participating with one or more vessels in this international survey with on board an international crew of EU scientists. The other surveys are all national contributions to an international survey programme.

During most surveys on board R.V. Tridens a weblog was made. The weblogs can be found at <http://www.wageningenur.nl/nl/Expertises-Dienstverlening/Onderzoeksinstituten/imares/Weblogs.htm>.

The results of the surveys are submitted to the relevant ICES assessment working groups dealing with the assessments of the stocks covered by the survey. Summary reports on the results of the survey can be found on the websites www.cvo.wur.nl.

RESEARCH VESSEL SURVEYS CARRIED OUT BY THE NETHERLANDS IN 2014					
SURVEY NAME	AREA	TARGET SPECIES	SURVEY TYPE	VESSEL NAME	PLANNED PERIOD
IBTS	North Sea	herring, sprat, cod, haddock, whiting, saithe, Norway pout	GOV trawl MIK (larvae) net	Tridens	Week 5-9
BTS	southern and central North Sea	adult plaice and sole	beam trawl	Isis, Tridens	Week 32-36 (Isis) and week 34-37 (Tridens)
SNS	continental coast NS	recruiting plaice and sole	beam trawl	Isis	Week 37-39
DYFS	continental coast and estuaries	juvenile plaice and sole	shrimp trawl	Schollevaar, Isis and Stern	Week 36-38 (Schollevaar), week 39-45 (Isis), week 35-39 (Stern)
ASH	Norwegian Sea	Atlanto-scandic herring and blue whiting	acoustic	Dana (Denmark)	Week 18-21
IBWSS	Atlantic Ocean	blue whiting	acoustic	Tridens	Week 11-14
IHLS	North Sea and Channel	herring larvae	larvae survey	Tridens (week 51 by R.V. Zirfaea)	Week 4 Week 38-39 Week 51 (cancelled)
MEGS	North Sea Ocean	mackerel and horse mackerel eggs & fecundity	larvae survey	Tridens	Week 21-24; cancelled due to technical problems
NHAS	North Sea	herring	acoustic	Tridens	Week 27-30

4 Monitoring bijvangsten

4.1 Algemeen

Onder discards wordt de bijvangst in de commerciële visserij verstaan die als ongewenst weer overboord wordt gezet. Het gaat hierbij niet alleen om bijvangsten van ondermaatse vis of vangst die buiten het quota valt, maar ook niet-commerciële vissoorten, vogels, zeezoogdieren en benthische organismen. De overlevingskans van de overboord gezette vissoorten is over het algemeen klein.

Het verzamelen van discardgegevens vormt een onderdeel van een verplichting voor het verzamelen van gegevens vastgelegd in de Europese Verordening (Data Collection Framework). Sinds 2005 is tevens een verplichting ingesteld om de bijvangst van zeezoogdieren te monitoren. Het betreft hier een jaarlijkse steekproef van de bijvangsten in de pelagische vloot. De minimum omvang van de steekproef is vastgelegd in de Verordening. Er moet jaarlijks via EZ aan de EU over de resultaten worden gerapporteerd.

4.2 Beschrijving onderdelen

Onderzoek naar het kwantificeren van de hoeveelheid en de samenstelling van de discards wordt gedaan in de voor Nederland belangrijkste vormen van visserij; (i) de pelagische visserij gericht op

Het verzamelen van discardgegevens uit een vangst van een garnalenkotter.

haring, blauwe wijting, makreel en horsmakreel, (ii) de demersale visserijen met boomkor en twinrig, (iii) de garnalenvisserij, en (iv) de staand want visserij. De aantallen en samenstelling van de discards variëren per type visserij, visgrond en periode van het jaar. Ook tussen de jaren kunnen er grote verschillen bestaan.

Het Europees visserijbeleid is gericht op het verminderen van de hoeveelheid discards in de visserij. Het onderzoek geeft een beeld van de hoeveelheden die

gediscard worden en de mogelijke factoren die het discarden beïnvloeden. Onderzoek naar ruimtelijke en temporele spreidingpatronen van discards is hierin een belangrijk speerpunt.

Bemonstering van discards vindt plaats d.m.v. twee verschillende bemonsteringsmethoden. De eerste, meer conventionele, methode gebeurt door middel van het meesturen van waarnemers of observers (IMARES medewerkers) aan boord van bedrijfsschepen. Tijdens een waarnemersreis

wordt door IMARES vangst en discards per trek bemonsterd. Bij de tweede methode wordt gebruik gemaakt van een referentievloot. Deze vloot bestaat uit een groep deelnemende schepen, die op gezette tijden discardmonsters aanlanden. Hier wordt de verantwoordelijkheid van bemonstering op zee dus bij de visser zelf gelegd. Deze discardmonsters worden uiteindelijk aan land door IMARES uitgezocht.

Onafhankelijk van de gebruikte methode kan onderzoek naar discards alleen plaats vinden met medewerking van de visserijsector. Indien geen toestemming wordt gegeven aan boord te komen, kan niet aan de onderzoeksverplichting worden voldaan. Over het algemeen was de medewerking van de sector in 2014 voldoende.

Onderzoek naar het kwantificeren van bijvangsten van zeezoogdieren wordt gecombineerd uitgevoerd met het waarnemen van discards aan boord van de trawlers in de pelagische visserij. Medewerking van de bemanning aan boord is ook hier van essentieel belang.

Gebruik van de gegevens

De schattingen van de hoeveelheden en samenstelling van de discards worden toegeleverd aan ICES werkgroepen die ze in een aantal gevallen gebruiken, in combinatie met soortgelijke gegevens afkomstig van andere landen, in de toestandsbeoordeling van de bestanden.

In de opwerking van de discardgegevens van schol en tong is voor 2014 gebruik gemaakt van de gegevens van de referentievloot. Deze gegevens geven een goed beeld van discards in tijd en ruimte gedurende het gehele jaar.

Gemeenschappelijk visserijbeleid

Het invoeren van een aanlandingsplicht is een doelstelling van het nieuwe GVB om discards van alle gequoteerde soorten uiteindelijk stapsgewijs uit te faseren. In 2015 zal hiermee begonnen worden met het invoeren van een aanlandingsplicht voor een aantal pelagische soorten. De demersale vissoorten volgen later. Een belangrijke onderzoeksvraag staat hier centraal: Wat is de impact, zowel ecologisch als sociaal-economisch, van een aanlandingsplicht voor de (Nederlandse) visserijsector? De verzamelde discardgegevens in het kader van de Europese Data Verordening (Data Collection Framework) zullen een cruciale rol gaan spelen in het beantwoorden van die vraag.

In het kader van de aanlandingsplicht zijn buiten dit programma om verschillende '*spin-off*' projecten gestart. Vanuit 'Collectieve actie in de visketen' zijn een aantal projecten gefinancierd die o.a. gebruik van de informatie/kennis die binnen dit project verzameld is. In 2014 zijn tevens twee projecten afgerond die in het kader van de aanlandingsplicht zijn uitgevoerd; de 'Discard Atlas', een initiatief van de LS rondom de Noordzee om discard hoeveelheden in kaart te brengen en een pilot project over de aanlandingsplicht in de pelagische visserij, waarbij o.a. controle aspecten en discardvermindering d.m.v. technische maatregelen zijn onderzocht. De relevante producten uit deze projecten staan vermeld in paragraaf 4.6.

4.2.1 Discards demersale visserij

Waarnemers

In 2014 zijn alle 10 geplande discards waarnemersreizen uitgevoerd (zie voor een overzicht waarnemersreizen tabel hieronder). Hiervoor worden steekproefsgewijs schepen vanuit de referentievloot, die is opgezet voor de zelfbemonstering, geselecteerd. Dit betekent dat tijdens een waarnemersreis discards door zowel de waarnemer als de bemanning worden bemonsterd. De waarnemersreizen worden uitgevoerd om het bemonsteringsprotocol van de zelfbemonstering te fine-tunen. Daarnaast kunnen de gegevens gebruikt worden om de zelfbemonsteringsgegevens te verifiëren. In 2015 zullen vanuit een KBWOT project de gegevens verzameld binnen de waarnemersreizen direct vergeleken worden met de gegevens verzameld binnen de zelfbemonstering.

Omdat het niet altijd mogelijk is om met een geselecteerd schip mee te gaan, wordt de selectieprocedure voor waarnemersreizen omschreven als quasi-random. Op twinriggers (metier OTB) is niet altijd voldoende accommodatie voor een waarnemer, hierdoor is de selectie van geschikte schepen beperkt.

Gedurende alle reizen werden discards en aanlandingen gemeten van de belangrijkste commerciële soorten, zoals schol, tong, kabeljauw, wijting, schar, tarbot en griet. Verder werden van alle overige vissoorten in de discards de aantallen geteld en lengte gemeten en van benthos de aantallen geteld. Van de soorten schol, tong, schar, kabeljauw en wijting werd tevens - voor zover mogelijk - een snijmonster van de discards verzameld dat op het laboratorium werd verwerkt om de leeftijden te kunnen schatten. Alle verzamelde gegevens zijn opgeslagen in de centrale IMARES database.

Zelfbemonstering

In 2013 zijn 166 reizen bemonsterd door de referentievloot. De referentievloot bestond in 2014 uit 22 commerciële visserijschepen bestaande uit 6 metiers: TBB>300PK_DEF_80_89mm, TBB<300PK_DEF_80_89mm, TBB_DEF_100-119mm, SCC_DEF_100-119mm, OTB_CRU_80-89mm en OTB_DEF_100-119mm. Een overzicht van de bemonsterde reizen wordt in de tabel hieronder gepresenteerd.

De discards zijn gesorteerd op soort, gemeten en geteld. Van de soorten schol, tong, schar, kabeljauw en wijting werd tevens - voor zover mogelijk - een snijmonster verzameld en verder verwerkt om de leeftijden te kunnen schatten. Alle verzamelde gegevens zijn opgeslagen in de centrale IMARES database.

In de loop van 2015 worden de resultaten van de bemonstering van 2014 gepresenteerd in een CVO rapport.

4.2.2

Discards pelagische visserij

Reizen aan boord van pelagische trawlers ten behoeve van discardbemonstering zijn moeilijker te plannen dan reizen aan boord van boomkorschepen. Dit omdat de trawlers veelal voor langere periodes weggaan en vaak niet bekend is wanneer ze de haven binnen komen, hoe lang hun volgende reis zal zijn

Bemonstering pelagische visserij door waarnemers 2014			
Schip	Datum uit	Datum in	Opstapper
2014-P1	6-jan	4-feb	T. Pasterkamp
2014-P2	20-feb	3-apr	M. Warmerdam
2014-P3	22-feb	13-mrt	H. Wiegerinck
2014-P4	7-apr	30-apr	H. Westerink
2014-P5	5-mei	9-jun	M. Warmerdam
2014-P6	7-jun	19-jun	T. Pasterkamp
2014-P7	16-jul	30-jul	H. Wiegerinck
2014-P8	4-aug	18-aug	M. Warmerdam
2014-P9	30-sep	17-okt	H. Westerink
2014-P10	13-okt	23-nov	M. Warmerdam
2014-P11	25-nov	13-dec	T. Pasterkamp
2014-P12	13-dec	22-dec	T. Pasterkamp

en waar ze heen gaan. Tijdens deze reizen worden naast discards tevens bijvangsten van zeezoogdieren bemonsterd (paragraaf 4.2.3).

Voorafgaand aan het jaarlijks monitoringsprogramma is door alle betrokken partijen (onderzoek, sector en beleid) een planning tot stand gekomen. In 2014 zijn de 12 geplande reizen uitgevoerd. Gedurende het jaar zijn een aantal langere reizen uitgevoerd, langer dan het gemiddelde van 24 dagen. Om de planning van 12 reizen aan te houden is daarom besloten om in december twee waarnemersreizen te combineren; een waarnemer is op zee overgestapt.

Tijdens de discardsreizen werden van de vangsten en discards de aantallen geteld en gemeten. Van de commerciële soorten als haring, makreel, horsmakreel en blauwe wijting werden tevens snijmonsters genomen die, ofwel aan boord werden verwerkt, ofwel werden meegenomen naar het laboratorium voor verdere leeftijdsanalyse. Alle verzamelde gegevens zijn opgeslagen in de centrale IMARES database.

In de loop van 2015 zullen de resultaten van de Nederlandse en Duitse monitoringsprogramma's in 2013 en 2014 gepresenteerd worden in een CVO rapport. Eind 2014 is tevens met Duitsland overlegd over mogelijke wijzigingen in de bemonstering onder de aanlandingsplicht. Er wordt gestreefd om het Nederlandse en Duitse programma onder de aanlandingsplicht meer op elkaar af te stemmen om, uiteindelijk, gezamenlijke gegevens te kunnen presenteren.

4.2.3 **Bijvangst zeezoogdieren in de pelagische visserij**

Via een verordening verplicht de EU het monitoren van bijvangsten van walvisachtigen. De LS moeten jaarlijks de resultaten rapporteren. Het veldwerk voor het projectonderdeel "bijvangst zeezoogdieren" valt samen met het projectonderdeel "discards pelagische visserij". In 2014 zijn alle 12 geplande reizen uitgevoerd. Tijdens de reizen werd door de waarnemer toezicht gehouden op de bijvangst van walvisachtigen. Het aantal gerapporteerde bijvangst incidenten was laag. In de loop van 2015 worden de resultaten van de bemonstering in 2014 worden gepresenteerd in een CVO rapport. De rapporten van de LS worden geëvalueerd door de ICES *Working Group for Bycatch of Protected Species* ([WGBYC](#)).

4.2.4 **Discards garnalenvisserij**

Sinds 2009 valt ook de garnalenvisserij onder de monitoring van bijvangsten. Net als de referentievloot, was ook de bemonstering van garnalenkotters een nieuw onderdeel in het programma van 2009. De bemonsteringprocedures toegepast door waarnemers aan boord van de grotere schepen op de platvisvisserij voldeden niet direct voor gebruik aan boord van de kleinere garnalenschepen. Op basis van ervaringen opgedaan tijdens een pilotreis en de ervaringen van onze Duitse collega's van TI (Duitse onderzoeksinstituut voor visserij), is een aangepast protocol ontwikkeld.

In 2014 zijn de 8 geplande reizen uitgevoerd (zie voor een overzicht waarnemersreizen tabel hierboven). Vanwege budget technische en planningsredenen was het niet mogelijk om waarnemers aan het begin van het jaar mee aan boord te sturen.

In 2014 is verder gewerkt aan een gecombineerde presentatie van bemonsteringsresultaten samen met onze Duitse collega's. Hieruit is gebleken dat er verschillen zijn in de gehanteerde methodieken. Begin 2015 zal het eerste gezamenlijke rapport worden gepubliceerd met zowel Nederlandse als Duitse gegevens.

4.2.5 Discards staand want visserij

In 2011 is gestart met de monitoring van discards aan boord van kotters die vissen met staand want. In deze visserij wordt gebruik gemaakt van staande netten. Dit zijn netten die vanaf de bodem verticaal 'staan'. Ze reiken doorgaans niet tot aan het wateroppervlak.

Sinds de start van het monitoringsprogramma op staand want is het jaarlijkse doel, 10 bemonsterde reizen, niet gehaald. In 2014 zijn 4 van de geplande 10 reizen bemonsterd (zie voor een overzicht tabel hieronder).

Bemonstering staandwantvisserij door waarnemers 2014					
Schip	Datum uit	Datum in	dagen	Opstapper 1	Opstapper 2
2014-G1	13-nov	13-nov	1	H. Westerink	M. Dammers
2014-G2	13-nov	13-nov	1	P. Molenaar	
2014-G3	15-nov	15-nov	1	H. Westerink	
2014-G4	26-nov	26-nov	1	H. Westerink	

Al in 2012 is geconcludeerd dat de medewerking met de staand want sector moeizaam verloopt. In 2013 is meer actie ondernomen om meer draagvlak te creëren voor WOT monitoring van vangsten op de staand want visserij; communicatie via kenniskringen en de Vissersbond. In 2014 verliep, net zoals in voorgaande jaren, de medewerking met de sector moeizaam. Het Ministerie van EZ heeft in het 3^e kwartaal een lijst met actieve staand want vissers geleverd aan IMARES. Eind 2014 is met behulp van een selectietool begonnen om de vissers van deze lijst random te bellen met de vraag of een waarnemer mee aan boord kon. De 'response rates' (rapporteren van reacties op het al dan niet meewerken aan het monitoringsprogramma) is gedocumenteerd, om op die manier meer inzicht te krijgen in de situatie. Hieraan parallel lopend zijn vissers actief benaderd. Dit heeft uiteindelijk geresulteerd in 4 waarnemersreizen.

4.2.6 Coördinatie en terugkoppeling discardbemonstering

Coördinatie tussen verschillende bemonsteringsprogramma's en terugkoppeling naar de visserij sector toe zijn twee belangrijke componenten in het project Monitoring bijvangsten.

Coördinatie

Goede coördinatie tussen discard monitoringsprogramma's van de verschillende LS in dezelfde gebieden biedt op de lange termijn vele voordelen. Uitwisseling van gegevens, afstemmen van bemonsteringsmethoden en bemonsteringsschema's moeten er uiteindelijk toe leiden dat de bemonsteringsintensiteit, en daardoor spreiding in tijd en ruimte, van verschillende vloten toe zal nemen. Door dezelfde dataformats door te voeren wordt uitwisseling van gegevens en het samenstellen van een internationale database gemakkelijker. Regelmatig overleg tussen verschillende LS is nodig om deze programma's op internationaal niveau te coördineren. ICES creëerde in 2014 door middel van een nieuwe werkgroep, WGCATCH, een belangrijk platform waar LS op internationaal niveau onderzoek en monitoring kunnen coördineren. WGCATCH is een vervolg op WKPICS en SGPIIDS, respectievelijk een serie workshops en een studiegroep, waar coördinatie tussen discard monitoringsprogramma's van de verschillende LS aan de orde is gekomen.

Intern vond coördinatie tussen de verschillende discard monitoringsprogramma plaats d.m.v. een WOT discards overleg. De deelprojectleiders en een aantal projectmedewerkers komen ten minste twee keer per jaar samen.

Terugkoppeling

In 2014 zijn resultaten van een uitgebreide data analyse gepresenteerd in verschillende CVO rapporten. De resultaten van de pelagische en demersale waarnemersreizen zijn tevens op reisiniveau teruggekoppeld aan desbetreffende rederijen/schippers d.m.v. een brief. In 2015 zal worden gestreefd om ook de resultaten van de garnalen waarnemersreizen terug te koppelen aan desbetreffende schippers. Daarnaast is in 2012 gestart met een nieuwsbrief voor deelnemers van de referentievloot die de zelfbemonstering uitvoert. Hierin wordt in duidelijke en voor de schippers begrijpelijke manier resultaten van het zelfbemonsteringsprogramma teruggekoppeld. Deelnemers hebben in 2014 een dergelijke nieuwsbrief ontvangen. In 2013 is tevens een internetdossier op de IMARES website geplaatst met relevantie informatie over discards ([Webdossier](#)).

Bilateraal overleg

Eind 2011 zijn tussen Duitsland (TI) en Nederland afspraken gemaakt om nauwer te gaan samenwerken m.b.t. het monitoren van discards en het publiceren van resultaten. In 2013 zijn resultaten van het Nederlandse en Duitse bemonstering van de pelagische vloot in een gezamenlijk rapport gepubliceerd. Daarnaast is in 2014 gewerkt aan een gezamenlijke rapportage van de Nederlandse en Duitse bemonstering op de garnalenvisserij. Er is tevens in 2014 twee keer een bilateraal overleg geweest tussen Nederland en Duitsland. Dit zijn belangrijke stappen in een nog lang traject om monitoringsprogramma's uiteindelijk te synchroniseren. Het volgende bilaterale overleg tussen Nederland en Duitsland zal in de zomer van 2015 plaatsvinden. Coördinatie tussen monitoringsprogramma's is dan ook weer een prominent onderwerp.

4.3 Rapporten, werkdocumenten en publicaties

- ICES-ACOM 20134. Report of the Working Group on Bycatch of Protected Species (WGBYC), 4–7 February. Copenhagen, Denmark. [ICES CM 2014/ACOM:28](#)
- Couperus, A.S., 2015. Annual report on the implementation of Council Regulation (EC) No 812/2004 – 2013. CVO Report 15.001
- Reijden, K. van der, R. Verkempynck, R.R. Nijman, S.S. Uhlmann, A.T.M. van Helmond and A. Coers. 2014. Discard self-sampling of Dutch bottom-trawl and seine fisheries in 2013. [CVO Rapport 14.007](#)
- Steenbergen, J., J. Ulleweit, M. Machiels, R. Nijman, K. Panten, E. van Helmond. 2015. Discards Sampling of the Dutch and German Brown Shrimp Fisheries in 2009 – 2012. CVO rapport 15.003

4.4 Posters en presentaties

- Overzee, H., 2014,. Presentatie pelagisch discardonderzoek. Presentatie voor schippers op de pelagische middag (gegeven door Nathalie Steins) in december 2014.
- Pastoor, M.A. 2014. Towards a discard atlas. Presentation for the Pelagic AC meeting on 5 February 2014.
- Uhlmann, S., A.T.M. van Helmond, A. Coers, R. Nijman, R. Bol. What is the catch with self-sampling? Comparing catch and discards samples from co-sampled trips. Presentation for Fishery Dependent Information 2014 symposium on 3-6 March 2014.

4.5 Nota's

- Couperus, A.S. 2014. Report of a meeting of the Working Group on By-catch of Endangered Species (WGBYC) 4-7 February 2014. CVO/14.IMA0846.BC.Ics
- Coers, A., en B. Couperus. 2014. Report on the meeting of the ICES Study Group on Practical Implementation of Discard Sampling Plans (SGPIDS), 24 – 28 June 2013, Lysekil, Sweden. Nota CVO/14.IMA0272.FvB.jd
- Steins, N. 2014. Verslag Pelagische middag, IMARES 29 december 2014. Verslag zonder nummer

4.6

Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties

- ICES-ACOM 2014. Report of the Workshop on Methods for Estimating Discard Survival (WKMEDS) 17–21 February 2014 ICES HQ, Copenhagen, Denmark. [ICES CM 2014/ACOM:51](#) REF. WGFTB, SCICOM
- Kraan, M.L., Pastoors, M.A., Verroen, S.L. en R.R. Nijman. 2014. Herziening GVB: gevolgen voor Technische Maatregelen (TM) IJmuiden : [IMARES rapport C032/14](#)
- Kraan, M.L., M. Machiels, K van der Reijden en A. Paijmans. 2014. Monitoring of cod catches in Dutch otter trawls and seines. [IMARES Report C105/14](#).
- Miller, D., M. Pastoors; A. Coers and S. Uhlmann. 2014. Delineating catch quotas for Dutch demersal fisheries: a theoretical pilot study. [IMARES Report nr. C081/14](#)
- Pastoors, M.A., 2014. Report of the STECF Expert Working Group 13-17 on a Landing Obligation in EU Fisheries (part II), Dublin, 26-28 November 2013. Nota CVO/14.IMA0005.FvB.jd
- Pastoors, M.A. en F. Quirijns. 2014. European Parliament hearing on the implementation of the landing obligation, 7 april 2014, Brussels. Nota 14.IMA338.MPa.ms
- Pastoors, M., E. Buisman, H. van Oostenbruggen, M.L. Kraan, F.A. van Beek (edt). 2014. Fasering discard ban. Rapport C070/14
- Pastoors, M.A., A.T.M. van Helmond, B. van Marlen, H.M.J. van Overzee, en E. de Graaf, 2014. Pelagic pilot project discard ban, 2013 - 2104 [IMARES Report C071/14](#)
- Pastoors, M.A., E. Buisman, H. van Oostenbrugge, M.L. Kraan, F.A. van Beek, S.S. Uhlmann, A.T.M. van Helmond en H.M.J. van Overzee. 2014. Fasering discard ban. [IMARES rapport C070/14](#)
- Quirijns, F.J. and B. van Marlen. 2014. Report of ICES Workshop on Methods for Estimating Discards Survival (WKMEDS). Nota CVO/14.IMA0295.FQ.lcs
- Quirijns, F.J., M.A. Pastoors (editors) 2014. Discard Atlas of North Sea fisheries. [IMARES Rapport](#)
- Rasenberg, M.M.M. 2014. Notitie over vangsten en discards van de pulvisserij van de ARM25 / ARM33 / TH6 IMARES Rapport 14.IMA0158
- Rasenberg, M.M.M. 2014. Notitie over vangsten en discards van de pulvisserij van de ARM7 & ARM44 IMARES Rapport 14.IMA0155
- Reijden, K. van der en M.M.M. Rasenberg, 2014. Vangsten en discards van de pulvisserij GO48 & SL42 IMARES Rapport 14.IMA0354
- Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) – Landing Obligation in EU Fisheries - part II (STECF-14-01). 2014. Publications Office of the European Union, Luxembourg, [EUR 26551 EN](#), JRC 88869, 67 pp.
- Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) – Landing Obligations in EU Fisheries - part 3 (STECF-14-06). 2014. Publications Office of the European Union, Luxembourg, [EUR 26610 EN](#), JRC 89785, 56 pp.
- Uhlmann, S.S., C. Chen, M.A. Pastoors. 2014. Feasibility study: discard survival. [IMARES report C017/14](#)
- Uhlmann, S.S. 2014. Discards monitoring in the gillnet fishery for sole. [IMARES report C195/13](#)

4.7

Vergaderingen en werkgroepen

Working Group on Bycatches of Protected Species (WGBYC) Kopenhagen, 4-7 februari 2014	Bram Couperus
Projectoverleg discard monitoring pelagische visserij IJmuiden, 11 februari 2014	Jan Beintema Harriet van Overzee Thomas Pasterkamp Martien Warmerdam Hanz Wiegerinck Hendrik Jan Westerink Co de Klerk Arnold Bakker Edwin van Helmond
Bilateraal overleg met Duitsland over discard bemonstering in de garnalen en pelagische visserij Hamburg, 3 april 2014	Edwin van Helmond

Intern overleg WOT monitoring bijvangsten IJmuiden, 19 augustus, 7 oktober 2014	Harriet van Overzee Edwin van Helmond Ruben Verkempynck Karin van der Reijden Josien Steenbergen Bram Couperus Rosemarie Nijman Michiel Dammers
Bilateraal overleg (Skype) met Duitsland over discard bemonstering in de pelagische visserij onder de discardban IJmuiden, 16 december 2014	Harriet van Overzee Edwin van Helmond
Pelagische middag (presentatie en overleg met vissers en Ministerie) IJmuiden, 29 december 2014	Nathalie Steins Sacha Fässler Ben Scoulding

4.8 **Relevante meetings**

Pelagic AC working group meeting on discards Den Haag, 5 februari 2014	Martin Pastoors
BO overleg aanlandplicht Den Haag 31 maart, 14 mei, 18 juni 2014 IJmuiden 23 september 2014	Floor Quirijns (31-mar,14-mei,18-jun) Ruben Verkempynck (23-sept)
European Parliament hearing on the implementation of the landing obligation Brussels, 7 april 2014	Martin Pastoors Floor Quirijns
Pelagic AC working group meeting on discards Den Haag, 10 april 2014	Martin Pastoors Floor Quirijns
Interne Werkgroep Aanlandplicht Den Haag, 3 juni, 18 juni, 18 augustus 2014	Floor Quirijns (3-jun,18-jun) Marloes Kraan (18-aug)
EWG 14-11: Landing Obligations in EU Fisheries - part 4 Varese, Italie, 8-12 september 2014	Edwin van Helmond
Intern overleg aanlandplicht, waarnemersreizen en discardmonitoring IJmuiden, 30 september 2014	Floor Quirijns Edwin van Helmond Harriet van Overzee Frans van Beek Ruben Verkempynck
Scheveningen groep Kopenhagen, 1-2 oktober 2014	Floor Quirijns
Projectgroep Uitvoeringsagenda Aanlandplicht Rijswijk 9 oktober 2014 Den Haag 4 november, 9 december 2014	Floor Quirijns (9-okt,4-nov) Marloes Kraan (9-okt,4-nov) Edwin van Helmond (9-dec)

4.9 **English summary**

Project title: Monitoring by-catches (project number 430 12130)

project: This project is part of the Data Collection Framework (DCF). It deals with the collection of discards and other bycatches in the Dutch fisheries, namely the demersal, pelagic fisheries, shrimp, and gill-net fisheries. In 2014 IMARES monitored 34 trips for discards with on board observers: 10 trips on board demersal trawlers, 12 trips on board pelagic trawlers, 8 trips on board shrimp trawlers and 4 trips on board gillnet vessels. In addition, 22 demersal trawlers participated in the self-sampling programme and collected a total of 166 discard samples.

IMARES realizes the importance of good communication with the fishing industry; monitoring commercial fishing activities is not possible without a sustainable relationship with the industry. Results are therefore reported back to the relevant vessels/companies using trips reports (observer trips) and a newsletter (self-sampling reference fleet). Furthermore, overall results of discard monitoring programmes are published in public reports.

In 2014, further steps were made in a stronger collaboration in discard monitoring of German and Dutch fisheries. After publishing a joint report in 2013 of the results of the pelagic discard sampling programmes, in 2014 Germany and the Netherlands worked on a joint report of the results of the shrimp discard sampling programme. Furthermore, Germany and the Netherlands met twice to discuss how the discard monitoring programmes can be further harmonized.

In 2014, a new ICES working group, WGCATCH, was initiated. This working group is a follow-up of both WKPICS and SGPIDS. WGCATCH is an important annual platform for collaboration between catch and discard monitoring programmes of different member states on an international level. It is IMARES' intention to be a key player in this new working group.

5 Visserijstatistiek

5.1 Algemeen

Het verzamelen en rapporteren van visserijstatistiek vormt een onderdeel van de DCF. Hierin wordt aan de Lidstaten opdracht gegeven om gegevens te verzamelen en te bewerken tot aggregaten en deze beschikbaar te stellen aan belanghebbende eindgebruikers. De DCF geeft tevens richtlijnen m.b.t. het beheer en de vereiste nauwkeurigheid van de gegevens. Het betreft gegevens over de:

- vangst en aanvoer van de vloot (logboeken en administratie van verkoop van vis in afslagen);
- activiteiten van de vloot afkomstig via satellietmonitoring (VMS) en
- de samenstelling en uitrusting van de vloot (capaciteit, vistuigen, navigatie, etc.)

De werkzaamheden in dit project zijn in zijn geheel onderdeel van het tot 2016 verlengde Nationaal Programma 2011-2013. Alle onderdelen in dit project dienen (direct of indirect) dit doel en behoren tot de categorie strikte WOT.

5.2 Onderdelen

Het project bestaat uit een aantal deelprojecten. De deelprojecten hebben betrekking op onderhoud en aanvulling van een aantal databases met basisgegevens met gegevens afkomstig van de visserij (logboeken, afslaggegevens, VMS) en biologische gegevens afkomstig van bemonsteringen uitgevoerd in andere projecten in dit programma.

De gegevens worden vervolgens gekoppeld en bewerkt tot gespecificeerde aggregaten voor de toepassing in internationale werkgroepen van ICES en de EC. Voorts wordt met andere landen meegewerkt aan het opzetten van een internationale regionale database voor de Noordzee waarin de landen gegevens kunnen delen en uitwisselen.

Voorts vereist de DCF een schatting van de nauwkeurigheid van de bemonsteringen. Zowel de berekeningen als het ontwikkelen van de methodologie en de benodigde programmatuur worden in dit project uitgevoerd.

5.2.1 Databases

5.2.1.1 VISSTAT

Binnen dit onderdeel zijn de logboekgegevens (VIRIS), VMS data, afslaggegevens en informatie over marktsorteringen verzameld en opgeslagen in de IMARES database: VISSTAT. Het databestand met vangst- en inspanningsgegevens, alsmede de VMS gegevens zijn aangevuld met de gegevens van 2014 middels maandelijkse updates en een jaarlijkse additionele update uitgevoerd in februari. Het ministerie van EZ schakelt vanaf januari 2015 over op een nieuw aanlever formaat waarvoor de import routines vernieuwd diende te worden. Tevens worden VMS data van buitenlandse schepen die actief zijn op het Nederlands continentaal plat in de database opgeslagen: de jaren 2006 tot en met 2008 zijn beschikbaar. De import van deze gegevens is alleen mogelijk wanneer

scheepsinformatie aanwezig is, wat niet zelden ontbreekt. Dit is daarom een tijdrovend proces omdat vaak de scheepsgegevens slecht te achterhalen zijn. De kwaliteit van de scheepsgegevens is in 2014 wederom gecontroleerd en waar nodig aangevuld met nieuwe informatie. Er wordt sinds 2014 structureel een bestand bijgehouden waarin nieuwe tuigcategorieën, zoals de pulskor en sumwing, worden geregistreerd voor analyse doeleinden. Deze tuigcategorieën zijn tot op heden nog geen standaard onderdeel van de data leverantie van het ministerie van EZ aan IMARES.

In consultatie met het ministerie van EZ en het LEI is er in 2014 gewerkt aan de uitbreiding van de VISSTAT database om ook officiële visreis vangsten op te kunnen slaan. Tot op heden beschikt IMARES over geschatte etmaal vangsten. Deze aanpassingen zijn doorgevoerd in 2014 en zal in 2015 afgerond worden.

Tevens zijn ruimtelijke gebiedsindeling naamgevingen toegevoegd zijn aan de database (ICES rectangles, RFMO areas etc). Om hier nauwkeuriger en vollediger in te voorzien, met name voor statistische gebieden buiten het Europa, is een nieuwe database tabel toegevoegd aan de VISSTAT database.

Met de VISSTAT database wordt aan de Europese verplichting voldaan met betrekking tot het verstrekken van informatie op het niveau van aggregatie zoals vastgelegd in de DCF.

De wekelijkse statistieken van de aanvoersorteringen van tong, schol, kabeljauw, tarbot en griet voor 2014 zijn verzameld per visafslag (uit het weekblad Visserijnieuws) en beschikbaar gemaakt in een spreadsheet. Deze gegevens worden inmiddels ook beschikbaar gesteld middels de afslagstatistieken die in de VISSTAT database geïmporteerd worden. Echter, evenals in 2013 bleek dat er van meerdere afslagen bepaalde markt sorteringen ontbraken in de afslagstatistieken. Er is daarom besloten om gebruik te maken van VISSTAT voor het maken van overzichten van aanvoersorteringen en deze aan te vullen met de data uit Visserijnieuws. In 2007 is met het voormalige ministerie van LNV een overeenkomst gesloten met betrekking tot het aanleveren van gegevens voor deze database. De gegevens zijn afkomstig van de NVWA. Naast de primaire vangstgegevens worden ook gegevens over de samenstelling van de vangst (markt categorieën) en prijzen verstrekt. De prijsgegevens in VISSTAT dekken niet alle afslagen en is daardoor niet volledig (en ook niet volledig betrouwbaar). Middels een samenwerking met het LEI kan toch over accurate prijsgegevens worden beschikt. Met het toenmalige ministerie van EL&I is een overeenkomst gesloten waarbij de betrouwbaarheid van deze gegevens wordt gewaarborgd. Deze overeenkomst wordt naar verwachting in 2015 geactualiseerd.

Naar aanleiding van deze overeenkomst wordt door het CVO een protocol gebruikt dat toegang tot de gegevens voor verschillende gebruikersgroepen regelt en bescherming van de gegevens waarborgt. Het protocol is ook van toepassing op de database met biologische gegevens: FRISBE.

5.2.1.2 **FRISBE**

Biologische gegevens zijn ondergebracht in de (Oracle) FRISBE database. Het betreft hier gegevens over bemonsteringen in de visafslagen of van discardreizen en gegevens verzameld in surveys met onderzoeksvaartuigen. Alle biologische gegevens verzameld in 2014 zijn of zullen begin 2015 in FRISBE zijn ondergebracht en kunnen worden gekoppeld aan VISSTAT.

5.2.1.3 **Regional Database**

De Regional Database is een internationale database waarin een aantal gegevens uit nationale databases van de EU LS in meer of mindere mate geaggregeerd worden opgeslagen. De gegevens worden primair gebruikt voor het coördineren van bemonsteringen tussen de LS onderling. De database is operationeel sinds 2011. In 2014 werden de LS via een data call van de Regionale Coördinatie Vergaderingen (RCM) verzocht om vangst en effort gegevens aan te leveren evenals een aantal transversale variabelen en biologische monsters van de jaren 2011-2013. NL heeft, evenals de meeste andere LS, aan dit verzoek voldaan. Tevens heeft Nederland geaggregeerde VMS gegevens over de jaren 2010-2012 geleverd aan de Regionale Database na verzoek van ICES.

NL is lid van de stuurgroep van de Regionale Database (RDB), waarin de verdere ontwikkeling van deze database wordt voorgesteld. Het Nederlandse lid in 2014 was Sieto Verver (CVO). Vanaf 2015 wordt zijn plaats ingenomen door Peter van de Kamp (IMARES). De stuurgroep kwam in januari en november 2014 bijeen in Kopenhagen. Sinds 2012 wordt de Regionale Database onderhouden door ICES. Ook werd er een workshop georganiseerd door ICES (WKRDB, Aberdeen, Schotland) over de implementatie en gebruik van de database voor ICES data doeleinden.

5.2.1.4 **FIDAREQ**

De Commissie heeft in de DCF vastgelegd dat LS een database moeten installeren waarin de verzoeken voor het aanleveren van data worden geadministreerd. Deze database moet de gegevens bevatten zoals details van de aanvrager en gebruiker van de data, de verstrekte gegevens, voorwaarden voor de gebruiker en de wijze waarop het verzoek is behandeld.

Voor dit doel is in 2009 een speciale database ontwikkeld, genaamd FIDAREQ (Fisheries Data Requests). Alle verzoeken van derden om het leveren van data worden (eens per jaar) hierin geregistreerd.

5.2.2 **Kwaliteitscontrole**

Met betrekking tot de logboek gegevens zijn er statistische checks uitgevoerd op de integriteit van de VISSTAT database. Hiermee wordt inzichtelijk gemaakt dat de importprocedures en de verwerking van de data in de database goed werken. De ontwikkelde testen zijn zo opgebouwd dat deze in de toekomst, bij wijzigingen aan de database, kunnen worden gebruikt om te testen of er geen inhoudelijke veranderingen in de database plaats hebben gevonden.

In 2014 werden wederom verschillen geconstateerd in geaggregeerde cijfers die door het Ministerie werden verstrekt en vergelijkbare bewerkingen van gegevens afkomstig uit VISSTAT. Dit zou niet mogelijk moeten zijn aangezien de analyses zijn gebaseerd op dezelfde gegevensbronnen. In een gezamenlijke actie met de betrokken afdeling op het Ministerie gedurende 2014 zijn de oorzaken van de verschillen achterhaald. Een uitbreiding van de VISSTAT database is gerealiseerd om extra gegevens van het ministerie te ontvangen om dit probleem te ondervangen.

5.2.3 **Websites**

De DCF schrijft voor dat de Commissie toegang moet hebben tot nationale databases. In ieder geval moet inzicht kunnen worden verkregen of de in het Nationaal Programma aangekondigde bemonstering ook werkelijk wordt uitgevoerd. Om aan deze eis te voldoen is een web-applicatie ontwikkeld die actuele meta-informatie geeft over de inhoud van FRISBE. Deze applicatie is in 2014 operationeel geweest.

De CVO website is in 2014 aangepast. Er is op deze site een afdeling met informatie over de DCF. De documenten die betrekking hebben op de dataverzameling die NL uitvoert, kunnen hier worden gedownload.

5.2.4 **Standaardbewerking van gegevens**

In 2014 is bestaande software voor het maken van standaardextracties uit de VISSTAT database voor gebruik in ICES en EU werkgroepen up-to-date gehouden en uitgebreid met nieuwe methodes om o.a. kabeljauw gegevens te analyseren.

5.2.4.1 **Voor ICES werkgroepen**

Gedurende 2014 is gebruik gemaakt van de in 2010 ontwikkelde en in 2011 aangepaste software voor het opwerken van marktgegevens, gebruik makende van de logboekgegevens en afslagstatistieken in VISSTAT en de biologische gegevens in FRISBE. Middels deze software worden de formele ICES datacalls beantwoord.

5.2.4.2 Voor EU werkgroepen

Voor de STECF-EWG studiegroep "Evaluation of fishing effort regimes in European waters" wordt jaarlijks een verzoek gedaan tot aanleveren van specifiek opgewerkte vangstgegevens. Sinds de aanpassing van de Nederlandse bemonsteringsstrategie aan de DCF kan vanaf 2009 grotendeels aan de databehoefte van deze groep worden voldaan. Middels speciaal voor data call ontwikkelde software zijn in 2014 de gevraagde gegevens aangeleverd.

5.2.4.3 Voor het Annual Report voor 2013

Het Annual Report of Activities (voorheen Technisch Rapport genoemd) is een jaarlijkse rapportage naar de EC over de voortgang van de uitvoering van de DCF. Voor de inhoud van dit rapport is meta-informatie uit de databases geëxtraheerd van de gerealiseerde bemonsteringen en gepresenteerd in standaardtabellen.

5.2.4.4 Voor ecosysteem indicatoren

De DCF schrijft voor dat alle VMS data, voor de totale vloot, beschikbaar worden gesteld voor het berekenen van indicatoren van de toestand van het mariene ecosysteem. Begin 2014 heeft ICES een dataverzoek verzonden voor geaggregeerde VMS gegevens voor de jaren 2010-2012. IMARES heeft aan dit verzoek voldaan en extra input geleverd voor verbetering van het data verzoek.

De gegevens zijn aanwezig en kunnen beschikbaar worden gesteld aan gekwalificeerde gebruikers met inachtneming van privacy wetgeving en het daarvoor geldende protocol. De VMS gegevens van de Nederlandse vloot zijn in 2014 geïntegreerd in de relationele database VISSTAT. Er is software beschikbaar voor standaard extracties en bewerkingen van deze VMS gegevens.

5.2.4.5 Voor precisie niveaus

De DCF vereist van de LS, dat de bemonstering van commerciële vissoorten en biologische parameters moet voldoen aan nauwkeurigheidscriteria vastgelegd in de verordening. Hiervoor werden in het COST project (afgerond in 2009) methoden ontwikkeld die kunnen worden toegepast in alle LS.

In Nederland wordt gebruik gemaakt van door IMARES ontwikkelde software voor precisie-berekeningen van de marktbemonstering die gebaseerd zijn op de standaarden zoals gebruikt door COST. Deze software is toegepast voor het maken van precisieberekeningen bij de rapportage aan de EC. De software is in 2014 verder ontwikkeld om ook precisie schattingen van de discard-bemonstering uit te voeren.

5.2.5 Internationale coördinatie

Met betrekking tot de ontwikkeling van de RDB werd via de Steering Group en Steering Comité intensief met andere LS samengewerkt. Belangrijk was de deelname aan de ICES Workshop on statistical sound sampling (WKCATCH) en de workshop on the Regional Database (WKRDB). Ook is vanuit de KennisBasis een bijdrage geleverd aan de ICES Data and Information Group (DIG). Ingeborg de Boois (IMARES) is voorzitter van deze werkgroep.

5.3 Rapporten, werkdocumenten en publicaties

ICES-ACOM 2013. Report of the third Workshop on Practical Implementation of Statistical Sound Catch Sampling Programmes (WKPICS3), 19-22 November 2013, ICES HQ, Copenhagen, Denmark. [ICES CM 2013/ACOM:54](#) REF: ACOM, PGCCDBS, RCMS, STECF-EWG on DCF

ICES-ACOM 2014. Report of the Steering Committee for the Regional Database FishFrame (SC-RDB). 8-9 January 2014. ICES Headquarters, Denmark. [ICES CM 2014/ACOM:38](#)

ICES-ACOM 2014. Report of the Steering Committee for the Regional Database FishFrame (SC-RDB). November 2014. ICES Headquarters, Denmark. in prep

ICES WKRDB rapport, in prep

ICES WGCATCH rapport in prep

5.4 Nota's

Beek, F.A. van, and A.T.M. van Helmond. 2014. Report of the meeting of the Working Group on Commercial Catches (WGCATCH) 10-14 November 2014. nota CVO/14.IMA0977.FvB.Ics

Helmond, A.T.M. 2015. Report of the meeting of the workshop on developing the RDB data format for design based sampling and estimation (WKRDB) 27-31 October 2014. Nota CVO/15.IMA0164.EvH.Ics

Verver: 2015 Verslag RDB Steering Committee januari in prep

Verver: 2015 Verslag RDB Steering Committee november in prep

5.5 Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties

Boois, I. de, 2014. Report of the ICES Data and Information Group plenary meeting 2014 (DIG). Nota 14.IMA0520-IdB-Ics

Boois, I. de. 2014. Report of the ICES Workshop on Integrated DATRAS Products (WKIDP) Nota 14.IMA0961.IB.ro

ICES-SSGESST 2104. Report of the Workshop on Integrated DATRAS Products (WKIDP). 7-9 October 2014, ICES Headquarters, Copenhagen [ICES CM 2014/SSGESST:17](#) REF. ACOM, DIG, SCICOM

ICES-SCICOM 2014 Report of the ICES Data and Information Group (DIG), 16-28 May 2014, Copenhagen, Denmark. [ICES CM 2014/SCICOM:02](#) REF. SCICOM, ACOM

ICES-ACOM. 2014. Report of the Workshop on Statistical Analysis of Biological Calibration Studies (WKSABCAL). 13-18 October 2014, Lisbon, Portugal. [ICES CM 2014/ACOM:35](#) REF. PGCCDBS

Poos, J.J. 2015. Report of the 2014 meeting of the ICES Workshop on Statistical Analysis of Biological Calibration Studies [WKSABCAL] in Lisbon (Portugal) Nota 15.IMA003.JJP.ro

5.6 Vergaderingen en werkgroepen

Steering Committe for the Regional Database FishFrame Kopenhagen, 8-9 januari 2014	Sieto Verver
Raising strategy II – How to link & merge the raising procedures in IMARES (projectoverleg) IJmuiden, 13 januari 2014	Sieto Verver, Marcel Machiels, JanJaap Poos, Edwin van Helmond, Chun Chen Peter van der Kamp Frans van Beek Niels Hintzen
The Data and Information Group (DIG) Kopenhagen, 26-28 mei 2014	Ingeborg de Boois
ICES workshop design and analysis of statistical sound catch sampling programmes Kopenhagen, 23-27 juni 2014	Chun Chen
ICES training assessments Kopenhagen, 14-18 juli 2014	Peter van de Kamp Ruben Verkempynck
Advies drafting group voor VMS data (ADGVMS) Kopenhagen, 19-20 augustus 2014	Niels Hintzen
Workshop on Integrated DATRAS Products (WKIDP) Kopenhagen, 7-10 oktober 2014	Ingeborg de Boois
Workshop to develop the RDB data format for design based sampling and estimation for on shore sampling (WKRDB) Aberdeen, 27-31 oktober 2014	Edwin van Helmond
Working Group on Commercial Catches (WGCATCH) Kopenhagen, 10-14 november 2014	Edwin van Helmond Frans van Beek

Steering Committee for the Regional Database FishFrame (SC-RDB) Kopenhagen, 24-25 november 2014	Peter van de Kamp Sieto Verver
---	-----------------------------------

5.7 English summary

project title: Fishery Statistics (project number 430-12140)

Project: The VISSTAT database with national log-book statistics, VMS data and auction data has been maintained with monthly updates during 2014. Biological data, collected in 2014, have all been imported in the FRISBE database. The data in these databases have been combined and aggregated for the use of stock assessments by ICES of the most important commercial fish species.

Support has been given to the maintenance of the Regional Database. This database, hold by ICES, was used by the RCM's in to design data quality diagnostics and used for designing and testing sampling strategies on a regional scale.

Support was given to the production of the 2013 Annual Report to the EC. Previously developed software for the calculation of precision for the biological market sampling programme was used to provide the necessary data and precision evaluations.

The project has dealt with a number of data calls in 2014 from external end-users. In almost all cases requested data could be made available.

6 Vis en visserijonderzoek IJsselmeer en Markermeer

6.1 Algemeen

Het onderzoek in dit project wordt uitgevoerd voor EZ ter ondersteuning van het beheer van de visserij en de visbestanden in de zoete Rijkswateren. De bestandsopnamen en monitoring van zeldzame vissoorten die worden uitgevoerd in het kader van de routinematige bemonsteringen van de visstand en visserij in de binnenwateren (IJsselmeer & Markermeer) zijn in 2014 voortgezet.

Diverse onderdelen van dit project zijn beïnvloed door de sluiting van de aalvisserij hetgeen het verkrijgen van monsters bemoeilijkte.

6.2 Onderdelen

6.2.1 Surveys IJsselmeer en Markermeer

De bestandsopnames op het IJsselmeer en Markermeer zijn in het najaar van 2014 uitgevoerd met het onderzoeksvaartuig "Stern" (6 weken in oktober - november). Het onderzoek bestaat uit een bestandsopname met een hoog openende kor (43 trekken), gericht op schubvissoorten, en een bestandsopname met de elektrostramienkor (60 trekken), gericht op aal, bot en andere schubvissoorten. In zes kerngebieden in het IJsselmeer en Markermeer werden snijmonsters verzameld voor analyse van lengte, gewicht, geslacht, rijpheid en leeftijd. De gegevens van de bemonsteringen van het IJsselmeer vanaf 1966 zijn opgeslagen in de IMARES database FRISBE en worden op een gestandaardiseerde methode opgewerkt.

De resultaten van de surveys worden gebruikt bij de beoordeling en advisering van de visserij op aal (Europees aalplan), schubvis (snoekbaars, baars, blankvoorn, brasem) en spiering (effecten van klimaatverandering, mede in opdracht van Rijkswaterstaat, en formalisering van criteria voor openstelling spieringvisserij), en voor het signaleren van trends in de omvang van de visstand. Daarnaast worden de gegevens toegepast in analytische studies van visserij-ecosysteemeffecten (interacties tussen waterbeheer, visstand, vogels en visserij).

6.2.2 Oeverbemonstering IJsselmeer en Markermeer

Met ingang van 2009 is de bemonstering van de oeverzones van het IJsselmeer en Markermeer in dit project opgenomen om te voldoen aan de eisen gesteld in de Kader Richtlijn Water en Habitatrichtlijn.

In augustus en september 2014 werden op 13 locaties in totaal 89 trekken gedaan met een elektroschepnet vanuit een boot. Alle locaties liggen rond een plaats waar een trailerhelling aanwezig is. Het aantal trekken met de zegen is de afgelopen jaren tot 8 afgenomen. De oorzaak daarvan is dat een aantal zandstrandjes is afgesloten door een boeienlijn (zwemstrand). Bij elke locatie wordt de visgemeenschap waar mogelijk bemonsterd in een aantal verschillende habitats die rond het IJsselmeer en Markermeer aanwezig zijn: stenen, riet, zandoever en vooroevers.

6.2.3 Registratie migrerende en diadrome vis

Dit project bestaat uit twee onderdelen: Zeldzame Vis IJsselmeer en Diadrome Vis Waddenzee (Kornwerderzand).

In het kader van het onderzoek naar Diadrome Vis Zout zijn in voor- en najaar aan de Waddenzee-zijde van de Afsluitdijk in de spuikom bij Kornwerderzand door een beroepsvisser de vangsten geregistreerd in een vijftal fuiken.

In overleg met Min EZ is eind 2013 besloten het onderdeel Zeldzame Vis (45k€) een in een vernieuwde versie binnen het deelproject “monitoring diadrome vissoorten Rijkswateren” voort te zetten. Dit project bestaat grofweg uit de volgende onderdelen:

- 1) Monitoring diadrome vis bij zeven in- en uittrek punten in het najaar (Schieraal Index WOT)
- 2) Monitoring diadrome vis bij zes in- en uittrek punten in het voorjaar (PASMON RWS & Zeldzame Vis WOT)
- 3) Zalmsteek bij drie locaties op de Maas, Rijn en IJssel (PASMON RWS)
- 4) Fuiken (Haringvliet buitenkant, PASMON RWS)

De rapportage van zeldzame en diadrome vis is samen met de resultaten van de andere deelprojecten gepresenteerd in één integraal rapport over de monitoring van zoetwatervissen.

6.3 Integrale rapportage van resultaten

In 2012 is in overleg met de opdrachtgevers besloten om de resultaten van verschillende onderzoeken in het zoete water integraal te rapporteren. In deze rapportage worden projecten ook betrokken die geen onderdeel zijn van het WOT programma Visserij zoals bijvoorbeeld de Passieve Monitoring van Zoete Rijkswateren. In 2014 is een rapportage over 2013 gereed gemaakt. Deze rapportage bestaat uit drie deelrapporten welke respectievelijk de analyse, methoden en data bevatten.

Alle basisdata zijn ingevoerd, gecontroleerd en beschikbaar in de centrale IMARES-database FRISBE en kunnen daarmee worden ingezet voor andere projecten en evaluaties die buiten het kader van deze jaarlijkse datarapportage vallen.

6.4 Rapporten, werkdocumenten en publicaties

Os-Koomen, B. 2014. Reisverslag Stern week 42 t/m 47, 2013, monitoring visbestanden van het IJsselmeer en Markermeer.

de Graaf, M., I.J. de Boois, A.B. Griffioen, H.M.J. van Overzee, N.S.H. Tien, I. Tulp & P. de Vries. 2014. Toestand vis en visserij in de Zoete Rijkswateren: 2013. Deel I: Trends van de visbestanden, vangsten en ecologische kwaliteit ratio's. IMARES rapport C011/15, pp. 92.

Keeken, O.A. van; Beentjes, R. ; Wolfshaar, K.E. van de; Graaf, M. de; Boois, I.J. de, 2014. Pilot polderbemonstering 2013: beheersgebied Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. [IMARES Rapport C039/14](#)

Keeken, O.A. van, K.E. van de Wolfshaar, R. Hoek en M. de Graaf. 2014. Pilot polderbemonstering 2014. [Rapport C161/14](#)

Sluis, M.T. van der, H.M.J. van Overzee, N.S.H. Tien, M. de Graaf, A.B.Griffioen, O.A. van Keeken, E. van Os-Koomen, A.D.Rippen, J.A.M.Wiegerinck, en K.E. van de Wolfshaar. 2014. Toestand vis en visserij in de zoete Rijkswateren 2013 Deel II: Methoden. IMARES Rapport C175/14.

Boois, I.J. de, M. de Graaf, A.B. Griffioen, O.A. van Keeken, M. Lohman, E. van Os-Koomen, H.J. Westerink, J.A.M Wiegerinck en H.M.J. van Overzee. 2014. Toestand vis en visserij in de zoete Rijkswateren 2013 Deel III: Data. IMARES Rapport C164a/14

6.5 Nota's

Graaf, M. de. 2014. Aanpassing project Zeldzame Vis binnen WOT-05 visserij. Nota CVO/14.IMA0172.SV.jd

Deerenberg, C. 2014. Informatie spieringstand IJsselmeer en Markermeer in het najaar van 2013. Nota 13.IMA1202-CD-jd

6.6 Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties

- Borchering, J., A.W. Breukelaar, H.V. Winter and U. König. 2014. Spawning migration and larval drift of anadromous North Sea houting (*Coregonus oxyrinchus*) in the River IJssel, the Netherlands. *Ecology of Freshwater Fish* Volume 23, Issue 2
- Griffioen, A.B. Winter, H.V., Hop, J. en F.T. Vriese. 2014. Inschatting van het aanbod diadrome vis bij Kornwerderzand. [IMARES Rapport C069/14](#)
- Griffioen, A.B. 2014. Data rapportage najaar 2013 fuik monitoring Kornwerderzand t.b.v. de VismigratieRivier. [IMARES Rapport C034/14](#).
- Winter, H.V., A.B. Griffioen, en O.A. van Keeken. 2014. De Vismigratierivier: Bronnenonderzoek naar gedrag van vis rond zoet - zout overgangen. [IMARES Rapport C035/14](#)

6.7 Vergaderingen en werkgroepen

Intern projectoverleg ZOET IJmuiden, 3 februari, 7 april, 2 juni, 6 oktober, 1 december 2014	Medewerkers IMARES betrokken bij de uitvoering van dit project
Overleg, analyse en schrijven integrale rapportage zoet IJmuiden, 24-28 maart 2014	Medewerkers IMARES betrokken bij rapportages
Overleg analyse (correctiefactor) en schrijven integrale rapportage ZOET IJmuiden, 23 juli 2014	Martin de Graaf, Nicola Tioen, Harriet van Overzee

6.8 English summary

project title: Monitoring freshwater fish (project number 430-12180)

project: This project includes a few sub projects, dealing with different aspects of Dutch freshwater fish stocks. IMARES monitors the large freshwater lakes IJsselmeer and Markermeer, and monitors diadromous, salmonid and other rare species.

The monitoring of the IJsselmeer fresh water ecosystem by a research vessel survey has been continued in 2014. The monitoring programme of the occurrence of salmonid and diadromous species in coastal waters (Wadden Sea) continued in 2014. The design of the monitoring programme for diadromous species in Lake IJsselmeer changed in 2013. In 2014 the complete "diadromous fish main rivers" programme was conducted for the first time. This programme combine surveys financed by WOT Zoet, WOT Aal and RWS and uses fykes to monitor the abundance of diadromous fish for three months in spring and autumn at the seven most import migration routes in the main rivers and watersystems.

The results of all freshwater-fish monitoring programmes are presented in one report, integrating all separate programmes.

7 Aalonderzoek

7.1 Algemeen

In 2007 heeft de EU door middel van de [aalverordening](#) de lidstaten verplicht om maatregelen nemen om het herstel van het bestand van Europese aal te bewerkstelligen. Dit naar aanleiding van de slechte toestand van de aal in Europese wateren. De maatregelen die Nederland uitvoert zijn beschreven in 'the Netherlands eel management plan'. Het gaat om een samenhangend pakket van beheersmaatregelen en frequente rapportage (voor het eerst in 2012) over de voortgang en resultaten van de maatregelen in het management plan.

In een rapportage daarover moet worden ingegaan op het gerealiseerde percentage schieraal dat aan de visserij ontsnapt, de trend in visserij-inspanning, de niet-visserij-gerelateerde sterfte en een raming van de vangsten in de sportvisserij.

Om aan de internationale verplichtingen te voldoen is het bestaande aalonderzoek binnen het WOT programma in 2011 verbreed en uitgebreid en het aalonderzoek in een afzonderlijk project ondergebracht. Dit project is een uitwerking van nationale en Europese verplichtingen, beleidsbesluit Binnenvisserij en Aalverordening. Bemonsteringsrichtlijnen voor aal zijn verder vastgelegd in de DCF.

De resultaten van het nationaal beheersplan moeten eens in de drie jaar aan de Europese Commissie worden gerapporteerd. Enkele onderdelen van dit project worden daarom slechts eens in de drie jaar uitgevoerd. In het kader van de DCF co-financiert de EC een deel van de aalbemonstering (lengtesamenstelling en het verzamelen van biologische parameters).

7.2 Onderdelen

Het WOT aalonderzoek bestaat uit meerdere onderdelen zoals hieronder beschreven.

7.2.1 Monitoren glasaal

De bemonstering op 12 plaatsen langs de kust is in 2014 voortgezet. De bemonsteringen vinden plaats met een kruisnet gedurende het intrek seizoen van glasaal in de periode maart t/m mei. Alleen de locatie IJmuiden is door IMARES zelf bemonsterd. De overige locaties zijn bemonsterd door externe waarnemers die door IMARES worden geïnstrueerd en begeleid. De verzamelde gegevens zijn door IMARES bewerkt en in een databestand opgenomen. De resultaten zijn gepubliceerd in de jaarrapportage van de toestand van

Plaats	Gerealiseerde bemonstering glasaal in 2014
Termuntenzijl	1 à 2 keer per week 3 trekken
Nieuwstatenzijl	1 à 2 keer per week 3 trekken
Lauwersoog	1 à 2 keer per week 3 trekken
Harlingen	1 à 2 keer per week 3 trekken
Den Oever	iedere nacht, van 22:00-05:00 ieder uur een trek
IJmuiden	1 keer per week 3 trekken
Katwijk	1 à 2 keer per week 3 trekken
Stellendam	3 tot 4 keer per week 2 trekken
Kreekraksluizen	1 à 2 keer per week 3 trekken
Bergsediepsluis	1 à 2 keer per week 3 trekken
Bath	1 à 2 keer per week 3 trekken
Terneuzen	1 à 2 keer per week 3 trekken

de aal in Nederland.

De glasaalbemonstering bij Den Oever wordt uitgevoerd sinds 1938 en is een van de langste en betrouwbaarste tijdreeksen beschikbaar in Europa voor deze vissoort. Sinds 2005 is de bemonstering uitgevoerd door uitzendkrachten die door IMARES worden ingehuurd.

De resultaten tonen een sterke afname sinds 1980 en het glasaal niveau is momenteel minder dan 5 % van het vroegere niveau. Tussen 2000 en 2011 was de intrek van een vergelijkbaar laag niveau maar de laatste. Sinds 2012 nemen de vangsten toe maar de vangsten zijn nog steeds laag in vergelijking met de periode van voor 1980. In 2014 zijn alle geplande monsters genomen in Nederland.

7.2.2 Schieraalindex

In 2014 is de schieraal index zonder incidenten op de zeven locaties uitgevoerd tijdens de maanden september t/m oktober. De trend in de relatieve aantallen uittrekkende schieraal wordt gebruikt als index voor de toestand van het schieraalbestand en om de schattingen aan schieraal door het Rode Aal Model onafhankelijk te verifiëren.

7.2.3 Vangstregistratie

De gegevens van vangstregistratie zijn maandelijks door EZ geleverd aan IMARES. De opgewerkte gegevens vormen een belangrijk input voor de bestandsschattingen en sterfteschattingen die worden gebruikt in de driejaarlijkse rapportage aan de EU en de jaarlijkse rapportage aan EIFAAC/ICES Working Group on Eel. Daarnaast ligt de vangstregistratie alsmede de spreiding in ruimte en tijd van vangsten en inspanning, aan de basis van de landelijke vangstbemonstering. De vangstgegevens (vangst, inspanning en vistuig) zijn tevens gebruikt bij het vaststellen van welke gebieden in de landelijke vangstbemonstering bemonsterd moeten worden.

7.2.4 Landelijke aalbemonstering

In deze bemonstering werd informatie verzameld over de lengtefrequentie van de vangsten, geslacht, groei (leeftijd), parasieten, ratio rode aal/schieraal etc. Bij een evaluatie in 2012 kwam naar voren dat de gegevens van de marktmonitoring uiteindelijk een bescheiden rol spelen in het Rode Aal Model en dat de intensiteit kon worden verminderd. Dit komt onder meer door recente sluitingen van de visserij en de noodzaak meer visserijonafhankelijke

informatie in het Rode Aal Model te betrekken. In 2014 zijn minder monsters genomen (grootweg 1 bemonstering per 10 ton aalvangst) en de gebieden en de vissers binnen de gebieden zijn geselecteerd naar rato van de vangst in 2013.

In het IJsselmeer/ Markermeer is sinds 2011 de bemonstering gewijzigd. In het verleden werden monsters voorgesorteerde aal gekocht. Er werd voornamelijk "kleine aal" gekocht aangezien deze sortering het meest voorkwam in de vangst. Sinds 2011 nemen medewerkers van IMARES aan boord van de vissersboten monsters van de *ongesorteerde* vangst (lengte frequentie ~150 alen en

VBC	Geplande marktmonsters		Gerealiseerde marktmonsters	
	Mei-Jun	Jul-Aug	Mei-Jun	Jul-Aug
IJsselmeer & Markermeer	7	7	6	6
Friesland	2	2	2	1
Hollands Noorderkwartier	2	2	2	2
Grevelingenmeer	1	1	0	0
IJssel Plus	1	1	1	1
Hunze en Aa's	1	1	1	1
Lauwersmeer	1	1	0	0
Rijnland	1	1	1	1
Noorderzijlvest	1	1	1	1
Veluwe Randmeren	1	1	1	0
Volkerak-Zoommeer	1	1	1	1
<i>totaal</i>	<i>19</i>	<i>19</i>	<i>16</i>	<i>14</i>

biologisch monsters ~20 alen) om een beter beeld te krijgen van de aanlandingen. Deze methode van het bemonsteren van ongesorteerde vangsten wordt in alle gebieden toegepast.

Het aantal monsters is minder dan gepland deels omdat de vangst laat op gang kwamen en deels omdat het af en toe lastig blijft om afspraken te maken met de vissers.

In 2014 zijn 50 otolieten uit verschillende gebieden verzameld en naar Zweden (SLU) gestuurd voor het bepalen van de leeftijd.

7.2.5 **Visserijonafhankelijke bemonstering**

Een nieuw, vast onderdeel binnen de visserijonafhankelijk bemonstering is de polderbemonstering.

Gedurende 9 dagen tussen 2 juni en 8 juli 2014 zijn in totaal 64 trekken gedaan in de beheersgebieden van Wetterskip Fryslan (35 trekken), Hoogheemraadschap Rijnland (13 Nieuwkoopse plassen en 5 in overige wateren) en Waterschap Scheldestromen (11 trekken). Tijdens de polderbemonstering werden 22 vissoorten gevangen, waarvan de meest voorkomende vissoorten blankvoorn en baars waren. In totaal werden 139 alen gevangen in 33 trekken. De bemonstering is uitgevoerd in samenwerking met beroepsvissers, waarbij gevestigd is met elektrisch schepnet vanuit een boot. Daarnaast is ook door IMARES personeel lopend langs de kant gevestigd met elektrisch schepnet. De polderbemonstering zal in 2015 weer worden uitgevoerd.

7.2.6 **Sterfte uittrekkende schieraal**

Veranderingen in de sterfte, veroorzaakt door waterkracht centrales en gemalen en totale aantallen schieraal tijdens de uittrek, worden gemonitord m.b.v. transponderonderzoek en eventueel merkterugvangst experimenten. Voor het transponderonderzoek is voor zover mogelijk gebruik gemaakt van bestaande infrastructuur op de rivieren Rijn en Maas. In het najaar van 2013 zijn zoals gepland 150 alen voorzien van een zender in de bovenloop van de Maas. In 2015 wordt het percentage succesvolle migratie naar de zee berekend om te worden gebruikt in het Rode Aal Model en om de maatregel in het Nederlandse aalbeheerplan om de sterfte door waterkrachtcentrales te verminderen te evalueren.

7.2.7 **EU rapportage en evaluatie**

De volgende evaluatie staat gepland voor 2015.

7.3 **Rapporten, werkdocumenten en publicaties**

de Graaf, M. and Deerenberg, C. 2015. Report on the eel stock and eel fishery in the Netherlands 2013. IMARES rapport C003/15, pp. 55

Keeken, O.A. van, K.E. van de Wolfshaar, R. Hoek en M. de Graaf. 2014. Pilot polderbemonstering 2014 Rapport C161/14, pp. 22

Keeken, O.A. van; Beentjes, R. ; Wolfshaar, K.E. van de; Graaf, M. de; Boois, I.J. de, 2014. Pilot polderbemonstering 2013: beheersgebied Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. [IMARES Rapport C039/14, pp 31](#)

7.4 **Nota's**

Graaf, M. de, 2014. Report of the meeting of the Joint EIFAC/ICES Working Group on Eels [WGEEL], Copenhagen (Denmark), 4-10 September 2013. Nota CVO/14.IMA0111.FvB.jd

Graaf, M. de. 2014. Report of the meeting of the Joint EIFAAC/ICES/GFCM Working Group on Eels [WGEEL], Rome (Italy), 3-7 November 2014. Nota CVO/14.IMA0984.SV.jd

7.5 **Pers**

Visserijnieuws 2014. Intrek van glasaal in Nederland een stuk beter. Pieken bij Bath en Nieuw-Statenzijl. Visserijnieuws (34) No 42.

7.6 **Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties**

ICES-ACOM 2014. Report of the Joint EIFAAC/ICES/GFCM Working Group on Eel. 3–7 November 2014, Rome, Italy. [ICES CM 2014/ACOM:18](#) REF. ACOM, WGRECORDS, SSGEF, FAO, EIFAAC & GFCM

Wolfshaar, K.E. van de, N. Tien, H.V. Winter, M. de Graaf and S.M. Bierman. 2014. A spatial assessment model for European eel (*Anguilla anguilla*) in a delta, The Netherlands. Knowledge and Management of Aquatic Ecosystems (2014) 412, 02

7.7 Vergaderingen en werkgroepen

Intern overleg met het IMARES Aal-team IJmuiden, 13 januari, 3 maart, 5 mei, 1 september, 10 november 2014	Martin de Graaf Karen van de Wolfshaar Nicola Tien Olvin van Keeken Erwin Winter Ben Griffioen Michiel Kotterman Twan Leijzer
Joint GFCM/EIFAAC/ICES Working Group on Eels (WGEEL) Rome, 3-7 november 2014	Martin de Graaf

7.8 English summary

project title: Eel research (project number 430-12185)

justification: In 2007 the EU has introduced legislation to recover eel stocks in European waters. In this project research is carried out to monitor the progress of the effect the measures introduced in the Netherlands to restore the eel stock.

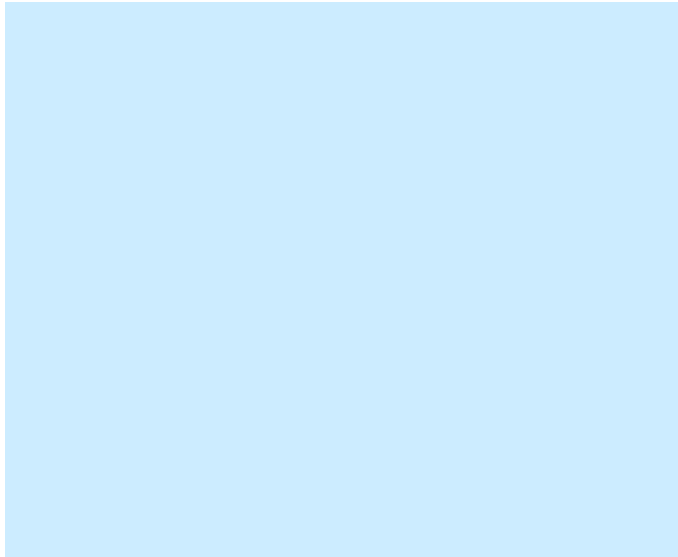
project: A sampling programme has been carried out covering the eel fisheries in the Netherlands estimating the size compositions of the commercial catch. In addition biological parameters have been sampled. The long term glass eel recruitment monitoring programme in Den Oever has been continued. Further, in combination with other research projects, a fishery independent index is being developed to estimate the progress in migration of silver eel to sea. Fishery independent sampling of eel mainly in areas where there is no fishing has been introduced in 2013 (so called 'polderbemonstering').

results and products: Data collected in monitoring programmes have been stored in national databases. Results were summarised in an annual Country Report Status of eel and the eel fishery in the Netherlands. Intermediate results have also been communicated with fishery managers and stake holders.

8 Bestandsopnamen schelpdierbestanden

8.1 Algemeen

Het monitoren van schelpdierbestanden vormt de permanente basis voor het uitvoeren van het Nederlands beleid ten aanzien van de exploitatie van schelpdieren en de bescherming van het mariene milieu. De bestandsopnames worden gebruikt om de beperkende maatregelen voor de visserij zoveel mogelijk toe te snijden op de natuurdoelstellingen en om het resultaat van dergelijke beheersmaatregelen in de daaropvolgende jaren te onderzoeken. Deze monitoringsgegevens dienen dus vooral als basis voor het inschatten van de effecten van schelpdiervisserij op het ecosysteem, waarbij de voedselreservering voor vogels één van de voornaamste overwegingen is.

In 2014 zijn de volgende bestanden geïnventariseerd:

- Amerikaanse zwaardschedes, mossels, kokkels en strandschelpen in de Voordelta en Noordzee kustzone;
- Mosselbanken in het litoraal van de Waddenzee;
- Kokkels in het litoraal van de Waddenzee, Oosterschelde, Westerschelde en Voordelta;
- Japanse oesters in het litoraal van de Waddenzee, Oosterschelde en Westerschelde.

Tijdens de bovengenoemde inventarisaties wordt ook de bijvangst geregistreerd. Het gaat hierbij om de overige schelpdiersoorten en andere ongewervelde dieren.

8.2 Onderdelen

8.2.1 Bestandsopname litorale mosselbanken

Het bepalen van het areaal mosselbanken op de droogvallende platen vond plaats in het voor- en najaar. De mosselbanken werden eerst visueel in kaart gebracht vanuit de lucht. Genoteerd werd waar nieuwe mosselzaadbanken zijn ontstaan, en of bestaande mosselbanken nog steeds aanwezig waren. Nieuwe banken, en ogenschijnlijk sterk veranderde banken, krijgen voorrang bij het inmeten in het veld. Vervolgens zijn zoveel mogelijk banken te voet bezocht en ingemeten. Niet bezochte mosselbanken zijn gereconstrueerd op basis van informatie uit de vliegsurvey, waarnemingen van medewerkers van de Waddenunit (EZ), en op basis van historische gegevens van voorgaande jaren. Tijdens het veldbezoek loopt de onderzoeker om de mosselbank heen en meet de bank in met behulp van GPS. Aan de hand van de GPS data wordt met GIS de oppervlakte van een bank bepaald. Daarnaast wordt er in het veld ook een beschrijving gemaakt van de staat waarin de bank verkeert, zoals de mate waarin de bank versnipperd is, de dichtheid mossels op de bank en de aanwezigheid van andere organismen zoals wieren of oesters. Het veldwerk in de Waddenzee is uitgevoerd in samenwerking met medewerkers van het Ministerie van EZ (Waddenunit). Voor een inschatting van het bestand aan litorale mosselen wordt bemonsterd volgens een gestratificeerd monstergrid, geïntegreerd met de jaarlijkse bestandsopname van kokkels (zie verder).

Inspectievlicht voorafgaand aan de kartering van litorale mosselbanken in de Waddenzee

De bestandsopname van litorale mosselbanken in 2014 is gerapporteerd in Van den Ende et al. 2014. Het aangetroffen areaal aan mosselbanken (1885 hectare), en de geschatte biomassa aan mosselen binnen deze banken (36,5 miljoen kilo), was ongeveer hetzelfde als in 2013. Waarschijnlijk als gevolg van de zware stormen die in het najaar van 2013 over de Waddenzee zijn getrokken zijn enkele grote meerjarige banken tussen Ameland en Lauwersoog verdwenen. In het najaar van 2013 werd door medewerkers van de Waddenunit melding gemaakt van uitgestrekte zaadbanken. In het voorjaar van 2014 werden slechts enkele kleinere zaadbanken aangetroffen en ingemeten maar van uitgestrekte velden met mosselzaad was na de winter geen sprake meer.

8.2.2 Bestandsopname kokkels

Het doel van de jaarlijkse kokkelinventarisaties is het verkrijgen van betrouwbare bestandsschattingen op de droogvallende platen in de gehele Waddenzee, Oosterschelde, Westerschelde en Voordelta. Hieruit wordt een schatting gemaakt van de voor vogels beschikbare hoeveelheden en tevens van het deel dat door vissers geoogst zou kunnen worden. De bemonstering werd uitgevoerd in het voorjaar (april-juni), aan de hand van een gestratificeerd monstergrid. Het veldwerk in de Waddenzee is uitgevoerd door IMARES, geïntegreerd met bestandsopnames van litorale mosselbanken en oesterbanken. Het veldwerk in de Westerschelde is gedaan door medewerkers van IMARES en de bemanning van MS Schollebaar. Het veldwerk in de Oosterschelde is uitgevoerd door ambtenaren van EZ (MS Schollebaar en MS Regulus), begeleid door medewerkers van IMARES. De monsters werden in Yerseke bij IMARES afgeleverd voor bepaling van lengte en leeftijd. Het veldwerk in de Voordelta is geïntegreerd met de bestandsopnames van Amerikaanse zwaardschedes in de Nederlandse kustzone (zie verder).

Zicht op het werkdek van de YE42 tijdens monsternamen. Rechts de container waarin de monsters verwerkt worden.

De bestandsopnames van de kokkels zijn gerapporteerd in Van Asch et al. (2014). In de Waddenzee is het bestand aan kokkels (385 miljoen kilogram) voor het eerst sinds de omvangrijke broedval van 2011 gedaald als gevolg van veroudering, sterfte en het uitblijven van een nieuwe omvangrijke broedval. De kokkels van 2011 zijn in het totale bestand nog ruim vertegenwoordigd in de groep meerjarige kokkels (71% van het totaal). In de Oosterschelde is het kokkelbestand afgenomen ten opzichte van 2014 (17 miljoen kg). Een bescheiden broedval in 2013 resulteerde in een percentage van 18% aan eenjarige kokkels in 2014. In de Westerschelde is er in het bestand weinig veranderd ten opzichte van 2013. Het merendeel van de kokkels (68%) bestaat uit meerjarige dieren, waarschijnlijk uit de broedval van 2010. Op de Voordelta was geen bestand van betekenis aanwezig in 2014.

8.2.3 Bestandsopnamen Amerikaanse zwaardschedes

De Amerikaanse zwaardschede is een geïntroduceerde soort waarvan de populatie de laatste jaren sterk gegroeid is. Er is toenemende belangstelling voor visserij op de zwaardschede. Daarnaast zijn er aanwijzingen dat de zwaardschede steeds belangrijker wordt als stapelvoedsel voor eidereenden. In 2014 is het onderzoek in de ondiepere delen van de Voordelta uitgevoerd met een gecharterd bedrijfsvaartuig, de YE42. De resterende gebieden zijn geïnventariseerd met MS Isis. In totaal zijn 9 vaarweken gemaakt en zijn er 856 locaties bemonsterd. De bestandsopname van de Amerikaanse zwaardschede en vijf andere (potentieel) commercieel interessante soorten is gerapporteerd in Perdon et al. (2014).

Door de aanwezigheid van grote aantallen kleine mesheften is het bestand in aantallen dieren bijna verdubbeld ten opzichte van 2013, maar liet de totale biomassa een minder grote toename zien (van 419 naar 454 miljoen kg versgewicht). De sterke toename in aantallen kan vooral toegeschreven worden aan een massale broedval in het gebied voor de Zuid-Hollandse kust en ook de Voordelta en het gebied ten noorden van de Waddeneilanden. Voor de Noord-Hollandse kust is het bestand kleiner en licht afnemend. De halfgeknotte strandschelp *Spisula subtruncata* is door een bescheiden broedval in aantal toegenomen, maar door sterfte van oudere dieren netto in biomassa afgenomen.

8.2.4 Bestandsopnamen Japanse oesters

De bestandsopname van Japanse oesters vindt plaats in de Waddenzee, Oosterschelde en Westerschelde. In de Waddenzee worden de oesterbanken gekarteerd samen met de litorale mosselen. De bestandsopname vindt gecombineerd plaats met de bestandsopnamen van mosselen en kokkels. In de Oosterschelde en Westerschelde worden volgens dezelfde methodiek banken

De hydraulische oesterhapper wordt aan boord van MS Regulus gehaald

gekarteerd, maar er zijn enkele verschillen. Zo veranderen de oesterbanken in de Oosterschelde minder sterk van jaar tot jaar dan in de Waddenzee, wat een jaarlijkse inspectievlucht onnodig maakt. Waar de kans op veranderingen het sterkst is door visserij op wilde banken, namelijk in de Kom van de Oosterschelde (ten oosten van Yerseke), worden de banken jaarlijks gekarteerd. De banken in de overige delen worden minstens eenmaal in de drie jaar gekarteerd en in de tussenliggende jaren geïnterpoleerd. In de Westerschelde zijn in 2013 voor het eerst banken gekarteerd. Het bestand is hier erg klein en de banken zijn van een zeer geringe omvang. Monsternamen voor de bestandsschatting in de Oosterschelde wordt geheel uitgevoerd met een hydraulische bodemhapper. In de Westerschelde zijn nog geen monsters genomen voor een

bestandsschatting vanwege het zeer geringe areaal aan banken en omdat de aanwezige banken op locaties liggen die moeilijk te bemonsteren zijn met een schip.

In de Waddenzee is het areaal aan waargenomen oesterbanken toegenomen met 22% naar 1373 hectare. Deze toename is waarschijnlijk vooral veroorzaakt doordat in 2014 verscheidene mosselbanken zijn bezocht die al enkele jaren niet ingemeten waren, en waar zich inmiddels oesters in gevestigd hebben. De stormen in het najaar van 2013 lijken de oesterbanken minder aangetast te hebben dan mosselbanken in hetzelfde gebied. De grootste verandering in het areaal in de Oosterschelde is opgetreden in de Kom van de Oosterschelde waar 89 hectare is verdwenen, waarschijnlijk als gevolg van bevissing.

8.3 TMAP

Na interpolatie van gemiste mosselbanken in de voorgaande twee jaar met de data die is verzameld in 2014, wordt de ligging van mosselbanken in de Nederlandse Waddenzee aangeleverd aan TMAP in de vorm van GIS bestanden.

8.4 Projectmanagement

In februari 2014 is de planning van de surveys in de Waddenzee afgestemd met de Waddenunit (EZ) op een bijeenkomst in Den Helder. Daarbij is ook ieders soortenkennis getest, en determinatiekenmerken van de moeilijkere soorten en leeftijdsklassen (met name bij de kokkel) besproken. Aan de bemanning van de verschillende schepen zijn pakketten meegegeven van spullen die nodig zijn voor de surveys. Ook zijn de weegschalen die op de verschillende schepen worden gebruikt voor de biomassa bepaling geijkt en gecontroleerd op een goede werking. Vanaf eind mei is het projectmanagement voor de rest van het jaar tijdelijk overgedragen aan Dr. Johan Craeymeersch, in verband met langdurige ziekte van de projectleider. Onderzoek naar mogelijke toepassing van remote sensing technieken in de surveys heeft daarom vertraging opgelopen. Eind 2014 zijn er wel plannen gemaakt om dit in 2015 verder te onderzoeken en ook is een KB-WOT voorstel gehonoreerd waarbinnen in brede zin de nauwkeurigheid en betrouwbaarheidsschattingen in de WOT Schelpdiersurveys worden onderzocht. Binnen dit project wordt het eerder binnen KB-WOT uitgevoerde, maar nog niet gerapporteerde, onderzoek naar effecten van verbeteringen aan de bodemschaaf verder uitgewerkt.

8.5 Rapporten, werkdocumenten en publicaties

Asch, M. van, D. van den Ende, E.B.M. Brummelhuis en K. Troost. 2014. Het kokkelbestand in de Nederlandse kustwateren in 2014. Rapport C108/14

Ende, D. van den, M. van Asch en K. Troost. 2014. Het mosselbestand en het areaal aan mosselbanken op de droogvallende platen van de Waddenzee in het voorjaar van 2014. IMARES rapport C131/14

Ende, D. van den, M. van Asch, E.B. Brummelhuis en K. Troost. 2014. Japanse oesterbanken op droogvallende platen in de Nederlandse kustwateren in 2014: bestand en arealen. Rapport: C172/14

Perdon, K.J., J. Jol, A. Bakker en M. van Asch. 2014. Het bestand aan mesheften, halfgeknotte strandschelpen, kokkels, mosselen, otterschelpen en venusschelpen in de Nederlandse kustwateren in 2014. Rapport C130/14

8.6 Nota's en brieven

Troost, K., 2014. Eerste schatting kokkel- en mosselbestanden. Nota 14IMA0523.JC.jd

Troost, K., 2014. Aanpassing schatting kokkel- en mosselbestanden. Nota 14IMA0532-A.JC.jd

8.7 Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties

Folmer, E.O., J. Drent, K. Troost, H. Büttger, N. Dankers, J. Jansen, M. van Stralen, G. Millat, M. Herlyn, and C.J.M. Philippart. 2014. Large-Scale Spatial Dynamics of Intertidal Mussel (*Mytilus edulis* L.) Bed Coverage in the German and Dutch Wadden Sea. Ecosystems DOI: 10.1007/s10021-013-9742-4

Cervenc, A., K. Troost, E. Dijkman, M. de Jong, C.J. Smit, M.F. Leopold, and B.J. Ens. 2014. Distribution of wintering Common Eider *Somateria mollissima* in the Dutch Wadden Sea in relation to available food stocks. Marine Biology DOI 10.1007/s00227-014-2594-4

8.8 Vergaderingen en werkgroepen

Overleg over GIS en database onderhoud. Yerseke 21 januari 2014	Karin Troost (KT), Margriet van Asch (MvA), Carola van Zweeden (CvZ), overige projectleiders afdeling Delta en afdelingshoofd.
Voorbespreking surveys kokkels en oesters in Deltawateren. Yerseke 28 januari 2014	Douwe van den Ende (DvdE), MvA, CvZ, KT

Overleg over uitwisseling WOT data met Universiteit Groningen (RuG) ten behoeve van project Waddensleutels, Utrecht, 5 februari 2014	KT, Tammo Bult, Herman Eijsackers (externe voorzitter), Han Olff (RuG), Tjisse van der Heide (RuG), Marjolijn Christianen (RuG).
Evaluatie overleg en oprissen soortenkennis, Yerseke, 17 februari	KT + hele projectteam
Afstemmingsoverleg met Waddenunit, Den Helder, 21 februari 2014	KT + DvdE + CvZ + medewerkers en teamleider Waddenunit
Overleg over mogelijkheden meer samenwerking met ander lopend mosselbanken onderzoek binnen IMARES en mogelijkheden voor innovaties zoals werken met satellietbeelden, Den Helder, 6 maart 2014	KT, DvdE, Norbert Dankers, Frouke Feij, Sander Glorius, Anneke Rippen
Voortgangsoverleg met opdrachtgever, Den Haag, 20 maart 2014	KT + Wilbert Schermer-Voest
Evaluatie schelpdiersurveys 2014 met projectteam, Yerseke, 10 november 2014	KT + DvdE + Jack Perdon + Johan Craeymeersch
Evaluatie scheepshuur YE42 in 2014 en planning voor 2015, Yerseke, 26 januari 2015	KT + Sanne van Roijen (WUR inkoop) + Huub Lacor en Pieter Geijssen (Roem van Yerseke)

8.9 English summary

project title: Monitoring shellfish stocks (project number 430-12080)

project: The development of exploited shellfish stocks is monitored through annual surveys in coastal waters of the Netherlands. An aerial survey is carried out prior to ground surveys. The results are used to collect information which can be used to manage shellfish fisheries and to estimate ecosystem effects of shellfish exploitation. The data, including information of non commercial species collected during the surveys, are stored in a central database at IMARES. The results have been reported and communicated. Information on mussel beds is being updated and will be submitted to the Wadden Sea Secretariat in early 2015.

In 2014 the annual inventories of littoral mussel beds (*Mytilus edulis*) and Pacific oyster (*Crassostrea gigas*) beds in the Wadden Sea and Oosterschelde estuary, of littoral cockle stocks in Wadden Sea, Oosterschelde estuary and Westerschelde estuary, and of shellfish stocks in general (in particular *Ensis* sp.) in the Dutch coastal zone of the North Sea have been carried out. Additionally, stocks of other commercial and non-commercial invertebrate species are assessed through by-catch analysis. Catch statistics and effort data of the shellfish industry have been updated.

9 Recreatieve visserij

9.1 Algemeen

De DCF verplicht de Lidstaten tot het verzamelen van gegevens over de omvang van de vangsten in de recreatieve visserij op aal, kabeljauw en haaien/roggen in zee- of kustwateren. Het verzamelen van deze gegevens voor aal is ook een onderdeel van het aalherstelplan. In opdracht van het toenmalige Ministerie van LNV is hiermee eind 2009 een aanvang gemaakt.

De recreatieve visserij vindt voornamelijk plaats met hengels vanaf de kant of vanaf bootjes. Verder wordt er ook op kleinere schaal vanaf de kant, recreatief gevist met vaste vistuigen (staand want,). In de meeste landen is een licentie vereist om op zee te mogen vissen. In Nederland is dit niet het geval. Dit maakt het verzamelen van gegevens over de sportvisserij niet eenvoudig. Tot voor kort was slechts voor een kleine groep (~1000) recreatieve vissers met vaste vistuigen in de kustwateren (Waddenzee, Oosterschelde, Westerschelde, Nederlands deel Dollard en Eems) een vergunning en registratie verplicht. Echter het recreatief vissen met vaste vistuigen is per 1 januari 2011 verboden en vervolgens onder voorwaarden (o.a. registratieverplichting in de betreffende gemeente) weer toegestaan op bepaalde locaties langs de kust vanaf 1 januari 2012. Het huidige Recreatieve Visserij Project is voornamelijk gericht op recreatieve vissers in binnenwateren en zee- of kustwateren die gebruik maken van één of meerdere hengels. In 2014 is begonnen met het inventariseren van het aantal geregistreerde recreatieve staand want vissers.

Kabeljauw is één van de soorten waarop recreatief wordt gevist. De commerciële visserij op kabeljauw is in de afgelopen jaren sterk aan banden gelegd onderdeel van een internationaal herstelplan. Voor de recreatieve visserij golden deze beperkingen tot voor kort niet. Echter sinds juni 2013 is het verboden om meer dan 25 stuks dan wel meer dan 20 kilogram kabeljauw, zeebaars of kabeljauw en zeebaars voorhanden te hebben. Eind 2014 is er internationaal gesproken over mogelijke verdere beperkingen voor het bezit van zeebaars.

Aal is een geliefde sportvis in Nederland en wordt hoofdzakelijk in binnenwateren gevangen. Naar schatting werd in de afgelopen jaren ongeveer een kwart van de jaarlijkse aalvangst door recreatieve vissers gevangen. Met ingang van 1 oktober 2009 is, in de meeste wateren, een meeneemverbod van kracht voor recreatieve vissers die aal vangen. Dit wil echter nog niet zeggen dat alle aal die recreatief gevangen wordt ook wordt teruggezet en/of dat alle teruggezette aal overleeft. Voor het maken van een toestandsbeoordeling van aal zijn gegevens nodig over de omvang van totale vangst van aal, ook van de recreatieve visserij (onttrokken en teruggezette vangsten).

9.2 Projectbeschrijving

Het project is onderdeel van het NP dat NL uitvoert in het kader van de DCF. Het project kent een aantal projectonderdelen die in een tweejarige cyclus worden uitgevoerd. In het ene jaar wordt gerapporteerd over de resultaten van de af te sluiten cyclus en in het najaar een screening survey uitgevoerd voor de daaropvolgende cyclus. In het andere jaar wordt een diary survey uitgevoerd.

De eerste cyclus (screening survey dec 2009, diary survey februari 2010 – maart 2011) was een wetenschappelijke en financiële samenwerking tussen Sportvisserij Nederland en IMARES om de participatie, inspanning, vangsten en uitgavenpatronen van recreatieve vissers op een betrouwbare en accurate manier in kaart te brengen. De tweede cyclus (screening survey dec 2011, diary survey februari 2012 – maart 2013) werd door IMARES alleen uitgevoerd. De derde cyclus (screening survey dec 2013, diary survey april 2014 – mei 2015) wordt ook door IMARES alleen uitgevoerd.

In 2014 lag de nadruk op de verdere analyse van de 2012 survey in aanvulling op de eerdere schatting over de recreatieve visserij op aal en op kabeljauw.

9.3 Onderdelen

Het project bestaat uit drie verschillende onderdelen; de Screening Survey, de Diary Survey en het veldwerk.

Screening Survey: Het doel van de Screening Survey is om het aantal recreatieve vissers onder de bevolking te schatten, een demografisch profiel van vissende huishoudens op te stellen en om representatieve kandidaten te selecteren voor vervolgonderzoek tijdens de tweede fase, de Diary Survey. De survey wordt uitgevoerd door TNS-NIPO.

Diary Survey: Een selectie van recreatieve vissers wordt gevraagd om deel te nemen aan een Diary Survey om gedetailleerde gegevens te verzamelen over inspanning en vangsten van individuele vistrups. Het belangrijkste is dat de deelnemers aan de Diary Survey zeer regelmatig (minimaal 1 keer per maand) benaderd worden. De deelnemers houden een logboek bij als geheugensteuntje maar het belangrijkste is het regelmatige contact met de deelnemers waarbij de informatie wordt overgedragen van de deelnemer naar de medewerker van het project. Het logboek zelf en de korte periode tussen de contacten met de deelnemer zorgen ervoor dat de invloed van de recall bias minimaal is. De survey wordt uitgevoerd door TNS-NIPO.

Veldwerk: Het veldwerk wordt gebruikt om betrouwbare gegevens te verzamelen over de lengte frequentieverdeling van de onttrokken vissen door recreatieve vissers.

9.3.1 Screening Survey

In december 2013 is de derde Screening Survey onder de Nederlandse bevolking (~50.000 huishoudens) uitgevoerd om vast te stellen hoeveel Nederlanders deelnemen aan de recreatieve visserij. Om de non-response bias te vermijden werd de korte vragenlijst over participatie in de recreatieve visserij “blind” aangeboden aan de huishoudens. De Screening Survey maakte deel uit van de maandelijkse omnibus enquête die TNS NIPO standaard aan het begin van de maand naar (een deel van) de huishoudens in de TNS NIPO database stuurt. Deelnemers aan de TNS NIPO omnibus enquête in december 2013 wisten niet van te voren dat er vragen kwamen over de recreatieve visserij en konden deze vragen ook niet overslaan tijdens het invullen van de omnibus enquête. De korte Screening Survey bestond uit slechts een paar vragen over het wel of niet recreatief vissen in binnenwater en zee-of kustwateren, een grove indicatie van het aantal vistrups per jaar en het gebruikte vistuig. De Screening Survey geeft tevens informatie over de demografische samenstelling van de recreatieve vissers, het gebruikte vistuig, een grove indicatie van aantal trips (fanatisme) en of er gevestigd is op de binnenwateren, kustwateren of beide. Een tweede belangrijke taak van de Screening Survey was het in kaart brengen van een groep recreatieve vissers die bereid was mee te werken aan de tweede fase van het project, de Diary Survey in 2014.

Het uitvoeren van een Screening Survey gebruikmakend van de geregistreerde huishoudens in de database van TNS NIPO is een uiterst goedkope en efficiënte methode. Een nadeel aan deze methode is dat het de vraag opwekt of het visgedrag van deelnemers in de database van TNS NIPO representatief is voor het visgedrag van de gemiddelde Nederlander. Normaal gesproken wordt een Screening Survey uitgevoerd via een random telefonische enquête (Random Digit Dialing, RDD) onder de gehele bevolking. Deze methode is echter een orde van grote duurder dan de huidige

methode ontwikkeld in samenwerking met TNS NIPO. De ICES Planning Group on Recreational Fisheries Surveys (PGRFS) heeft Nederland geadviseerd om eenmalig vast te stellen of de gebruikte methode dezelfde resultaten oplevert als een RDD survey om eventuele bias in de schattingen uit te sluiten.

In vergelijking tot de 2009 screening survey (1.7 miljoen vissers) is het aantal recreatieve vissers gedaald in 2011 (1.4 miljoen) en in 2013 (1.3 miljoen). De daling vond plaats onder recreatieve vissers in zowel binnenwateren als in zee- en kustwateren. Om de uitkomsten van de online screening survey te controleren is er in december 2013 en januari 2014 een telefoon survey uitgevoerd. Deze 'Random Digit Dialing (RDD)' screening survey werd net als de online screening survey uitgevoerd door TNS-NIPO. Het opwerken van de RDD survey resulteerde in een schatting van een vergelijkbaar, maar iets lager aantal recreatieve vissers in 2013, namelijk 1.1 miljoen. We concluderen hieruit dat het visgedrag van de deelnemers van de database representatief is voor Nederlands bevolking; in de toekomst zal de online screening survey gebruikt blijven worden voor het schatten van de hoeveelheid recreatieve vissers in Nederland.

9.3.2 Diary Survey

In maart 2014 zijn 2500 recreatieve vissers geselecteerd om gedurende 12 maanden informatie te verstrekken over de aard en de omvang van hun vangsten. Aangezien de derde Diary Survey pas in maart 2014 is begonnen loopt de survey nog 2 maanden door in 2015.

In 2014 is vooral tijd besteed aan de verdere analyse van de 2012 Diary Survey en 2013 online en RDD screening surveys. Tijdens dit proces is er veelvuldig contact geweest met internationale experts (ICES PGRFS), waaronder de Australische expert dr. J. Lyle. Hieronder staan de bijgestelde

schattingen van de hoeveelheden onttrokken kabeljauw, zeebaars, aal, haaien en roggen door recreatieve vissers in 2012 (Hammen & de Graaf, 2015, under review).

De schatting van het aantal kabeljauwen onttrokken door recreatieve vissers uit de Nederlandse zee- en kustwateren in 2012 is 609,000 (2010: 529,000). Voor het berekenen van de hoeveelheid onttrokken kabeljauw in kg is gebruik gemaakt van de lengte-frequentiegegevens die verzameld zijn tijdens het veldwerk in de periode 2010-2014.

Het geschatte gewicht aan onttrokken kabeljauw door recreatieve vissers in 2012 is 737 ton (2010: 637 ton). Dit komt overeen met ongeveer 27% van de totale Nederlandse vangst van 2692 ton voor in 2012 in ICES gebied IV (Noordzee).

Het geschatte gewicht aan onttrokken zeebaars door recreatieve vissers in 2012 is 229 ton (2010: 234 ton). Dit komt overeen met ongeveer 38% van de totale Nederlandse vangst van 600 ton voor 2012 in ICES gebied IV (Noordzee).

Binnen de diary survey is geen melding gemaakt van onttrekking van haaien en/of roggen, alle gevangen haaien en roggen zijn teruggezet.

De schatting van de het aantal onttrokken alen in 2012 bedroeg 404,000 (521,000 in 2010), waarvan 91,000 in zee- en kustwateren en 313,000 in het binnenwater. Tijdens het veldwerk tussen 2010 en 2014 zijn slechts zeven alen gemeten. Voor aal is er dus nog geen onafhankelijke

betrouwbare lengte-frequentie verdeling voorhanden en is gebruik gemaakt van de "gemeten" alen uit de Diary Survey.

De totale sterfte van aal, zeebaars, kabeljauw, haaien en roggen veroorzaakt door de recreatieve visserij kon maar deels worden ingeschat. Het onderzoeksproject leverde een schatting voor de hoeveelheid onttrokken vissen en de hoeveelheid gevangen en teruggezette vissen. Het is echter onduidelijk hoeveel van de teruggezette vis overleeft. Een recente studie toonde aan dat ongeveer 11% van de teruggezette kabeljauw niet overleeft. Behalve deze studie zijn er voor aal, zeebaars, kabeljauw, haaien en roggen geen cijfers bekend voor de catch & release mortaliteit. Een review over catch & release mortaliteit gaf aan dat van de modus, mediaan en het gemiddelde van 274 studies naar de overleving van verschillende zoet- en zoetwater vissoorten lag rond de 6%, 11% en 18 % respectievelijk. Additioneel, internationaal gecoördineerd onderzoek naar de catch & release mortaliteit van aal, zeebaars, kabeljauw, haaien en roggen is zeer gewenst. In samenwerking met Duitse wetenschappers zal in 2015 een studie worden gedaan naar de catch & release mortaliteit van aal.

9.3.3 Veldwerk

In 2014 is veldwerk uitgevoerd voor het verzamelen van lengte gegevens van onttrokken vis in de zee- en kustwateren. Door IMARES getrainde vrijwilligers (8 personen) hebben in 2014 in noord-, midden- en zuid-Nederland 31 veldbezoeken uitgevoerd waarbij vangsten van kantvissers en bootvissers zijn doorgemeten. In totaal zijn door de vrijwilligers 1278 vissen doorgemeten.

9.3.4 Recreatieve visserij met vaste vistuigen, stand want

Het gebruik van stand want door recreatieve vissers is, onder voorwaarden, weer toegestaan in de visserijzone (Staatscourant 13781, 6 juli 2012) en kustwateren (Staatscourant 22268, 12 december 2011). Deze vissers dienen zich bij de gemeente te laten registreren. In 2013 heeft het Ministerie van EZ de relevante gemeenten aangeschreven om te inventariseren hoeveel geregistreerde recreatieve stand want vissers er zijn. In Nederland zijn er ongeveer 700 geregistreerde recreatieve stand want vissers. Eind 2013 zijn via de gemeenten de geregistreerde vissers aangeschreven en uitgenodigd om mee te werken aan de (pilot) diary survey. Honderd recreatieve stand want vissers maken deel uit van de Diary Survey die maart 2014 van start is gegaan.

9.4 Rapporten, werkdocumenten en publicaties

ICES-ACOM 2014 Report of the Working Group on Recreational Fisheries Surveys (WGRFS). 2-6 June 2014, Sukarrieta, Spain. [ICES CM 2014\ACOM:37](#)

9.5 Nota's

Graaf, M. de. 2014. Report of the meeting of the Working Group on Recreational Fisheries Surveys (WGRFS) in Sukarrieta, Spain, 2-6 June 2014. Nota CVO/14.IMA0882.MdG.lcs

9.6 Vergaderingen en werkgroepen

Overleg met Katwijkse stand want vissers Katwijk, 20 januari 2014	Martin de Graaf Sander Lagerveld 8 stand want vissers
Overleg Sportvisserij Nederland IJmuiden, 28 januari 2014,	Martin de Graaf Remko Verspui (Sportvisserij NL)
Overleg met wethouder hoofdvergunningen en stand want visser Ameland, 5 februari 2014	Sander Lagerveld wethouder 1 stand want visser

Overleg met wethouder, beleidsmedewerker Schiermonnikoog en 30 staand want vissers Schiermonnikoog, 11 februari 2014	Sander Lagerveld wethouder, beleidsmedewerker, 30 staand want vissers
Overleg samenwerking Den Haag, 12 maart 2014	Martin de Graaf Jaap Quak (Sportvisserij NL) Sjaak Vonk (Min EZ)
Overleg Ministerie van EZ Den Haag, 13 mei 2014	Martin de Graaf Sjaak Vonk (Min EZ)
Working Group on Recreational Fisheries Surveys (WGRFS) Sukaretta (Spanje) 2-6-juni 2014	Martin de Graaf
Overleg Sportvisserij NL IJmuiden, 2 oktober 2014	Martin de Graaf Tessa van der Hammen Jaap Quak Remko Verspui (Sportvisserij NL)
Overleg Ministerie van EZ Den Haag, 21 oktober 2014	Martin de Graaf Sjaak Vonk (Min EZ)
Overleg TNSNIPO IJmuiden, 13 november 2014	Martin de Graaf Tessa van der Hammen Sander Lagerveld Daniel Benden Lisanne van Thiel Annelous Klaasen (TNSNIPO)

9.7 English summary

project title: Recreational fisheries (project number 430-12160)

project: The relative importance on the recreational fishery for cod has increased since the commercial fisheries have been restricted by reduction in TAC and effort. The eel stock in European waters is subject to an international recovery plan.

The EC has requested, through the DCF, to the member states to carry out studies with the aim to estimate the size of recreational catches of species such as cod, eel, sea bass, sharks and rays.

The Netherlands has carried out studies in 2009-2010, 2011-2012 and 2013-2014 to estimate recreational cod, eel, sea bass, shark and ray catches. Because there is no licence system for anglers, online screening surveys were carried out in December 2009, 2011 and 2013 among ~50.000 households by TNSNIPO to identify the population of recreational anglers. The number of recreational fishermen was estimated to be 1.7, 1.4 and 1.3 million and in 2009, 2011 and 2013 respectively. In December 2013, parallel to the online screening survey, a Random Digit Dialling (RDD) survey was conducted to check if the online panel from TNSNIPO is truly representative of the general population. Estimates of the number of recreation fishers by the online and RDD screening surveys were similar and the online screening survey will continued to be used in future surveys.

A subset of the identified anglers (2000 in 2010 and 2500 in 2012, 2014) in the screening survey was asked to cooperate with this project and provide more detailed information on their catches

during a 12 month Diary Survey which started in March 2010, 2012 and 2014. The estimated recreational catch of retained cod in 2012 was around 609,000 specimen or 737 t. which is about 40% of the commercial catch. The estimated retained eel catch by anglers in 2012 was around 404.000 specimen.

Recently the use of gillnets by recreational fishermen has been allowed again in certain areas along the Dutch coastline. In 2013 a questionnaire was send to all municipalities which allow recreational gillnet fishery to determine the number of registered fishermen. Roughly 700 people are currently registered in the Netherlands as recreational gillnet fishermen. Towards the end of 2013, all registered fishermen were approached to invite the fishers to participate in a diary survey in 2014. Around 100 recreational gillnet fishers participate in the 12 month diary survey that started in March 2014.

10 Programma management WOT-05 Visserijonderzoek

10.1 Algemeen

Het visserijonderzoek, dat in dit programma wordt uitgevoerd, wordt gecoördineerd door het Centrum voor Visserijonderzoek (CVO). De coördinatie activiteiten van het programma zijn ondergebracht in dit project.

De activiteiten van het CVO omvatten de planning, verantwoording, aansturing, coördinatie, bewaking en kwaliteitsmanagement van het programma WOT-05.

Tevens is de algemene voorlichting en kennisverspreiding van de producten van het programma (Websites) in dit project ondergebracht.

Het management van het WOT programma kan worden gekenmerkt als ondersteunende WOT.

10.2 Onderdelen

10.2.1 Management van programma WOT-05 Visserijonderzoek

Wegens voorgenomen pensionering in 2015 is Frans van Beek in 2014 teruggetreden als programmaleider van het WOT programma Visserijonderzoek en als hoofd van het Centrum van Visserijonderzoek. Sieto Verver is de nieuwe programmaleider en hoofd van het CVO. Frans blijft aan als plaatsvervangend hoofd van het CVO.

In 2014 werd een werkplan voor 2015 opgesteld en een rapportage gemaakt van de voortgang van het programma in 2013. Beide rapportages kwamen tot stand in samenwerking met de projectleiders. Beide rapportages zijn door het Opdrachtgeversoverleg beoordeeld en goedgekeurd.

Tevens werd een begroting gemaakt voor 2015 en een financiële verantwoording van de activiteiten in 2013. De gemaakte kosten in 2013 bleven binnen de begroting. De begroting voor 2015 toont een kleine overschrijding van het beschikbare budget. Het Opdrachtgeversoverleg heeft aangegeven garant te staan voor de financiering van het tekort.

Verder werd leiding gegeven aan de uitvoering van het werkplan door middel van het bewaken van de voortgang en kwaliteit van de werkzaamheden evenals het bewaken van de financiële uitputting van het programma door middel van kwartaalverslagen en regelmatig overleg met de projectleiders die bij de uitvoering van dit programma betrokken zijn.

10.2.2 Management van de EU data collectie (DCF)

Een groot deel van de gegevens die in dit programma worden verzameld vindt plaats in het kader van een Europees dataverzameling programma DCF. Hiervoor moeten de lidstaten een (meerjarig) Nationaal Programma (NP) opstellen. Dit programma liep formeel eind 2013 af en zou daarna door een nieuw meerjarig programma worden vervangen.

Omdat het kader van een nieuwe Europese dataverzameling voor de periode 2014-2020 niet tijdig gereed is gekomen, heeft de EC besloten om de meest recente NPs ongewijzigd te continueren voor een periode van 3 jaar. Daarom was het voor 2014 en 2015 niet noodzakelijk om een nieuw NP te schrijven.

Wel werd in 2014 een voortgangsrapportage (AR) worden gemaakt over de uitvoering van het NP van het in 2013. Tevens werd voor de laatste keer een uitgebreide financiële verantwoording van deze werkzaamheden gemaakt voor de EC. Het AR en de cost statement liggen ter beoordeling bij de EC.

Vanaf 2014 wordt de dataverzameling uit de EMFF gefinancierd. Er zijn nog geen nationale richtlijnen bekend m.b.t. tot de begroting en financiële verantwoording van de DCF onderdelen van dit programma t.a.v. de EMFF. Daarom zijn tot op heden geen acties ondernomen

10.2.2.1 Regionale Coördinatie Meetings

De internationale coördinatie van de DCF activiteiten tussen de LS vindt plaats in Regionale Coördinatie Meetings (RCM). Deze worden door de EC georganiseerd. Er zijn jaarlijks 5 meetings, één voor iedere regio, waarvan er drie voor Nederland van belang waren. Doel van de bijeenkomsten is het afstemmen van de uitvoering van de nationale plannen van de verschillende LS en problemen of tekortkomingen gezamenlijk op te lossen.

De Noordzee RCM kwam bijeen in Lysekil (Zweden). Deze vergadering werd deels bijgewoond door de NC (Kees Verbogt). De vergadering werd voorgezeten door Frans van Beek (Nederland). Doordat de LS geen nieuwe NP programma's hoefden in te dienen (zie 10.2.2) was er beperkt noodzaak tot coördineren. De belangrijkste activiteiten van de groep waren het ontwikkelen van indicatoren waarmee de kwaliteit van verzamelde gegevens kan worden gemeten en het inventariseren van de gevolgen van de aanlandplicht voor de logistiek en kwaliteit van de data collectie.

De RCM vergadering voor de Westelijke wateren vond plaats in Horta (Azoren). De vergadering behandelde grotendeels dezelfde onderwerpen als de Noordzee RCM en werd bijgewoond door Frans van Beek.

De RCM Long Distance Fisheries kwam bijeen in IJmuiden (Nederland). In feite was er voor deze RCM weinig echt te coördineren omdat de pelagische en demersale visserijen in de gebieden die binnen het mandaat van deze RCM inmiddels waren gestopt of verminderd. Wel is er tijd besteedt aan toekomstige inrichting van het onderzoek. De vergadering werd bijgewoond door Edwin van Helmond.

De RCM's worden aangestuurd door een Liaison Comité waarin o.a. de voorzitters van de RCM's vertegenwoordigd zijn. Frans van Beek heeft aan de vergadering in oktober deelgenomen.

10.2.2.2 Herziening van de DCF

Het plan van de EC was om in 2014 de huidige DCF verordeningen te vervangen door nieuwe wetgeving. Deze deadline is niet gehaald en het zal waarschijnlijk nog enkele jaren duren voor er een nieuw kader is. Tot dan blijft de oude DCF van kracht, deze is verlengd tot 2016. Bij de ontwikkeling van de nieuwe wetgeving heeft de Commissie advies ingewonnen bij de experts in de Lidstaten. Er waren 3 meetings van STECF EWG over de datacollectie in de toekomst waaraan NL heeft meegewerkt. De bijdrage werd gefinancierd uit het deelproject STECF in het project 'advisering'.

In januari had de EC een bijeenkomst georganiseerd voor stakeholders in de DCF. Sieto Verver en Frans van Beek hebben aan deze bijeenkomst bijgedragen. In juni was er een bijeenkomst voor de Nationale Correspondenten (NC) om deze bij te praten over de ontwikkelingen. Deze meeting werd door Kees Verbogt (EZ) bijgewoond.

10.2.2.3 Financiële audit van de DCF

In december 2014 vond een extra financiële audit plaats van de Nederlandse uitvoering van de DCF in 2011 door de Europese rekenkamer. Het DCF programma dat NL in 2011 uitvoerde was al eerder door de EC in 2013 geaudit. Er zijn geen onregelmatigheden geconstateerd. Het rapport van de audit wordt in 2015 verwacht.

10.2.3 Wet op de dierproeven

De Nederlandse Wet op de Dierproeven is ook van toepassing op onderzoek binnen dit programma. Het betreft hier met name projecten surveys (zoet/zout) en bijvangstonderzoek aangezien daarbij met levende dieren wordt gewerkt. Uit overleg met NVWA, EZ en IMARES is gebleken dat de proefdierprocedures aangepast moeten worden aan de vernieuwde Wet op de Dierproeven die in 2014 van kracht werd. In 2013 en 2014 is vooruitlopend op de nieuwe wet geïnvesteerd in (vernieuwde) proefplannen en het verbeteren van dierproefprocedures.

10.2.4 Kennisverspreiding en Communicatie

10.2.4.1 websites

De informatie uit de DLO onderzoeksprogramma's wordt toegankelijk gemaakt via de [KennisOnline](#) website, magazine en elektronische nieuwsbrieven. De KennisOnline informatie betreft resultaten van onderzoek dat Wageningen UR uitvoert in opdracht van het Ministerie van EZ. De projectgegevens en belangrijkste producten van DLO programma's zijn op deze website geplaatst. De nieuwsbrief KennisOnline verschijnt maandelijks.

Voor een breder publiek heeft het CVO een eigen website. Hier wordt algemene informatie gegeven over het onderzoek dat wordt verricht door het CVO en de meest recente resultaten van projectonderdelen worden hierop vermeld. Deze website wordt regelmatig geactualiseerd. Op verzoek van het Ministerie worden alle publicaties van het WOT onderzoek op deze website geplaatst. Bovendien worden een aantal rapporten van door het Ministerie opgedragen onderzoek aan IMARES geplaatst indien de inhoud relevant is voor de WOT. In 2013 is de website vernieuwd en aangepast aan de nieuwe stijl van Wageningen-UR. De website heeft een nieuw adres: <http://www.wageningenur.nl/nl/Expertises-Dienstverlening/Wettelijke-Onderzoekstaken/Centrum-voor-Visserijonderzoek-1.htm> maar blijft ook nog bereikbaar via het oude adres: www.cvo.wur.nl.

Verder is door middel van een aantal artikelen in de vakpers, zoals Visserijnieuws, de sector en overige belangstellenden geïnformeerd over een selectie van de resultaten van het onderzoek. Naar aanleiding van de ICES beheersadviezen voor 2014 werden persberichten opgesteld en presentaties gegeven voor het ministerie van EZ en stakeholders.

10.2.5 Kwaliteitsmanagement

Het kwaliteitsmanagement wordt vastgelegd in een kwaliteitsplan welke jaarlijks gezamenlijk met een management review wordt gepubliceerd. Het CVO heeft een eigen ISO certificaat. In 2014 werd het CVO tegelijkertijd met IMARES geaudit door DNV voor de verlenging van het certificaat. Bij deze beoordelingen is geconstateerd dat het CVO conform de ISO9001:2008 norm opereert. Het certificaat¹⁰ is geldig tot 15 december 2015.

In 2014 heeft een internationale commissie een wetenschappelijke visitatie van IMARES uitgevoerd. Bij deze visitatie zijn ook de uitvoering van de wettelijke taken aan de orde gekomen. De commissie was zeer tevreden over de wijze waarop de taken en het daarbij behorende expertiseonderhoud (KBWOT) worden uitgevoerd. Het WOT onderzoek werd met een maximale score (5) gewaardeerd.

Er worden geen afzonderlijk klanttevredenheidsonderzoeken uitgevoerd. De enige klant van het programma in EZ. De klanttevredenheid wordt gemeten aan de beoordelingen van de inhoud en voortgang van het programma door het OO. Deze waren evenals in voorgaande jaren in 2014 goed.

¹⁰ Certificaat Nr. 127538-2012-AQ-NLD-RvA

10.3 Rapporten, werkdocumenten en publicaties

- EC-RCM 2014. Report of the Regional Co-ordination Meeting for the Long Distance Fisheries (RCM LDF) 2014. IMARES, Wageningen UR, Institute for Marine Resources and Ecosystem Studies IJmuiden, The Netherlands 2-6 June 2014
- EC-RCM 2014. Report of the Regional Co-ordination Meeting for the North Atlantic (RCM NA) 2014. Horta Portugal 22-26 September 2014
- EC-RCM 2014. Report of the Regional Co-ordination Meeting for the North Sea and Eastern Arctic (RCM NS&EA) 2014. Swedish University of Agriculture Sciences (SLU Aqua) Lysekil, Sweden 9-13 September 2014
- EC-RCM 2014. Report of the 11th Liaison Meeting DG MARE. Brussels, Belgium, 8-9 October 2014
- EZ/IMARES/LEI: Annual Report 2013 – THE NETHERLANDS (Detailing the state of completion of the aims set at the time of the drawing-up the National programme for the Data Collection Framework)
- Verver, S.W. 2014. Wettelijke Onderzoek Taken WOT-05 Visserijonderzoek. Jaarverslag 2013. CVO rapport 14.001
- Verver, S.W. 2014. Wettelijke Onderzoek Taken WOT-05 Visserijonderzoek. Beknopte Jaarrapportage 2013. CVO rapport 14.003
- Verver, S.W. 2014. Wettelijke Onderzoek Taken WOT-05 Visserijonderzoek. Werkafspraken en werkplan 2015. CVO rapport 14.006

10.4 Nota's

- Beek, F.A. van, 2014. Verslag van de vergadering van de RCM NS&EA in Lysekil en de RCM NA in Horta 2014. Nota CVO/14.IMA0850.FvB.ro
- Beek, F.A. van, 2014. Verslag Adviescommissie WOT-05 Visserij. Den Haag, 10 maart 2014
- Beek, F.A. van, 2014. Verslag Adviescommissie WOT-05 Visserij. Den Haag, 16 oktober 2014
- Graaf, M. de. 2014. Aanpassing project Zeldzame Vis binnen WOT-05 visserij. Nota CVO/14.IMA0172.SV.jd
- Helmond, A.T.M. 2014. Report of the meeting of the RCM Long Distance Fisheries in IJmuiden, June 2014. Nota CVO/14.IMA0807.EvH.mw

10.5 Verwante rapporten, werkdocumenten en publicaties

- Anon 2014. Assessment Report IMARES Institute for Marine Resources and Ecosystem Studies Wageningen University and Research Centre, June 2014. Assessment Report IMARES 2014.
- Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) – Revision of DCF (STECF-14-02). 2014. Publications Office of the European Union, Luxembourg, [EUR 26573 EN](#), JRC89196, 103 pp.
- Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) – DCF Revision - part 4 (STECF-14-07). 2014. Publications Office of the European Union, Luxembourg, [EUR 26612 EN](#), JRC 89788, 77 pp.
- Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) – Evaluation of 2013 MS DCF Annual Reports & Data Transmission (STECF-14-13) 2014. Publications Office of the European Union, Luxembourg, [EUR 26811 EN](#), JRC 91550, 257 pp.
- Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) – Preparations for future data collection under the revised DCF. (STECF-14-24). 2014. Publications Office of the European Union, Luxembourg, [EUR 26954 EN](#), JRC 93103, 44 pp.

10.6 Vergaderingen en werkgroepen

Stakeholders meeting DCF Brussel, 16 januari 2014	Sieto Verver Frans van Beek
Overleg CVO- directie IMARES IJmuiden, 21 januari 2014	Sieto Verver Frans van Beek Tammo Bult
Overleg Refit Tridens Rijswijk, 10 februari 2014	Sieto Verver
Adviescommissie WOT Visserij Den Haag, 10 maart 2014	Sieto Verver Frans van Beek

Opdrachtgeversoverleg WOT Visserij Den Haag, 19 maart 2014	Sieto Verver
Overleg CVO met IMARES afdelingshoofden IJmuiden, 27 maart 2014	Sieto Verver Frans van Beek John Schobben
Bilateraal overleg met Duitsland in kader van DCF Hamburg, 3 april 2014	Edwin van Helmond
Stakeholdersoverleg EMFF Den Haag, 8 april 2014	Sieto Verver
Overleg CVO- directie IMARES IJmuiden, 8 mei 2014	Tammo Bult Sieto Verver Frans van Beek
Wetenschappelijke audit WOT IJmuiden, 20 mei 2014	Sieto Verver Frans van Beek
RCM LDF IJmuiden, 2-5 juni 2014	Edwin van Helmond Sieto Verver
Overleg met Cie over financial audit Brussel, 12 juni 2014	Sieto Verver Kees Verbogt
Overleg CVO-IMARES afdelingshoofden IJmuiden, 11 augustus 2014	John Schobben Nathalie Steins Sieto Verver Frans van Beek
Interne audit over vermelding ICES in handboeken en management gesprekken voor programmeur IJmuiden, 14 augustus 2014	Jeanet Alewijn Frans van Beek
RCM NS&EA Lysekil, 8-12 september 2014	Frans van Beek
WOT hoofden overleg Wageningen, 17 september 2014	Sieto Verver
RCM NA Horta (Azoren), 22-26 september 2014	Frans van Beek
Liaison Meeting Brussel, 8-9 oktober 2013	Frans van Beek
Adviescommissie WOT Visserij Den Haag, 16 oktober 2014	Sieto Verver Frans van Beek
Overleg Operationeel Plan EMFF Den Haag, 16 oktober 2014	Sieto Verver Frans van Beek
Overleg gebruik DCF-data voor KRM-monitoring Den Haag, 16 oktober 2014	Sieto Verver Frans van Beek
ISO audit DHV IJmuiden, 17 oktober 2014	Frans van Beek Sieto Verver
OpdrachtgeversOverleg WOT Visserij Den Haag, 30 oktober 2014	Sieto Verver

Meeting WOT programmaleiders (via beeld telefoon) Wageningen, 3 november 2014	Sieto Verver
Audit DCF programma 2011 door EU rekenkamer Den Haag, 10 december 2014	Sieto Verver
Audit DCF programma 2011 door EU rekenkamer IJmuiden, 12 december 2014	Sieto Verver Frans van Beek
Overleg CVO-IMARES afdelingshoofden IJmuiden, 16 december 2014	John Schobben Nathalie Steins Sieto Verver Frans van Beek
Overleg met DEC contactpersoon WUR (Jan v.d. Meulen), IJmuiden, 3 april 2014	Olvin van Keeken, Ingeborg de Boois, Henk van der Mheen, John Schobben, Sieto Verver
Overleg met DEC contactpersoon WUR (Jan v.d. Meulen), IJmuiden, 23 september 2014	Olvin van Keeken, Henk van der Mheen, John Schobben, Sieto Verver

10.7 English summary

project title: Programme management WOT-05 Fisheries Research (project number 430-12150)

project: The project includes all co-ordination activities which are carried out in programme WOT-05 and the WOT-unit: Centre of Fisheries Research. These include the planning, reporting and management of the programme. Also support is given to the management of the DCF activities in the Netherlands including the international co-ordination through Regional Coordination Meetings. Further, support is given to the EC with respect to the development of a revised data collection framework for the period 2014-2020. The dissemination of information on the programme and the presentation of the programme results to the public through websites are included in this project.

11 Vrije ruimte

11.1 Algemeen

De vrije ruimte van het programma is bedoeld als financiële buffer voor het oplossen van knelpunten van EZ in 2014. In 2014 was er een bedrag van 147 k€ beschikbaar welke gedeeltelijk is ingezet voor het uitvoeren van een aantal niet vooraf begrootte activiteiten. De overblijvende middelen in overleg met EZ gebruikt in de begroting van 2015. Het project zal op verzoek van EZ in 2015 niet worden voortgezet.

11.2 Onderdelen

In 2014 zijn de volgende activiteiten uit de vrije ruimte gefinancierd.

11.2.1 Coastal States Norwegian spring spawning herring

Op ad hoc basis is door de Coastal States, die betrokken zijn bij de visserij op Atlanto-Scandische haring, advies gevraagd over de verspreiding (zonal attachement) van deze vissoort. Hiervoor is in 2013 een werkgroep ingesteld welke in 2013 en 2014 bijeen kwam. Op verzoek van EZ heeft Nederland hier een bijdrage aan verleend. De Nederlandse bijdrage in 2014 werd gefinancierd uit de vrije ruimte van het programma

11.2.2 Benchmark Noordzee tong assessment (WKFLAT)

In 2015 wordt er een benchmark assessment voor tong in de Noordzee uitgevoerd. Hierbij worden alle beschikbare gegevens gescreend op kwaliteit bruikbaarheid en het meest geschikte model voor de assessment bepaald. Vooraf aan de benchmark is in 2014 een meeting geweest ter voorbereiding van de benchmark. Deze was niet opgenomen in de planning en daarom uitgevoerd in de vrije ruimte.

11.2.3 ICES advies voor Noordzee horsmakreel

In 2014 heeft Nederland ICES om advies gevraagd over voorstel voor een meerjarig beheersplan voor horsmakreel in de Noordzee. Voor de kosten van dit advies is op verzoek van EZ een budget in de vrije ruimte gereserveerd. Uiteindelijk heeft EZ het grootste deel van de kosten op een andere wijze betaald. Slechts een klein deel van het gereserveerde bedrag in de vrije ruimte is aangewend voor het tot stand komen van dit advies.

11.2.4 Management Plan makreel

De resultaten van de benchmark voor NEA makreel in 2014 waren aanleiding om een geheel nieuw management plan voor de visserij op deze vissoort te ontwikkelen. Naast een evaluatie van de een aantal beheer opties is bijgedragen aan een aantal workshops en het opstellen van het advies. ICES geeft advies over het plan in 2015. De Nederlandse bijdrage is gefinancierd uit de vrije ruimte van dit programma. Deze activiteit was niet voorzien in het werkplan van 2014.

11.2.5 Makreel eisurvey in de Noordzee

In reactie op het onverwachts terugtrekken van Noorwegen uit de makreel eisurvey in 2014 in de Noordzee is in overleg met het Ministerie van EZ besloten de Nederlandse bijdrage aan de survey

(Tridens) met een week uit te breiden. Bovendien neemt Nederland het bepalen van de fecunditeit van Noordzee makreel van Noorwegen over. De extra activiteiten zijn begroot in de vrije ruimte.

Door het voortijdig afbreken van de survey als gevolg van technische problemen van de Tridens is slechts een klein deel van de gereserveerde middelen gebruikt. In overleg met EZ, EC en ICES is besloten om de survey naar 2015 te verplaatsen en de in 2014 gereserveerde financiële middelen worden hiervoor meegenomen naar 2015.

11.3 **Rapporten, werkdocumenten en publicaties**

Anon. 2014. Report of the Coastal States Working Group on the distribution of Norwegian spring spawning herring in the North-East Atlantic and the Barents Sea. Copenhagen, 4 – 7 March 2014

Anon. 2014. Report from the NEAFC Working Group on Collating Information on the Distribution of All Life Stages of Blue Whiting in the North-East Atlantic and the Distribution of Catches from the Stock

Miller, D.C.M. and A. Coers 2014 Proposal for a multi-annual plan for horse mackerel in the North Sea. Discussion paper for RAC.

11.4 **Nota's**

Beek, F.A. van, 2014. Report of a meeting of the Coastal Working Group on the distribution of Atlantic scancian herring on 3-7 March 2014. Nota CVO/14.IMA0237.FvB.Ics

Miller, D.C.M. and R. Verkempynck. 2015. Report of the data collection workshop of the 2015 benchmark of the ICES Working Group on the Assessment of Demersal Stocks in the North Sea and Skagerrak in Copenhagen, held from 10 November – 12 November 2014. Nota CVO/15.IMA0014x.SV.jd

11.5 **Vergaderingen en werkgroepen**

Coastal States WG on the distribution of Atlantic Scandic herring Kopenhagen, 4-7 maart 2014	Frans van Beek
Western horse mackerel management plan Londen, 3 april 2014	Thomas Brunel
Workshop on the NEA mackerel long-term management plan (WKMACTMP-1) Kopenhagen, 24-27 juni 2014	Thomas Brunel
WKFLAT benchmark assessment meeting Kopenhagen, 10-12 november 2014	Ruben Verkempynck David Miller
Workshop on mackerel management plan evaluation (WKMACTMP-2) Kopenhagen, 17-19 november 2014	Thomas Brunel

11.6 **English summary**

project title: *Ad hoc* service and research (project number 406-3-12170)

project: A small part of the programme budget is held in reserve and is not allocated to projects in advance of the budget year. This budget has been used, to address some larger *ad hoc* requests by the Ministry during the year.

In 2014, the following activities were carried out under this project: development of advice on management plans for North East Atlantic mackerel and North Sea horse mackerel, request by the Coastal States on the distribution of Norwegian spring spawning herring and extension of the Dutch contribution to the egg survey on North Sea mackerel Also preparatory activities for the 2014 benchmark of the North Sea sole assessment (WKFLAT) were financed from this project.